

RAPOR

PKK'NIN İLETİŞİM STRATEJİSİ

SERTAÇ TİMUR DEMİR

PKK'NIN İLETİŞİM STRATEJİSİ

COPYRIGHT © 2018

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları 99
I. Baskı: 2018
ISBN: 978-975-2459-52-6

Uygulama: Hasan Suat Olgun
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

PKK'NIN İLETİŞİM STRATEJİSİ

Sertaç Timur Demir

SETA

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

İÇİNDEKİLER

TAKDİM | 7

GİRİŞ | 9

Çerçeve ve Yöntem | 10

Sorular ve Sorunlar | 13

PKK BAĞLAMINDA TERÖRÜN
MEDYASI-MEDYANIN TERÖRÜ | 15

PKK’NIN MERKEZ MEDYASI | 19

PKK ve Geleneksel Medya | 20

İnternet ve Yeni Medya | 30

PKK DIŞI MEDYANIN ÖRGÜT PROPAGANDASINDA
ARAÇSALLAŞ(TIRIL)MASI | 33

Uluslararası Medya ve PKK | 33

Ulusal Medya ve PKK | 44

SONUÇ | 69

Çözümleme | 69

Tartışma | 75

Öneriler | 78

TAKDİM

PKK kuruluşundan bu yana ulusötesi ve çok katmanlı bir terör örgütü olagelmıştır. Örgüt Türkiye, Irak, Suriye ve İran coğrafyalarına yayılan üstlenmesinin yanında farklı uluslararası aktörlerle girdiği ilişkilerle de ulusötesi ve çok katmanlı bir karakter kazanmıştır. PKK bir yandan etnik ayrılıkçı terör örgütlerinin genel karakterlerini gösterirken diğer taraftan benimsediği Marksist-Leninist ideoloji ile yurt içinde ve yurt dışında çeşitli sol birey, örgüt ve kurumlardan destek görmüştür.

PKK'nın bu karakteri örgütün iletişim stratejisine de yansımıştır. PKK bir yandan doğrudan kendisi tarafından kontrol edilen veya kendisine müzahir olan medya organları eliyle propaganda yaparken öte yandan diğer medya organlarını araçsallaştırarak ana akımın sunduğu imkanlardan faydalanmaktadır. Gerek ulusal gerekse uluslararası basında PKK tarafından kullanılan, örgütün şiddet ve terör içerikli mesajını doğrudan veya çeşitli perdeler arkasından, kasıtlı veya kasıtsız olarak takipçilerine aktaran gazeteciler, kanaat önderleri ve medya organları bulunmaktadır. PKK birçok ülke ve uluslararası kuruluş tarafından terör örgütü olarak kabul edilmesine rağmen bu çok katmanlı ve ulusötesi ilişkiler ve medya desteği sayesinde açıktan veya üstü örtülü desteklenmektedir.

Türkiye'nin uzun süredir mücadele ettiği PKK terörü medya bağlamıyla yeterince incelenmemiştir. Elinizdeki rapor PKK'nın çok katmanlı iletişim stratejisini ele alarak bu eksikliğin giderilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Rapor

SETA'nın düşünce kuruluşu olma misyonuyla hazırlanmasının yanında Zeytin Dalı Harekatı'nın devam ettiği günlerde bu ülkede bulunmanın bir gereği ve çıktısı olarak da okunabilir. Bu bilinçle raporu Türkiye'de ve dünyada terörün her türlüşüne karşı mücadele edenlerin ve özellikle Zeytin Dalı Harekatı'nda şehit olan askerlerin aziz hatırasına ithaf ediyoruz.

Prof. Dr. Burhanettin Duran
SETA Genel Koordinatörü

GİRİŞ

Terör örgütleri silahlı eylemlerinin yanı sıra her geçen gün çeşitli medyatik formlara entegre olmakta ve böylece ideolojik etki alanlarını da genişletmektedirler. Yeni kitle iletişim araçlarının gündelik hayatı kuşatması ve elektronik paylaşım olanaklarının artması paradoksal bir şekilde hem ifade özgürlüğü sorunsalını derinleştirmekte hem de terör odaklarına propaganda fırsatı hazırlamaktadır. Bu rapor yaklaşık otuz beş yıldır faaliyet gösteren PKK'yı silahlı ve şiddet eksenli bir terör örgütü olmasının yanı sıra medyayı aktif ve etkili şekilde kullanmaya çalışan, bu açıdan ulusal ve uluslararası düzeyde karşılık bulan, algı yönetiminin önemli bir bölümünü medya üzerinden işleten bir proje olarak incelemektedir.

Bu çalışmada PKK'nın çok katmanlı bir ağ içinde kendi medya organlarını şiddet sarmalına uyarlarken uluslararası ve ulusal merkez medyayı da stratejik hedefleri doğrultusunda araçsallaştırdığı görülmektedir. Raporla örgütün medya ilişkileri iç ve dış çevresiyle kurduğu veya kurmaya çalıştığı ilişki bağlamında son yıllarda yaşanan çok önemli kırılma noktaları üzerinden tartışılmaktadır. Bu tartışma sorunla ilgili belli önerileri de içermektedir.

Hiç şüphe yok ki terörle mücadelenin başat unsuru güvenlidir. Fakat PKK gibi günümüz terör örgütlerinin ülkeler üzerinde üretmeyi amaçladığı politika medya tabanlı algıyla örtüşmekte ve silahlı eylemlerle de bütünlük arz etmektedir. Buna bağlı olarak terörizmi besleyen finansal, entelektüel dayanaklar ve meşruiyet söylemleri de en fazla medya yoluyla üretilmektedir. Bu nedenle özelde PKK'yla genelde ise terör örgütleriyle mücadele meselesi güvenlik parametrelerinin yanı sıra medya eksenli tavır, bilinç, strateji ve kararlılığı da gerekli kılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en donanımlı terör örgütü PKK hakkında oluşturulan literatürün genel olarak güvenlik ve finans eksenine sıkıştığı, terörün medya ayağının yeteri kadar tartışılmadığı öne sürülebilir. Dahası medya ve PKK terörü arasındaki ilişkiyi inceleyen az sayıdaki eserin tamamına yakını Polis Akademisi ve Kara Harp Okulu çatısı altında hazırlanan akademik tezlerden oluşmaktadır. Devletin konuyla doğrudan ilgili kurumlarınca yazılan bu eserlerin her biri PKK'nın medya merkezli bir terör örgütü olduğunun altını çizmektedir. Yine de çoğunlukla 2015 öncesine odaklanan bu metinlerin sürecin ve tekniğin hızla dönüşmesi nedeniyle güncellenmesi gerekmektedir. Nitekim medya ve iletişim teknolojilerinin, özelde ise bireyselleşmiş dijital ortamların yaygınlaşmasına bağlı olarak saha bilgisinin yenilenmesi şarttır.

Yapılan çalışmalarda PKK'nın ve örgütü doğrudan destekleyen televizyon, radyo, gazete, dergi, internet sitesi veya sosyal medya kanallarının yeterince derli toplu ortaya konmadığı görülmüştür. Bu durum elbette söz konusu kitle iletişim unsurlarının sürekli olarak isim ve adres değiştirmesiyle açıklanabileceği gibi örgütün kendi sistematığı içinde organize ettiği düzenli bir medya ağının olmamasıyla da ilişkilendirilebilir. Bu tablo terör propagandası yapan kanalların önemli bir kısmının örgütün mensupları kadar ona sempati duyan birey ve birliklerce de yönetildiğini işaret etmektedir. Nitekim bu bile PKK'nın medya uzantısını çözümlenmenin ne denli elzem ve bir o kadar güç olduğunu göstermektedir.

PKK ve medya konulu literatürün en önemli boşluğu terörist söylemin ülkenin popüler medyasında hangi dil ve yaklaşımla ele alındığının incelenmemesidir. Bir tür entelektüel ya da akademik ihmalkarlık olarak da tanımlanabilecek bu boşluk terörün meşruiyet arayışlarına zemin hazırlarken terörizme karşı ülke menfaatlerini gözetme konusunda medyaya yer yer sorumsuz ve başıboş davranma rahatlığı sunabilmektedir. Bu durum raporda da gösterilmeye çalışıldığı gibi bazen PKK'nın sempatikleştirilmesine kadar varan kontrolsüz ve zarar verici bir sürecin önünü açabilmektedir.

ÇERÇEVE VE YÖNTEM

Terörün hedeflerini pekiştiren medyatik tavrın tümüyle bilinçli olup olmadığı meselesi bir yana medyanın terörle ilgili haberlerin yazılması ve sunulmasında daha dikkatli davranmaya davet edilmesi için de PKK'nın ulusal ve yaygın kanallarda nasıl yansıtıldığına sorgulanması ve tartışmaya açılması gereklidir. Rapor temelde bu sorundan hareket etmekte ve bundan sonraki çalışmalarını bu konuda daha derin bir hassasiyet geliştirmeye çağırılmaktadır.

Öte yandan bir kısım ulusal sol ve merkez medyadaki PKK temsillerinin neye karşılık geldiğini daha iyi bir çerçeveye oturtabilmek amacıyla kendi tarihselliği içinde örgütün medyasına bakmak, uluslararası medyadaki temsillere yoğunlaşmak diğer bir ifade ile meseleyi bir bütünlük içinde incelemek gerekmektedir. Bu nedenle rapor propaganda miti olarak PKK'yı önce kendi medyası, sonra popüler uluslararası medya ve en sonunda da ulusal merkez medya üzerinden ele almaktadır. Zira PKK ve medya ilişkisinin belirlediği resmi alt unsurlarını birbirinden ayrı düşünerek betimlemek mümkün ve isabetli değildir.

Rapor özellikle 2010 sonrası iniş çıkışlı bir seyir izleyen PKK ve medya ilişkisini kronolojik akıştan ziyade düşünsel bütünlüğün öncelendiği bir sıralamayla analiz etmektedir. Bu bir ifşa ya da çetele tutma çalışması değildir. Aksine PKK ve dolayısıyla terör söyleminin ne denli geniş bir yelpazede karşılık bulduğunu ve nasıl yeniden üretildiğini ortaya koyma girişimidir. Yoksa PKK'yla daha yakından irtibat kurulabilecek irili ufaklı çok sayıda medya uzantısı mevcuttur ve bu raporda amaç bunları teşhir etmekten ziyade tespitçi çözümlene yoluyla olgusallaştırmaktır. Nitekim son yıllarda oldukça karmaşıklaşan PKK ve medya ilişkisinin her şeyden önce mümkün mertebe tüm eklentileriyle birlikte berraklaştırılmaya ihtiyacı vardır. Neticede bu anlamlandırma çabası gerekli tedbirlerin neler olduğu fikrini de beraberinde sunacaktır.

Raporda PKK'nın televizyondan radyoya, gazeteden dergiye, sosyal medyadan forumlara, sivil toplum örgütlerinin bültenlerinden yayınevlerine, mizah yayınlarından filmlere, yerel, ulusal ve uluslararası medyadan örgütün internet sitelerine ve köşe yazarlarından muhabirlere geniş bir yelpazede analizi hedeflenmiştir. Burada amaç terör örgütünün kendini yeniden üretme anlayış, tarz ve dilini görünür kılmaktır. Çok araçlı, çok dilli ve çok uluslu yayıncılık yapan PKK'nın merkez medyası içinde *Serxwebun*'dan *Özgür Gündem*'e, Roj Radyo'dan MED TV'ye, Bakur'dan Suyun Öteki Yanı'na, Fırat Haber Ajansı'ndan (Ajansa Nuçeyan a Firatê-ANF) Jin Haber Ajansı'na (JÎNHA) ve bloglardan sosyal medya ağlarına dek örgüt tabanlı mecralar deşifre edilmiştir.

Bir zamanlar salt kaba propaganda teknikleri üzerinden kendini ifşa eden örgüt –toplumsal ve siyasal kırılma anlarında belirginleştiği gibi– son yıllarda daha sofistike iletişim araç ve yöntemlerini kullanmaktadır. Öyle ki bu bağlamda merkez medyayı da kendi söylemleri etrafında araçsallaştırabilmektedir. Buna göre raporun ilk bölümü PKK'yı kendi medya organları çerçevesinde betimlemiştir. PKK'nın başat medya organlarını da ortaya koyan bu bölüm örgütün kanlı eylemlerini rasyonalize etme ve hedef kitlede duygusal etki yaratma yollarının izini sürmüştür. Bu amaçla örgütün yalnızca geleneksel medyayı değil yeni dijital mecraları nasıl işlediği ve işlevselleştirdiğine de değinilmiştir.

PKK'nın propagandasında araçsallaş(tırıl)an medya organlarının incelendiği takip eden bölümde ilk olarak “uluslararası medya” ele alınmıştır. Nitekim ABD, AB ve NATO gibi devlet ve organizasyonlar tarafından terör örgütü olarak nitelenen PKK özellikle son yıllarda Irak ve Suriye’de yaşanan krizlerle birlikte daha derin ve geniş yelpazeli bir soruna evrilmiştir. Gelinek noktada özellikle Rojava üzerinden terörlü ilişkisi sorgulanan ve sıklıkla romantize edilen bu “taşeron” örgüt¹ terörizmi küresel ve bölgesel hedefleri doğrultusunda “kullanan” Batı devletleri ve dolayısıyla medyası tarafından algısal düzeyde olumlulaştırılmıştır. Raporda bu portreyi belirginleştiren BBC, CNN International, *The Times*, *Washington Post*, *Wall Street Journal*, *New York Times*, *Independent*, *Telegraph*, *Guardian*, *Economist*, *Financial Times*, France 24, Reuters, RT ve *Spiegel* gibi Batı menşeli uluslararası medya organlarına odaklanılmıştır.

Araçsallaştırılan medya bağlamında incelenen ve ulusal (sol ve merkez) medya başlığı altında toplanan ilişki raporun çerçevesi içindeki en esaslı parametrelerden biri olmuştur. Öyle ki düşünsel ve tarihsel farklılaşmalar gereği hiçbir şekilde birlikte hareket edemeyeceği düşünülen merkez ya da ana akım medyanın PKK'nın tasavvur ve tasvirinde incelenmeye değer benzeşmeler sergilediği gözlemlenmiştir. Bu noktada varlık köklerinin aksine irrasyonel ve faydacı biçimde PKK propagandasına hizmet eden bu medyanın² terörizmi olumlamak ile devleti olumsuzlamak arasında salındığı belirtilebilir. İnternet üzerinden yayın yapan sitelerden dergilere, gazetelerden televizyon kanallarına, sivil toplum örgütlerinden sanatçılara geniş bir yelpazede ele alınmaya çalışılan meselenin buradaki alıcı kitlenin temel olarak Türkiye’de yaşayanlar olması nedeniyle çok daha ciddi ve etkili olduğu söylenebilir.

Bu amaçla *Cumhuriyet*, *Radikal*, *Evrensel*, *Birgün*, Diken, T24, Ötekilerin Postası, Bianet, Duvar, Özgürlükçü Sol, Sendika.org, *Sosyalist Alternatif*, *Ayrıntı Dergi*, *Birikim* dergisi ve İMC TV gibi “sol” yayın kuruluşları ile *Hürriyet*, *Sözcü*, CNN Türk, Kanal D ve Fox TV gibi merkez medya unsurları incelenmiştir. Samanyolu TV ve *Taraf* gibi FETÖ’cü medya organlarıyla DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu), KESK (Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu), TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği), TTB (Türk Tabipleri Birliği) ve Eğitim Sen (Eğitim Sendikası) gibi sivil toplum örgütlerinin yayın ve açıklamaları ele alınmıştır. CHP ve HDP’li başkan ve milletvekillerinin de demeçleriyle pekiştirilen bu söylem analizi ayrıca Ceyda Karan’dan Cengiz Çandar’a, Şirin Payzın’dan Fazıl Say’a, Banu Güven’den Ahmet Altan ve Can Dündar’a kadar geniş yelpazedeki medya karakterlerinin PKK bağlamındaki yaklaşımlarıyla genişletilmiştir.

1. Fahrettin Altun, “Batı Terörü Neden Himaye Ediyor?”, A Haber, 14 Temmuz 2016.

2. Fahrettin Altun, “Terörün Medyada Temsili ve PKK Propagandaları”, A Haber, 19 Ağustos 2015.

SORULAR VE SORUNLAR

Raporda medya söylemleri üzerinden yapılan PKK analizinin göstergeleri şu şekilde belirmiş ve başlıklandırılmıştır: rasyonalize etme, karşıtlık oluşturma, klişeleştirme, tektipleştirme, kahramanlaştırma, kutsallaştırma, aciz gösterme, çarpıtma, sevimleştirme, ajite etme, küreselleştirme, umut verme ve davet etme, korkutma ve kavramların içini boşaltma. PKK propagandasında kullanılan tekniklere de gönderme yapan kategorizasyon medya söylencesinin bütününden çıkartılan/damıtılan maddelerdir ve bunlar sonuç kısmında detaylandırılmıştır. PKK'nın neden olduğu ya da tesir ettiği olayların örgütün kendi medyası, uluslararası medya ve ulusal sol ve merkez medya üzerinden tartışılması sürecinde manşetler, başlıklar, demeçler, ifadeler ve görseller konu ve söylem bütünlüğü içinde analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla hareket noktasını oluşturan sorular şöyle özetlenebilir:

- Terörizm ile medya arasındaki ilişkinin doğası nasıldır?
- Gelenekselden günümüz dijital ortamlarına PKK'nın merkez medyası nasıl yapılandırılmıştır?
- PKK medyasının kullandığı dil, ürettiği jargon ve empoze ettiği ideoloji nasıldır ve neyi hedeflemektedir?
- Uluslararası medyada PKK bağlamında teröristler ve eylemleri nasıl tasvir edilmiştir?
- Uluslararası medyada PKK ekseninde Türkiye ve Cumhurbaşkanı Erdoğan nasıl ele alınmıştır?
- Ulusal sol ve merkez medyada PKK terör örgütü ve devlet ne şekilde resmedilmiştir?
- Ulusal medyada PKK saldırıları, teröristler ve devletin güvenlik güçleri haberlerde nasıl bir dil ve yaklaşımla ele alınmıştır?
- PKK uzantılı TAK ve DHKP-C'nin eylemleri nasıl haberleştirilmiştir?
- Örgütün canlı bomba eylemleri, kaçırma, rehin alma ve infaz etme gibi sivilin hedef alındığı olaylarla ilgili haberler nasıl verilmiştir?
- Devletin açılım ve yatırım gibi yapıcı projeleri bu medya tarafından nasıl işlenmiştir?
- Devlet, AK Parti hükümeti ve Cumhurbaşkanı Erdoğan hakkında şiddet ve terör yanlısı olma ithamları nasıl kurgulanmıştır?

- PYD ve DEAŞ ekseninde özgürlük ve direniş mitleri nasıl türetilmiş ve pazarlanmıştır?
- PKK mensuplarının demeçleri nasıl aktarılmıştır?
- HDP çerçevesinde 7 Haziran 2015 genel seçimleri öncesi ve sonrasıyla nasıl medyalaştırılmıştır?
- PKK'nın şiddet dolu protestoları, öz yönetim ilanı ve hendek siyaseti bu medyada nasıl karşılık bulmuştur?
- Bölgedeki güvenlik operasyonları ve hukuki girişimler bu medyaca nasıl algılanmış ve yansıtılmıştır? Devletin meşru adımlarına yönelik bir kısım sanatçı, yazar, akademisyen ve sivil toplum temsilcisinin açıklamaları ve bunların medya yansımaları nasıl olmuştur?

PKK BAĞLAMINDA TERÖRÜN MEDYASI- MEDYANIN TERÖRÜ

Terör ve medya birlikte yaşayan ve birbirini besleyen bir ilişki ağı içindedir. Terörün şiddet gösterisi çoğu zaman yüksek reyting getirerek izleyicinin ilgisini çekerken medyanın hızlı ve yaygın veri üretme, dağıtma kabiliyeti terör odaklarına sınırsız bir hareket imkanı sunmaktadır. Medya aracılığıyla çeşitli propaganda tekniklerini uygulayan teröristler karşıt kitleye korku ve endişe verirken destekçilerine sempati ve özgüven aşılar.

Bu açıdan bir terör eylemi medyada karşılık bulduğu anda “temsili” anlamlar kazanmaktadır. Güç ve kontrolün kimin elinde olduğunu imleyen bu korku salıcı temsiliyet aynı zamanda görüntü, yazı ve seslerde vücut bulan psikolojik boyutun en can alıcı tarafıdır. Medyanın hızlı üretim ve paylaşım olanakları, terörist eylemlerin ve o eylemlerdeki temsili mesajların parça tesiri, hızı ve hatırdaki kalıcılığını artırmaktadır. Bu nedenle gerçek ya da sahte her türlü ileti medya üzerinden neredeyse eş zamanlı ve oldukça kolay propaganda aracına dönüşebilir.

Buna bağlı olarak teröristler saldırılarını –o eylemin fiziksel zayıflığını aşmayı hedefleyen bir düşünceyle– medyada gündem oluşturacak şekilde tasarlamaktadırlar.³ Öyle ki bu durum terör eylemiyle doğrudan hiçbir bağlantısı bulunmayan geniş yelpazeli hedef kitle üzerinde travmatik izler de bırakabilmektedir. Meselenin ciddiyeti PKK terörizmine karşı yıllardır fiili mücadele veren ancak yerleşik milli bir medya politikasına sahip olmayan Türkiye’de fazlasıyla belirginleşmektedir. Nitekim terö-

3. Brian Jenkins ve Bruce Hoffman, *Inside Terrorism*, (Columbia University Press, New York: 1998), s. 132.

rist eylem ve söylemlerinin medyada yankı bulmasında gösterilecek dikkat ve özen hukuksal ve toplumsal bir sorumluluk meselesi olduğu kadar vicdani bir ahlak sorunudur. Terörizm üzerine çalışmalar yapan akademisyen Gus Martin bu çerçevede medyanın söz konusu hayati mesuliyetini şöyle özetlemektedir:

Medya bazen terörist olayların ayrıntılarını bildirirken teröristlerle ve teröristlerin aşırı-lık yanlısı destekçileriyle röportajlar yayınlarken veya teröristlerin şikayetlerinin esasını araştırırken haber verme hizmeti ile teröristlerin mesajını dağıtma arasında ince bir çizgi üzerinde durur. Teorik olarak medyanın bu ince çizgiyi göz önünde bulundurması gerektiğiyle hangi haberin bildirileceği ve bu haberin nasıl bildirileceği dikkatle tartışılmalıdır.⁴

Yayının dil, içerik ve formatını biçimlendiren editöryanın dışında medyanın terörizmle kurduğu ilişki formunu tayin eden birtakım harici mekanizmalar da mevcuttur. Örneğin 6112 sayılı Kanun'la görev ve yetkileri belirlenen Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) yasalarla çerçevesi çizilmiş konularda ihmal ve istismarın önüne geçmeyi hedeflemektedir. Bunun dışında Terörle Mücadele Kanunu'nun 6. maddesinin 2. fıkrasında meseleyle ilgili şu ibare yer almaktadır:

Terör örgütlerinin; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren veya öven ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik eden bildiri veya açıklamalarını basanlara veya yayınlayanlara bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.⁵

Bu hüküm sürekli PKK propagandası yaptığı ve silahlı terör örgütünün yayın organı gibi hareket ettiği gerekçesiyle 16 Ağustos 2018 tarihinde geçici olarak kapatılan *Özgür Gündem* gazetesine “Dayanışmaya geldik” diyerek⁶ gazeteye nöbetçi genel yayın yönetmenliğine soyunan Can Dündar ve diğer nöbetçiler hakkında açılan davalarda gündeme gelmiştir. Bu davalar dikkat çekici bir şekilde İşkence Mağdurları İçin Uluslararası Rehabilitasyon Konseyi, Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Örgütü, İsveç Kızıl Haç Vakfı, Berlin Tedavi Merkezi, İsrail İşkenceye Karşı Halk Komitesi, Uluslararası Af Örgütü ve Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Uluslararası Hekimler Örgütü'nün temsilcileri tarafından izlenmiştir.⁷ Öyle ki bu gazetenin kapatılmasına dair sorulan soruyla ilgili olarak zamanın ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mark Toner şu sözleri sarf etmiştir:

Bağımsız bir medya kuruluşunun kapatıldığını gördüğümüzde her zaman endişe duyarız. Türkiye'yi duyarlı olmaya çağırıyoruz.⁸

4. Gus Martin, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, (Adres Yayınları, Ankara: 2017), s. 98.

5. “Terörle Mücadele Kanunu”, Kanun No: 3713, 12 Nisan 1991.

6. “Özgür Gündem’de Nöbetçi Can Dündar Aldı: Dayanışmaya geldik”, *Cumhuriyet*, 21 Haziran 2016.

7. “Özgür Gündem Nöbetçi Genel Yayın Yönetmenleri Davası Ertelendi”, *Birgün*, 11 Ocak 2017.

8. “ABD’den Özgür Gündem Yorumu: Türkiye’yi Duyarlı Olmaya Çağırıyoruz”, *Diken*, 18 Ağustos 2016.

Davalara gösterilen bu yoğun uluslararası ilgi kararı basın özgürlüğüne darbeymiş gibi göstermekte ısrar ederken asılsız bir biçimde “bağımsız” olarak etiketlediği *Özgür Gündem* gazetesinin PKK’nın sözcülüğünü üstlendiği gerçeğini göz ardı etmiştir.

Oysa Can Dündar’ın nöbetçi genel yayın yönetmeni olduğu gün *Özgür Gündem*’in yedinci sayfasında yayınlanan “HPG Eylemleri Sürüyor” ve “Bir Gerilla Yaşamını Yitirdi” başlıkları ve kullanılan görseller PKK’yla derinden benzeşen jargon ve düşüncüyü dışa vurmuştur. Esasında *Özgür Gündem* raporun ilerleyen bölümlerinde de ele alındığı gibi PKK’yla aynı çizgide olduğunu hiçbir zaman saklamamıştır. Buna paralel bir biçimde 7 Haziran 2015 genel seçimlerinden yaklaşık bir ay sonra “Biz sırtımızı YPJ’ye, YPG’ye ve PYD’ye yaslıyoruz; bunu söylemekte ve savunmakta hiçbir sakınca görmüyoruz” diyen HDP’li Figen Yüksekdağ⁹ *Özgür Gündem*’in kapatılmasının hemen ardından gerçekleştirdiği ziyarette “Gazete binasını basanlar, *Özgür Gündem*’i o binadan ve oradakilerden ibaret sanıyor. Oysa biz neredeyse *Özgür Gündem* oradadır” ifadelerini kullanmıştır.¹⁰ Bu sözlerin aktarıldığı *Cumhuriyet* gazetesinin internet sayfasında ise gazetenin kapatılma anına dair İMC televizyon kanalının yayınladığı video habere de yer verilmiştir.

Özetle PKK ve medya ilişkisi ulusal ve uluslararası düzlemde karşılığı olan, tarafların aidiyetlerini pek de gizlemek zorunda hissetmediği, açık ama karmaşık bir ortaklığı ihtiva etmektedir. Ulusalçı ideolojide bilinen medya organları ve kişilerin PKK’yla aynı çizgide olması çelişkisi bir tarafa birtakım liberal merkez basının terör propagandasına alet edilmesinin terörizme karşı kalıcı çözümü güçleştirdiği açıktır. Öyle ki söz konusu yayıncılar bazen çalıştıkları kurumun ideolojik eğilimlerine bazen de daha çok izlenme kaygısına bağlı bir özensizlik içinde bulunabilmekte ve böylece bölücü terörün kendini ifşa ve inşa etmesine zemin hazırlamaktadır. Neticede medyaya yansıyan her imge ve anlatı takipçi kitle arasında seri, kontrolsüz ve artan etkiyle dağılmaktadır. Weimann ve Winn’in “bulaşma etkisi” (*the contagion effect*) olarak tanımladıkları bu durum¹¹ toplumun yalnızca geçmiş ve şimdi algısını değil gelecekteki davranışlarını da yeniden formüle edebilmektedir.

Kitle iletişim araç ve ortamlarının çeşitlilik kazanması ifade özgürlüğünü gittikçe daha gerekli hale getirirken bunun daha zor sağlanmasına da neden olmaktadır. Zira medya yalnızca iyiliğin ve faydalı bilgilerin değil kötücüllüğün ve şiddet isten-

9. “Figen Yüksekdağ: Sırtımızı YPJ’ye YPG’ye ve PYD’ye Yaslıyoruz”, *Hürriyet*, 19 Temmuz 2015.

10. “Yüksekdağ’dan Özgür Gündem ve CNN Türk Açıklaması”, *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 2016.

11. Gabriel Weimann ve Conrad Winn, *The Theater of Terror: Mass Media and International Terrorism*, (Longman, New York: 1994), s. 224.

cinin de paylaşıldığı her şey olmaya açık ve disiplinize edilmesi müşkül kaotik bir dünyadır. PKK özelinde söylenebilir ki dijitalleşen ve bireyselleşen medya terör örgütleri için insan kaynağı kadar finansal güç elde etmenin en temel araçlarından biri haline gelmiştir. Polis Akademisi Uluslararası Terörizm ve Sınırşan Suçlar Araştırma Merkezi (UTSAM) tarafından hazırlanan “Terör Örgütlerinde Militan Kimlik İnşası ve Eleman Profili: PKK/KCK Örneği” başlıklı çalışmada örgütün yayınlarından etkilenen bir kadının dağ kadrosuna katılım hikayesi şöyle alıntılanmıştır:

Lise ikinci sınıftan sonra okul arkadaşlarımın etkisiyle örgütü anlatan internet sitelerine girmeye başladım. Ayrıca ROJ TV ve Mezopotamya FM de dinliyordum. Buralarda gördüğüm gerillalardan, duyduğum haberlerden çok etkileniyordum. Özellikle kadın gerillaların halkları uğruna savaşması beni çok etkiliyordu. Dayımın kızı ile sürekli bu meseleleri konuşuyorduk ve sonunda birlikte örgüte katılmaya karar verdik.¹²

Medya örgüt hakkındaki düşünsel arka planın ve duygusal reaksiyonların batı belirleyicisi olarak PKK'nın kurulduğu günden itibaren kurucu kadro tarafından büyük önem atfedilerek yönetilmeye çalışılan bir savaş mecrası haline gelmiştir. Bu amaçla yazılı, görsel ve işitsel medyanın tüm sahasında kurumsallaştırılmaya çalışılmış ve örgütü besleyen ulusal ve uluslararası lobilerle birlikte organize edilmiştir.

12. UTSAM, *Terör Örgütlerinde Militan Kimlik İnşası ve Eleman Profili: PKK/KCK Örneği*, (Polis Akademisi Yayınları, Ankara: 2012), s. 42.

PKK'NIN MERKEZ MEDYASI

Kasım 1978'de kurulan PKK eylemselliğın altyapısını inşa edecek olan yayın faaliyetlerine 1976 yılında daktiloyla yazılmış “Kürdistan Devrimcileri” ve “Ulusal Kurtuluş Ordusu” adlı bildirimlerle başlamıştır. Zaman içinde kitle iletişimin tüm ve çeşitli olanaklarını aktive eden PKK basın-yayın faaliyetlerini de örgüt felsefesine uyumlu hale getirmiştir. 2000'li yılların başında Demokratik Aydınlanma Birliğı (Yekitiya Ragehandina Demokratik-YRD) bünyesinde bu faaliyetlerini sistematize etmiştir. 2005'te Kürdistan Halklar Konfederasyonu (Koma Komalên Kurdistan-KKK) Basın Komitesi olarak revize edilen yapı 2007'de Kürdistan Topluluklar Birliğı (Koma Ci-vakên Kurdistan-KCK) örgütlenmesine eklenmiştir.

2005 yılında kabul edilen KCK sözleşmesinin 14/1-c maddesinde Basın Komitesinin çerçevesi şöyle çizilmiştir:

Önderlik çizgisine göre basın-yayın politikalarını oluşturur, basın örgütlenmesinin sağlanmasını ve geliştirilmesini destekler. İdeolojik ve ulusal birliğin pekiştirilmesine yönelik çalışmalar yürütür. Demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması ekseninde toplumsal aydınlanmayı gerçekleştirmek için çalışmayı temel görev sayar. Demokrasinin oturtulması için kamusal alanda eleştiri, gözlem gücü ve temel bir denetleme mekanizması olarak işlev yürütür. Bilgi tekeline dayalı iktidarlaşmayı aşmak ve demokrasinin halka dayalı oluşumunu gerçekleştirmek amacıyla her türlü bilimsel bilginin gelişmesini hedefler.

Bunun dışında Bilim-Aydınlanma Komitesi ve Kültür Komitesi ile birlikte İdeolojik Alan Merkezi'nin altında yer alan Basın Komitesi bizatihi Kandil'den idare edilmiş ve temelde yedi farklı bölge çerçevesinde şekillendirilmiştir. Bunlar Avrupa,

Bağımsız Devletler Topluluğu, Doğu Kürdistan olarak işaret edilen İran, Batı Kürdistan şeklinde gösterilen Suriye, Güney Kürdistan olarak işaret edilen Irak, Kuzey Kürdistan olarak işaret edilen Türkiye ve örgütün eylem politikalarının somutlaştığı dağ sahasıdır. Rutin toplantılarda alınan kararlarla hareket stratejisi belirlenen oluşum medya bazlı propagandanın yeni olasılıklarını ve bu konuda atılması gereken adımları bu yol haritasıyla belirlemiştir.

Bu amaçla işe koşulan tüm kitle iletişim araçları üzerinden örgüt mensuplarının güdülenmesi, “düşman” unsurların dezenforme ve halkın provoke edilmesinin güncel yolları aranmıştır. Televizyondan radyoya, haber ajanslarından dergiye birçok medya organını tek bir hedef doğrultusunda formatlayan örgüt üst kadro ile taban arasında kontrol edilebilir ve çok dilli bir iletişim ağı kurgulamaya çalışmıştır. Yazılı, işitsel ve görsel medya organlarıyla Kürtçe, Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizce yayınlar hazırlayan PKK yeni dijital medya sahasında çoklu girişimlerde bulunmuştur ve bulunmaya devam etmektedir. PKK'nın merkez medyası hakkında muhteva ve üslup analizi yapmadan önce örgütün geleneksel ve yeni medya etrafında inşa ettiği kurumları incelemek gerekmektedir. Dahası bu inceleme raporun daha sonraki bölümlerinde ele alınan PKK dışı ulusal ve uluslararası medyanın ürettiği içerik ve kullandığı dilin örgütün kendi medyasıyla ne denli örtüşüp örtüşmediğini de anlaşılır kılacaktır.

PKK VE GELENEKSEL MEDYA

Gazete, dergi, radyo, televizyon ve sinema geleneksel medya kapsamında değerlendirilmektedir. Kaynaktan alıcıya tek yönlü iletişim formuna sahip olan geleneksel medya verilen mesajların kontrollü fakat nasıl ve hangi oranda alımlandığının belirlenemediği bir kitle iletişim modelini ifade etmektedir. Stratejik bir editöryal süreç tabii olma hali hedef kitleyi iyi yapılandırılmış propaganda bombardımanı karşısında kimi zaman korunaksız kılmaktadır. Başka bir deyişle geleneksel medyada izleyici kitle önceden planlanarak üretilen iletiler karşısında birer etkileşimsiz tüketiciye dönüşmektedir.

Yine de geleneksel medya organlarının hedef kitle üzerinde yarattığı etki söz gelimi sosyal medyaya nispeten çok daha kalıcı olabilmektedir. Yani bu ortamda izleyiciler kendilerine ulaşan iletiler ve bunlara iliştilmiş kodlara dönük anlık tepkiler veremese de bunları eylem düzeyinde daha yoğun biçimde içselleştirebilmektedirler. Zira böyle olmasaydı dijital mecralara göre aşırı maliyetli ve meşakkatli olan gazetecilik, radyo televizyon yayıncılığı ya da film yapımcılığı gibi güçlü araçlara ve iyi yapılandırılmış süreçlere rağmen bu denli yaygın şekilde tercih ve icra edilmezdi.

Varlığını güçlü bir şekilde benimsetmek isteyen tüm terör örgütleri gibi PKK da daha önce altı çizildiği gibi kurulduğu günden bu yana geleneksel medya unsurlarını kullanmaya çalışmaktadır. Bu yönelik gazete, dergi, radyo, televizyon ve filmler üzerinden ideolojik söylemler üretmeye çalışan PKK için en az kanlı eylemler kadar işlevseldir.

Gazete ve Dergiler

1978 sonrasında yayınlanan *Serxwebun* (Bağımsızlık) adlı aylık yayın organı¹³ örgütün ilk ve önemli medya mecrası olarak kayıtlara geçmiştir. 1982'den itibaren Almanya'da kaliteli kağıda basılmaya başlanan dergi henüz örgütlenmeye ve dağıtım kadrosunu genişletip motive etmeye çalışan PKK'nın parti-merkez yayın organı olarak propaganda yapmıştır. Derginin hedefleri örgüt ideolojisine katkıda bulunma, iç sorunları çözmeye ve örgüt mensuplarını motive etme şeklinde tanımlanabilir.¹⁴

2012 yılından itibaren internetten yayın yapmaya başlayan *Serxwebun* otuz yıllık arşivini de paylaşımına açmıştır. Bu arşiv PKK'nın tarihini ve bu tarihsel arka planda eylemlerini, değişen koşullara karşı reflekslerini, tanımlarını, sınıflandırmalarını, hikayelerini, anlatı tarzını ve genel manada ideolojik kodlarını ihtiva etmektedir. Öyle ki PKK'nın gerçekleştirdiği sivil katliamların bile *Serxwebun*'da övgüyle haberleştirildiği görülmektedir. Örneğin 20 Haziran 1987'de Pınarcık köyünde vahşice katledilen 16'sı çocuk 31 kişiyle ilgili haber *Serxwebun*'un Ağustos sayısında itiraf edilmiş ve "soylu eylem" olarak nitelendirilmiştir. Bunun dışında Açıkyol, Yolçatı, Çifttekavak, Milan, Çobandere, Behmenin, Hamzabey, Başbağlar ve Yolalan katliamları da dergide "teröristlere destek" ve "bölge halkına korku" verme mahiyetinde ele alınmıştır.¹⁵

PKK terör örgütünün ikinci önemli süreli yayını *Berxwedan*'dır. "Direniş" anlamına gelen *Berxwedan* 1985 ve 1995 yılları arasında yine Almanya'da düzenli olarak yayımlanmıştır. PKK'nın legal alanda Türkiye'deki ilk yazılı yayını 1988'de faaliyetine başlayan *Toplumsal Diriliş* dergisidir. İsmindeki vurguya paralel olarak PKK çizgisini toplumsal zemine yaymak amacını taşıyan aylık dergi ancak dört sayı çıkmasına rağmen kendisinden sonraki yayınlara öncülük etmiştir. Bu noktada PKK'nın yayın organlarının tektip, düzenli ve uzun soluklu olmaktan ziyade bölünerek çoğalmacı ve değişik kitleleri hedef alıcı olduğu öne sürülebilir. Başka bir

13. Türkçe yayımlanan *Serxwebun* hem dergi hem de gazete kapsamında değerlendirilebilir.

14. Mehmet Memdoğlu, "PKK'nın Medya Gücü", Mehmet Memdoğlu Blog, 8 Ağustos 2015, <http://mehmetmemdoglu.blogspot.com.tr/2015/08/pkkn-medya-gucu.html>, (Erişim tarihi: 24 Ekim 2017).

15. Bu katliamlarla ilgili veriler *Serxwebun*'un resmi internet sitesinde mevcuttur. Ancak erişimi engellendiği için bu haberlere <http://www.pkkeylemleri.com> adresinden de ulaşılabilir. Bu görüntü ve haberler örgütün elebaşı Abdullah Öcalan için neden "bebek katili" dendiğini de delillendirmektedir.

deyişle PKK'nın Türkiye'deki yazılı medya geleneğinin –ki buna *Özgür Gündem* geleneği de denebilir– birikimi olmaktan çok kendisinden önceki süreçlere tepki şeklinde inşa edildiği söylenebilir.

Belli bir süre yayın yapan bu dergilerin her biri açıkça terör propagandası yapsa da PKK'nın örgüt anlatısında bunlar birer direniş nişanesi olarak konumlandırılmışlardır. Yaklaşık otuz yıla ulaşan süreci tam da böyle tanımlayan bir başka eser de PKK medya çizgisinin köklü karakterlerinden biri olan Hüseyin Aykol tarafından kaleme alınmıştır.¹⁶ Örgütün basın ayağında kilit roller üstlenen, *Özgür Gündem*'de de önemli pozisyonlarda bulunan Aykol 1990'da *Toplumsal Diriliş*'in ardından çıkmaya başlayan *Halk Gerçeği*'nin genel yayın yönetmenliğini yapmış ve sonraki tüm medyatik aşamalarda kendini göstermiştir. Kasım 2015'te “terör örgütü propagandası yapmak” iddiasıyla açılan soruşturmaya istinaden ifade veren Aykol, Koza İpek Medya Grubu'na¹⁷ *Cumhuriyet* ve *Hürriyet* gazetelerine uygulanan operasyonlar karşısında daha fazla dayanışma halinde olduklarını bildirmiştir.¹⁸ *Halk Gerçeği*'nin ardından çıkartılan *Yeni Halk Gerçeği* de yeni bir dil ve söylem geliştirmemiştir.

Türkiye'de yayıncılık tarihinde kritik bir karar alınmış ve 25 Ocak 1991'de 2932 sayılı Kanun'un kaldırılmasıyla Kürtçe yayının önü açılmıştır. *Nubihar* ve *Avesta* gibi Kürtçe yayıncılığın hayata geçtiği bu dönemde ayrıca Mezopotamya Kültür Merkezi bünyesinde *Rewşen* ve *Jiyana Rewşen* dergileri çıkartılmıştır. En fazla edebiyat üzerinde yoğunlaşan bu dönemde Kürt edebiyatının temel eserlerinin yanı sıra Shakespeare çevirileri okuyucuyla buluşmuştur. Bu çalışmalar bugüne dek sürmüş ve değerli bir Kürtçe literatür oluşmuştur.

Öte yandan bu ifade serbestliğini örgüt propagandası için kullanan yayınlar da hız kesmemiştir. 1992 yılında İstanbul'da kurulan *Özgür Gündem*'e öncülük eden haftalık *Yeni Ülke* gazetesi dikkat çekici tiraja erişerek geniş kitleye ulaşan yayınlara kapı aralamıştır. Zübeyr Aydar gazeteyi çıkartan şirketin ortaklarından. 1991'de SHP'den (Sosyaldemokrat Halkçı Parti) Siirt milletvekili olarak Meclise giren Aydar aynı yıl önce DEP'e (Demokrasi Partisi) geçmiş, daha sonra İsviçre'den sığınmacı statüsü almış ve Avrupa'da örgüt faaliyetlerini yöneten üst kadroda görev yapmıştır. 2003'te Kongra-Gel başkanı seçilen Aydar, ABD Hazine Bakanlığı bünyesindeki Yabancı Varlıkların Kontrolü Ofisi tarafından Ekim 2009'da örgüt liderlerinden Murat Karayılan ve Ali Rıza Altun ile birlikte uyuşturucu kaçakçısı ilan edilmiştir.¹⁹

16. Hüseyin Aykol, *Susturulamayanlar: Özgür Basın Geleneği*, (ARAM Yayınları, İstanbul: 2012).

17. Koza İpek Medya Grubu 17-25 Aralık girişimi, MİT turları operasyonları ve 15 Temmuz 2016'da kanlı darbe kalkışmasını gerçekleştiren FETÖ'nün en aktif medya kolunu teşkil etmiştir.

18. “Hüseyin Aykol: Gerçekleri Yazmaya Devam Edeceğiz”, *Evrensel*, 6 Kasım 2015.

19. “ABD 3 PKK'lıyı Uyuşturucu Kaçakçısı İlan Etti”, NTV, 14 Ekim 2009.

Böylesine sıra dışı ve kirli ilişkiler ağını medya organları aracılığıyla flulaştırmaya çalışan örgüt *Özgür Gündem*'le birlikte haftalıktan günlük yayıncılığa adım atmıştır. Kapatıldığı Ocak 1993'e dek 580 sayı çıkartan gazete tekrar yayınlanmaya başladığı Nisan 2011'e kadar değişik isimler altında ideolojik anlayış ve tarzını sürdürmüştür. Bu arada sırasıyla *Yeni Politika*, *Özgür Yaşam*, *Demokrasi*, *Ülkede Gündem*, *Özgür Bakış*, *2000'de Yeni Gündem*, *Yedinci Gündem*, *Yeniden Özgür Gündem*, *Ülkede Özgür Gündem*, *Toplumsal Demokrasi*, *Gündem*, *Güncel*, *Yaşamda Gündem*, *Gerçek Demokrasi*, *Yedinci Gün*, *Haftaya Bakış*, *Yaşamda Demokrasi*, *Toplumsal Demokrasi*, *Öteki Bakış*, *Yeni Bakış*, *Alternatif*, *Gelecek*, *Özgür Ülke*, *Gerçek*, *Ülkeye Bakış*, *Yeni Mezopotamya*, *Politika*, *Analiz*, *Özgür Yorum* ve *Günlük* gibi gazeteler yayımlanmıştır.

PKK medyasının en önemli köşe taşlarından biri yurt içinde Kürtçe yayın yapan *Azadiya Welat*'tır. *Özgür Gündem*'i yayınlayan Ülkem Basın Yayın'ın Kürtçe gazete çıkarma fikriyle hayata geçen mecra ara ara verilen yayın durdurma kararlarına rağmen istikrarlı olmasa da uzun denebilecek bir süre yayımlanmıştır. PKK'ya destek veren gazetenin kapatıldığı dönemlerde aynı misyonu üstlenen *Welat*, *Welaté Me*, *Denge Welat*, *Rojev* ve *Hawar* gazeteleri çıkartılmıştır. Açıkça terör propagandası yapan bu yayınların kapatılması terörizme değil de sanki Kürtçe diline bir kısıtlama yapıldığı algısı oluşturularak sunulmuştur. Zira bu yıllarda PKK'yla ilişkilendirilemeyecek kadar çok sayıda Kürtçe eser üretilmiştir. Örgüt literatüründe beliren temel genellemelerden bir diğeri de Kürtçe yayıncılığın PKK medyasından ibaret olduğu algısını oluşturarak arzulanan tepkiyi ulusal ve uluslararası eyleme dönüştürmektir. Genellemenin bir diğer yönü ise yeri geldiğinde organik ilişkiler ve katılımlar yoluyla örgüte arka çıkan gazetecilerin her türlü ifade ve eylemi gerçekleştirmekte özgür bireyler olarak pazarlanmasıdır. Oysa bu bakış açısı yalnızca PKK'nın değil dünyadaki tüm terör örgütlerinin sadece silah gücünden ibaret olmadıkları gerçeğini yadsımaktadır.

Avrupa'da *Berxwedan*'ın açtığı yoldan giden *Özgür Politika* ve *Yeni Özgür Politika* gazeteleri üzerinden tesis edilen bu yanılısama özellikle Avrupa'daki kamuoyunu Türkiye'ye karşı kışkırtmayı hedeflemektedir. Başka bir deyişle PKK'nın kanlı eylemleri uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde yapılanan medya organlarının stratejik konumuyla eş güdümlü işletilmektedir. Bu minvalde 29 Ekim 2016'da *Resmi Gazete*'de yayınlanan 675 ve 676 sayılı iki yeni KHK'yla örgütün medya uzantıları kapatılmıştır. Bunlar arasında *Tiroj*, *Evrensel Kültür* ve *Özgürlük Dünyası* dergileri ile *Özgür Gündem*, *Azadiya Welat*, *Yüksekova Haber*, *Batman Çağdaş*, *Cizre Postası*, *İdil Haber*, *Güney Expres*, *Prestij Haber*, *Urfanatik* ve *Kızıltepe'nin Sesi* gibi gazeteler bulunmaktadır. Örgütün doğrudan veya dolaylı propagandasını yapan dergi ve gazeteler burada altı çizilenlerden ibaret değildir. Raporun ilerleyen bölümlerinde çoğu Türkiye kaynaklı dergi ve gazetelerin PKK'yla irtibatlı konularda sergiledikleri duruş ve geliştirdikleri söylem detaylandırılmıştır.

Radyo ve Televizyon

Bir propaganda aracı olarak Hitler ve onun sorumlu bakanı Goebbels'in etkileme tarzıyla özdeşleşen radyo işitsel temelli eğitim ve motivasyonu mümkün kılması sebebiyle özellikle PKK gibi yerleşik olmayan ve hareket halinde eylem yöntemi belirlemiş örgütler için fırsatlar sunmuştur ve sunmaya devam etmektedir. Görece daha dayanıklı ve basit bir sisteme sahip olan radyo örgütün özellikle dağ kadrosunun fiziksel ve mental birlikteliğinin temin edilmesinde başat roller üstlenmiştir. Görüntü eksikliğine bağlı kısmen çekici olmayan radyo yalnızca haberlerin tasarlandığı ve paylaşıldığı değil duyguları harekete geçiren müziklerin de sunulduğu bir mecradır. Uydudan sonra internet ağının da gelişmesiyle birlikte dijital dağıtım çerçevesi genişleyen radyo teknolojisi PKK kapsamında sempatinin türetilmesinde olduğu gibi bazen de "istem şarkılara gizlenen örgüt talimatları"yla²⁰ da araçsallaştırılmıştır.

Bölgede, yurt içinde ve yurt dışında dinlenme ağına sahip olan radyo kanalları içinde öne çıkanlar 2001'de Belçika'da kurulan ve yayınlarını sürdüren Dengê Mezopotamya, Kandil'den yayın yapan Roj Radyo, Avrupa merkezli Radyo Welat, Zavita'dan faaliyet gösteren Radyo Medya ve son zamanlarda üst düzey örgüt mensuplarının sıklıkla demeç verdiği Dengê Kurdistanê'dir. Daha önce bahsedilen KHK kapsamında kapatılan radyolar arasında Radyo Dünya (Adana), Özgür Güneş Radyosu (Malatya), Radyo Karacadağ (Urfa), Özgür Radyo, Radyo Ses (Mersin), Radyo Rengin, Gün Radyo, Patnos FM ve Doğu Radyo (Van) bulunmaktadır.

Radyonun dışında örgütün televizyonu daha aktif ve kapsamlı kullandığı söylenebilir. Nitekim sesin yanına görüntü ve dramının gücünün de eklenmesi televizyonu örgüt mensupları ve sempatizanlar için olduğu kadar örgütle mücadele eden ve ona antipati besleyenler ile bağımsız olduğu düşünülen kişi ve kurumlar için de daha "tesirli" bir ortam kılmaktadır. PKK televizyon yayıncılığına ilk kez 1995'te İngiltere'den alınan lisansla uydu üzerinden yayın yapan MED TV'yle başlamıştır. Kanal terörist başı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasının ardından "tarafsız yayıncılık ilkelerine uymayarak tahrik edici yayın yapması" gerekçesiyle 17 Kasım 1999'da kapatılmıştır. Aynı yılın Temmuz ayında MED TV'nin devamı olarak Fransa'da yayın hayatına başlayan MEDYA TV'nin lisansı da 2004'te Fransız lisans kuruluşu tarafından iptal edilmiştir.

MEDYA TV'nin kapatılmasından bir ay sonra ise Mezopotamya Broadcasting bünyesindeki²¹ ROJ TV Danimarka'dan uydu vasıtasıyla yayına başlamıştır. Sekiz

20. Özgür Cebe ve Sırrıberk Arslan, "İstem Şarkıdaki Şifre Çözüldü", *Star*, 31 Ağustos 2017.

21. MMC ve Nuçe TV de yine aynı şirketin bünyesinde.

yıldan fazla süre PKK propagandası yapan kanal Nobel Barış Ödülü'ne dahi aday gösterilmiş ve başka bir organizasyonda "Yılın İfade Özgürlüğü" ödülünü almıştır.²² Nobel adaylığıyla ilgili olarak dünyanın ilk işkence tedavi ve rehabilitasyon merkezi kurucusu İnge Genefke, *Politiken* gazetesine yaptığı açıklamada şöyle demiştir:

ROJ TV Kürtlerin çektiği acıları ve Türkiye'deki durumu dünyanın görmesini sağlıyor. Türk medyası iktidarın baskısı altında bulunduğundan gerçekleri kamuoyuna aktarmıyor. ROJ TV ise gerçeği nüansları ile kamuoyuna aktarıp Kürtlerin ulusal bilinci ve adalete olan inançlarının oluşup gelişmesine katkıda bulunuyor.²³

Türkiye Cumhuriyeti'nin idari kadrolarının verdiği bürokratik ve hukuki mücadelede sonucunda Danimarka'da terör örgütü olarak kabul edilen PKK'nın tesilli medya organı ROJ TV 2012 yılında kapatılmıştır. BBC bu kararı "sürpriz" olarak tanımlamıştır.²⁴

ROJ TV'nin ardından uydu lisansını Norveç'ten alan ve 2009'dan beri test yayınları yapan Stêrk TV 2012 yılında yayına başlamıştır. Tıpkı öncekiler gibi açıkça PKK yayıncılığı sergileyen kanal²⁵ şu iddiayla yola çıkmıştır:

Televizyonumuz Kürdistan'daki farklılıkları, renkleri, kültürel zenginlikleri, ülkemiz ve dünyadaki güncel gelişmeleri değişik program ve bültenlerle ekrana taşıyacak.

Bu arada PKK'nın diğer televizyon kanallarından Med Nuçe ve Newroz TV²⁶ Ekim 2012'de Fransız şirketi Eutelsat'a ait Hotbird uydusundan çıkartılmıştır. Ayrıca PKK tarafından yönetilen Stêrk TV dışında News Channel ve Rohani TV'nin de terör bağı nedeniyle kapatılması için devletler arası diplomatik çalışmalar sürdürülmektedir. Bunların dışında Mesopotamia Music Channel (MMC), Medya Haber, Med Müzik, Çıra ve 668 sayılı KHK ile kapatılan İMC, Jiyan, Azadi, Hayatın Sesi, Özgür Gün, TV10, Denge, Van, Van Genç, Mezopotamya ve Birlik

22. "Roj TV'ye 'Yılın İfade Özgürlüğü' Ödülü", *Birgün*, 15 Nisan 2011.

23. "Roj TV Nobel'e Aday Gösterildi", *Hürriyet*, 2 Şubat 2011.

24. "Roj TV ve Nuçe TV Niçin Şimdi Kapandı?", BBC Türkçe, 20 Ağustos 2013.

25. "Roj TV'nin Yerine Sterk Tv", *Radikal*, 6 Şubat 2012.

26. Terör propagandası yaptığı için yayını kesilen Newroz TV'nin bir uzantısı olarak kurulan Aryen TV'ye de geçtiğimiz günlerde İsviçre polisi baskın düzenledi. Evrakta sahtecilik ve kara para aklamak suçundan bir kişi gözaltına alındı. Bkz. "İsviçre'de PKK Kanalına Polis Baskını", *Hürriyet*, 7 Kasım 2017.

GÖRSEL 2. ÖRGÜTÜN ÜST DÜZEY YÖNETİCİLERİNDEN MURAT KARAYILAN İMC TV'DE TERÖR ÖRGÜTÜNÜN PROPAGANDASINI YAPIYOR

Medya gibi televizyon kanalları da PKK'nın sözcülüğüne soyunan mecralar olmuştur.²⁷ CHP Genel Başkan Yardımcısı Veli Ağbaba bu kapatmalarla ilgili olarak özgürce gazetecilik yapmaya çalışan basın yanında olduklarını ifade ederken HDP Grup Başkanvekili İdris Baluken de demokrasi, barış ve emeği savunanların darbe saldırılarına maruz kaldığını belirtmiştir.²⁸ Özellikle İMC TV üzerinden geliştirilen bu söyleme CHP Genel

Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu da İMC TV'yi Türkiye'yi aydınlatan bir kanal olarak gördüğünü beyan ederek katılmıştır.²⁹

Sinema

PKK'nın –sahip olduğu basın organlarının aksine– düzenli ve sistemli sinema faaliyetlerinde bulunduğu söylenemez.³⁰ Zira son birkaç yıldır doğrudan örgüte bağlı olanların ya da sempati duyanların ürettiği az sayıdaki filmin çoğunluğu ajitatif ve manipülatif belgesel-video formatındadır. Öyle ki “Bakur” (Kuzey, 2015) ve “Suyun Öteki Yanı: Berçem” (2015) isimli belgesellerden bahsetmek PKK'yı sinema ekseninde betimlemek için yeterli olacaktır. Nitekim örgüt yeni filmler yapmak konusunda ne kadar istek duysa ve destek görse de sinema açısından bu propaganda dilini koruması beklenmektedir.

PKK'nın eli silahlı ve kanlı teröristlerini “doğa aktivistleri” ya da “kamp ergenleri” gibi gösteren Bakur adlı belgesel kelimenin tam anlamıyla “PKK güzellemesi” yapmaya çalışmıştır. Esasında her biri ya katil olan ya da katil olmayı arzulayan teröristler bu “gerilla filmi”nde kimi zaman oyun oynayan pembe ayakkabılı çocuklar,

27. Ayrıca Eylül 2017'de Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nden aldıkları lisansla yayınlarını gerçekleştiren K24 TV, WAAR TV ve Rudaw TV de RTÜK kararıyla TÜRKSAT yayınından çıkartılmıştır.

28. “12 TV, 11 Radyo Kanalı Kapatıldı”, *Cumhuriyet*, 29 Eylül 2016.

29. Bkz. “Kılıçdaroğlu'ndan, PKK Kanalı İMC'ye Övgü”, YouTube, 30 Eylül 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=Az2MCELDqy0>, (Erişim tarihi: 29 Ekim 2017). Ayrıca İMC TV ve diğer kanalların haber yapma biçimleri raporun ilerleyen bölümlerinde detaylı ele alınmıştır.

30. Bölgenin sosyoekonomik zorlukları ve tarihsel arka planını etkili bir dille gözler önüne seren Kürt sinemasını –örneğin Kara Tahta, Sarhoş Atlar Zamanı veya Kaplumbağalar da Uçar– bu yönüyle tümüyle propaganda amacı taşıyan ve yer yer habercilik yüzeyselliğinde yapılan PKK filmlerinden/videolarından ayırmak gereklidir. Dahası özellikle 1980'den sonra sol sanatın ellerinde büyüyen politik sinemayla da ayrı ele almak kaçınılmazdır.

kimi zaman tabiatı koruyan ve hayvanları besleyen öncü çevreciler, kimi zaman da derin çözümler yapan mağdur ve halkçı entelektüellermiş gibi resmedilmiştir. Filmin yönetmenlerinden Ertuğrul Mavioğlu *Radikal*'e verdiği röportajda bu portreyi şöyle betimlemiştir:

PKK'li gerillalar doğrudan halkın içinden geliyorlar. Üstelik kimseyi zorla ya da kaçırarak gerillaya katmıyorlar. Gelenlerin tümü gönüllü, önemli bir kısmı da ailelerinin onayını alarak dağa çıkmış. İkincisi on binlerce kayıp vermiş bir örgüt gerçekliği söz konusu. Bölgede en az bir evladını bu savaşta yitirmiş on binlerce aile var. Buradan yola çıkarsak, dağa *şehit*³¹ vermiş olan aileler, evlatlarının acısını ancak başka gerillalara kucak açarak dindirebiliyorlar. Üçüncüsü, PKK'nin barış için öne sürdüğü pek çok talep, sıradan insanların da talebi. Bu fikir beraberliği, bölge insanını, doğrudan bilek gücüyle olmadığı zamanlarda ruhu ve yüreğiyle gerillaya omuz vermeye teşvik ediyor. O yüzden halk, dağdakilerden “bizim çocuklar” diye söz ediyor.³²

Sinemasal açıdan birkaç kadraj dışında estetik ve anlatı yönünden standartların oldukça altında olan Bakur konu aldığı örgütün ülke içi ve dışındaki belli sanat çevresinin imtiyazına istinaden birkaç yerde gösterime girmiş ve ödüllendirilmiştir. Yani PKK ve uzantılarına dönük uluslararası destek diğer alanlarda olduğu gibi örgütün sinema üzerinden yürüttüğü faaliyetlerde de kendini göstermiştir. Kobani'yi konu alacağı söylenen Hollywood yapımı filmin planı³³ bir yana teröristler Venedik Film Festivali gibi seçkin buluşmalarda gövde gösterileri dahi yapabilmişlerdir.³⁴ Buradan beliren en net resim Avrupa'nın PYD/YPJ gibi alt örgütler üzerinden PKK'ya bir meşruiyet kapısı araladığı ve bunu özellikle sanat ve gazetecilik savları etrafında söylemsel hale getirdiğidir. Bu eğilim yerli yabancı birçok “sanatçı” için gözde olma/popüler kalma yolunda belli fırsatlar sunabilmektedir. Bu bağlamda Batılı, sol ve seküler gözün beğenisini celbeden bir Türkiye ve Erdoğan eleştirisi getirmek oldukça karlı ve popüler bir girişime dönüşmüştür.³⁵

Diğer PKK belgeseli olarak Suyun Öteki Yanı da başkarakter terörist Berçem'in etrafında yaşanan örgüt hayatını anlatmıştır. Anlatıya göre Berçem cıvıldaayan kuşlar ve rengarenk çiçekler arasında yaşamaktadır. Türkiye'deyken okuduğu üniversiteyi bırakıp PKK'nın çok sayıdaki alt örgütlerinden olan YPJ'ye katılan bu “güleç” te-

31. İtalik vurgu yazara aittir.

32. “Türkiye'deki PKK Kamplarına Kamera İlk Kez Bizimle Girdi”, *Radikal*, 8 Nisan 2015.

33. “Hollywood Yapımı YPG Filmi Geliyor”, Sputnik News, 25 Mart 2017.

34. “YPG'den Venedik'te Propaganda”, *Hürriyet*, 11 Eylül 2016.

35. Örneğin ilk filmlerinde ciddi takdir elde edip zamanla sinemasal üretiminde belirgin şekilde düşüş yaşayan Türk asıllı Alman yönetmen Fatih Akin son yıllarda Türkiye karşıtı lobinin alkışlarını çekmek adına önce soykırım olarak tasvir ettiği Ermeni meselesi üzerine Kesik (The Cut, 2014) adlı filmi çekmiş, şimdi de Rojava hakkında film yapmaya girişmiştir. Haber için bkz. “Fatih Akin'dan Yeni Film Projesi: Rojava”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 2017. Ayrıca Fatih Akin, Batı, CIA ve Rojava eksenindeki yazısı için Cüneyt Cebeoyan okunabilir. Bkz. “PKK Ablanızı Öldürür, Siz Irkçısınız”, Odatv, 30 Temmuz 2017.

rörist burada özgürlüğe nasıl ulaştığını izleyenlere bir davet edasıyla ifade etmiştir. Yüceltilen ve özgürleşmeyle ilişkilendirilen Kürtçülük ideolojisinin Türkçe anlatıldığı filmin hedef kitlesi Türkiye ve Türklerdir. Genç teröristin dilinden dökülen cümleler diğer tüm propaganda videolarından kopyala-yapıştır yapılmış gibidir. Fiziksel ve düşünsel olarak bir kalıp makinesinden geçmişçesine gösterilen tüm teröristler ezber cümleler kurmuş, benzer fikirleri savunmuş ve istisnasız aynı jargonu kullanmıştır.

Bu durum görüntülerdeki belli tutarsızlıkları gizleyememektedir. Örneğin Berçem bir yandan su kenarında oynayan masum bir çocuk gibi gösterilirken diğer yandan elindeki silahıyla saldırmaya ve ölmeye/öldürmeye olan arzusuyla belirmektedir. Ezber söylemlerle rasyonalize edilmeye çalışılan bu çelişki en fazla da namus ve kadın özgürlüğü konusunda gözlemlenmiştir. Hem özgürlüğü hem de “önderliğe mutlak biat”ı kutsayan Berçem karakterinin yakın arkadaşı bir başka kadın terörist de “Alla-huekber” diyen düşmanlarına karşı kuşandıkları kamuflajları gösterirken düşünceli Heval³⁶ dediği Barack Obama'nın gönderdiği ekipmanların işlevlerinden bahsetmiştir. Birleşik Devletler'e selam gönderen bu söylem bile söz konusu savaşın “özgürlük” değil “kukla” savaşı olabileceğine dair ne Berçem ve arkadaşlarının ne de örgüt sempatisiyle belgeseli izleyenlerin zihinlerinde herhangi bir soru işareti uyandırmamış gibidir.

Filmin sonlarında kurmaca açısından sinema ile bölgedeki savaş arasındaki benzeşmeyi ima eden bir sahnede Berçem, çatışmanın yoğun olduğu söylenen bir yere takviye olarak götürülür. Bunun nedeni izleyiciyi Berçem'in kurgusal bir karakter olmadığına inandırmak gibi görünmektedir. Oysa film tekniğinin bütün imkanlarına rağmen bu sahnede de sahtelikten kaçılmamıştır. Henüz silahı bile kavrayamadığı ve mevzide nizama uygun eğilemediği görülen Berçem karşıda “olmayan düşman” a bir iki el ateş eder şekilde poz vermiştir. Bu anlatı “Rojava devrimi” veya “Kürdistan özgürlük mücadelesi” olarak pazarlanan düşüncenin ne denli sentetik bir imaj meselesi olduğunu temsil etmiştir. Gerçekte bu tarz göstergelere örgütün medyası ve dolayısıyla kitlesini besleyen haber ajanslarında da rastlanmaktadır.

Haber Ajansları

PKK'nın faaliyetleri hakkında kamuoyu ve diğer medya organlarını enforme ve deniforme etmek amacıyla Nisan 2002'de kurulan Dicle Haber Ajansı (DİHA) örgütün ilk geniş ölçekli haber ajansıdır. Yurt içinde ve internet üzerinden yayın yapan DİHA örgüt propagandasını diğer birçok PKK medya uzantılarında olduğu gibi çok dilli olarak (Kürtçe, Türkçe ve İngilizce) gerçekleştirmiştir. Merkezi İstanbul olmak

36. Anlamı “arkadaş” olan “heval” sözcüğü örgüt mensuplarının birbirlerine hitap şeklidir.

üzere Türkiye'nin birçok ilinde temsilcilikler açan ajans örgüt kapsamında düzenlenen eylemler dışında etkinlikler hakkında da olabildiğince subjektif bir tavırla veriler paylaşmıştır. Önce Temmuz 2015'te internet erişimi Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından durdurulan DİHA'nın Ağustos 2016'da *Özgür Gündem* ve ANF ile birlikte Twitter erişimi sonlandırılmış ve Ekim 2016'daki KHK ile tümüyle kapatılmıştır.

25 Ekim 2005'te Hollanda'da kurulan ANF'den önce Mezopotamya Haber Ajansı (MHA) da Almanya'da 2005 yılının Eylül ayına kadar aktif roller üstlenmiştir. Kırmanci ve Sorani lehçeleri başta olmak üzere Türkçe, İngilizce, Farsça ve Arapça yayın yapan ANF, PKK'nın resmi yayın organı gibi hareket etmiştir. Oldukça sert ve abartılı habercilik anlayışını benimseyen ajans silahlı eylemlere ve bu eylemler etrafında konumlandırılan teröristlere yaptığı epik vurgularla öne çıkmıştır.

“Din, dil, renk ve cinsiyet ayrımı yapmaksızın; temel hak ve özgürlükleri, eşitlik ve demokrasi ilkelerini esas alan bir yayın çizgisiyle karşınıza çıkıyoruz” diyen ROJ News 2014 yılında kurulan bir diğer PKK uzantılı haber ajansıdır. Bölgedeki kanaat önderlerinin yanı sıra örgüt mensuplarıyla yapılan röportajlar da ajansın öne çıkan habercilik faaliyetlerindedir. Farklı lehçelerdeki Kürtçeye ek olarak Türkçe ve Arapça yayın yapan ajans güncel bilgilerle kültür, toplum ve kadın haberlerini harmanlamaya çalışmıştır. Raporun ilerleyen bölümlerinde değinildiği gibi kadın vurgusu KCK yönetim yapılanması ve medya tabanlı propagandasının en dikkat çekici unsurlarından biri olagelmiştir. Dünya Kadınlar Günü'ne denk gelen 8 Mart 2012'de Diyarbakır'da kurulan JİNHA Kürtçe, Türkçe ve İngilizce paylaşımlarla kültürden spora, sanattan siyasete kadın merkezli yayıncılığı bağımsız olma iddialarının aksine PKK propagandasıyla birleştirmiştir.

Örgütün hususen “Rojava halkının sesini dünyaya duyuracak olan, yine Rojava halkını ilgilendirecek olan gelişmelerin Rojava halkı tarafından takibini sağlamak amacıyla kurduğu”³⁷ Hawar Haber Ajansı (Ajansa Nuçeyan a Hawar-ANHA) PKK'nın Suriye uzantısı YPG'nin sözcülüğünü yapmaktadır.³⁸ Kürtçe, Türkçe, Arapça, İngilizce, Rusça ve İspanyolca yayınlarıyla ajans internetin sağladığı kolaylıklardan faydalanarak dünya kamuoyunun önemli bir bölümüne ulaşabilmekte ve ideolojik perspektifini manipülatif biçimde aktarabilmektedir. Geline nokta haber ajansları kendi adreslerinden ziyade yeni medyanın dijital yani gerçekte hedef alınamayan uzamında kendi gerilla tarzı kurumsal varlığını korumayı hedeflemektedir. Hiç şüp-

37. “Rojava'nın Sesi Hawar ile Daha Gür Çıkacak”, Yüksekova Haber, 27 Şubat 2013.

38. Bu noktada PKK ve onun Suriye kolu YPG'nin aynı ideolojik zemin ve stratejide daha açıkçası ortak çıkarda buluşarak bağlantılarını tescil ettikleri söylenebilir.

hesiz teröre sempati duyanların bireysel ve küçük grup düzeyinde gerçekleştirdikleri medya faaliyetleri de önemlidir. Ancak bunlar sistemli bir dil ve stratejik bir içerik yapılanmasına sahip değildir. Dolayısıyla etki olarak geniş kitlelerden çok belli ilgi gruplarını çerçevelemektedir. Öte yandan örgütün kontrolü ve takibinde olan geniş tabanlı yayıncı kuruluşlar yeni medya uzamında çok daha tesirli olabilmektedir.

İNTERNET VE YENİ MEDYA

Esasında bugün itibarıyla geleneksel ile yeni medya arasında zıtlık ya da farklılaşmadan ziyade belirgin bir etkileşimin olduğu söylenebilir. Bu ana kadar belirtildiği gibi PKK'nın geleneksel medya organlarına karşı etkin bir mücadele sergilense de yeni medyanın denetim ve kontrolden büyük oranda muaf tutulan dokusu örgüt propagandasının aynı kurumlar tarafından bu mecraya kaymasına neden olmuştur. Teröristlerin interneti kullanması, onun “kolay erişim, mevzuat, sansür ve diğer çeşit devlet kontrollerinin yetersizliği, dünyaya yayılmış potansiyel devasa hedef kitlenin varlığı, iletişimin anonimliği, hızlı bilgi akışı, ağır düşük maliyetle geliştirilmesi ve sürdürülmesi, kullanıcılara metin, grafik, ses ve görüntü kombinleme ve film, şarkı, kitap ve posterleri indirme imkanı sağlayan çok ortamlılık ve geleneksel medyanın kapsamını biçimlendirme kabiliyeti” ile ilgilidir.³⁹

Dergi, gazete, radyo ve televizyon kanallarının tek yönlü aktarım tarzının aksine sosyal medyada mekan ve zaman engelinden kurtulan kaynak ve alıcı arasında karşılıklı etkileşim söz konusudur. Burada medya organı iletişimin mutlak öznesi değil yer yer yaydığı mesajın gölgesinde nesnesi de olabilmektedir. Medya yalnızca iletme misyonuna indirgenemeyecek denli gözetleyicidir. Süreç sanal olsa da etkiler fazlasıyla gerçek ve reaksiyoneldir. Dijitalleşen duygular fiziksel mesafelerle birbirinden uzak bireyleri ortak bir amaç ve hedefte birleştirebilmektedir. Ayrıca sınırları belirlenebilir bir kitle ve dağıtım çizgisinden de söz edilememektedir. Görsel temelli olan bu mecralar da görüntü ve sesin ortak gücüne bağlı bir şekilde anlık coşkularla en imkansız eylemlerin gerçekleştirilmesine olanak sağlar. Söylemin etrafında kurgulanan aforizmalar, kusursuz kahramanlıklar, dogmatik kabullenişler veya rijit reddedişler örgütlenme ruhunu kışkırtır. Durum iyiler için de kötüler için de böyledir. Teröristler tarafından ne oranda kullanıldığını hesaplamak zor olsa da sosyal medyada fon temin etmeden üye toplamaya, saldırı planlamadan propaganda yapmaya kadar geniş ölçekli stratejiler yürütüldüğünü belirtmek güç değildir.

39. Gabriel Weimann, *www.terror.net: How Modern Terrorism Uses the Internet*, (United States Institute of Peace Special Report, Washington: 2004).

Bu anlamda PKK'nın medya organlarına karşı yürütülen çalışmaların daha ağırlıkla siber nitelikli olduğu/olması gerektiği belirtilebilir. Nitekim örgütün kapatılan kurumsal medya organları özellikle de YouTube, Facebook, Twitter, bloglar ve forumlar gibi popüler sosyal ağlarda boy göstermekte, üstelik daha yoğunluklu izleyici/takipçi kitlesine ulaşarak daha etkili propaganda formları kazanmaktadır. İnternetin gündelik hayatta yaygınlık kazanmasına koşut olarak yaşanan sınırsız serbestliğin özellikle diğer terör örgütleri gibi PKK'nın propaganda alanını genişlettiği açıktır. Yeni medyanın PKK açısından çok hayati olması önce de belirtildiği gibi devlet kararlarıyla kapatılan yayın organlarının büyük oranda bu mecrada söylem üretmeye devam etmesindedir. Yani birçok forum, blog, kişisel site ve sosyal medya hesabında enformel düzeyde parlatılan PKK ayrıca örgütün geleneksel medyasını ayakta tutmayı sürdürdüğü kurtarılmış bölge işlevi görmektedir.

PKK DIŞI MEDYANIN ÖRGÜT PROPAGANDASINDA ARAÇSALLAŞ(TIRIL)MASI

PKK kendi medyası üzerinden bütünlüğü olan ve sık sık tekrar edilen bir formatta propaganda yapmakla beraber özellikle uluslararası ve ulusal merkez ve sol basının ürettiğı örgüt, devlet, hükümet ve Erdoğan bağlamlı konjonktürel ve ideolojik söylemlerden de beslenmiştir. Bu yaklaşım PKK'nın kendiyile doğrudan ve organik bağı olmayan kimi medya organlarını araçsallaştırdığı gözlemine dayanmaktadır. Kimi zaman caydırıcı, kimi zaman da teşvik edici olmayı hedefleyen bu propaganda çerçevesini kendi dışında bulunan ve fakat örgütün söylemlerini pekiştiren bazı uluslararası ve ulusal medya organlarından ayrı düşünmek mümkün değildir. Zira birey ve toplumların algısını şekillendiren görsel, işitsel ya da yazılı mesajlar bu bütünlük içinde bulunmaktadır. Dahası PKK etrafında inşa edilen bu çok katmanlı medya dokusu terörle mücadelenin daha girift ve karmaşık hale geldiğine de gönderme yapmaktadır.

Bundan sonraki aşamada doğrudan PKK'yla organik bağı olmasa da raporun bu bölümüne kadar bahsedilen örgütsel söylemin örgüt dışı medyada nasıl karşılık bulduğu ortaya konmaktadır. Burada adı geçen medya organlarının PKK ile örgütsel bağlantısı olduğu iddiasının yerine raporun giriş bölümünde belirtildiğı gibi PKK ve terör eylemlerinin savunulup savunulmadığı, desteklenip desteklenmediğı ve yeniden üretilip üretilmediğı sorgulanmaktadır.

ULUSLARARASI MEDYA VE PKK

PKK gerek örgüt ve mensupları gerekse eylemleri düzeyinde Batı mediasınca olduğundan farklı lanse edilmekte, daha açık belirtmek gerekirse "soft"laştırılmaktadır.

NATO'ya bağlı “Teröre Karşı Savunma Mükemmeliyet Merkezi” tarafından yayımlanan kitapta Batı medyasının El-Kaide’yi terörist olarak tanımlamakta rahat davranırken aynı duruşu PKK’ya karşı sergilemediğinin altı çizilmektedir.⁴⁰ Buna bağlı olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan son yıllarda PKK’ya ve 15 Temmuz sonrası da FETÖ’ye doğrudan ve dolaylı destek verilmesini sık sık gündeme taşımış ve bu hususta özellikle AB ve ABD’ye yönelik uyarılarda bulunmuştur.⁴¹ Raporun bu bölümünde ele alınan uluslararası basında PKK ve uzantılarının temsili meselesi Cumhurbaşkanı’nın bu uyarısının dayanaksız olmadığı ortaya koymaktadır.

Terör Tasviri

Uluslararası basında Türkiye ve PKK eksenli haberlerde görülen terörden yana tavır alma yoğunluklu olarak detaylarda –hususen kullanılan kelimelerde– kendini fark ettirmektedir. Örneğin PKK’nın terörist bir örgüt oluşu bu medya organlarının haberlerinde iki temel şekilde geçmektedir: birincisi Türk yetkililerin verdikleri demeçlerin alıntılanmasında, ikincisi ise “ABD ve AB tarafından terör örgütü olarak görülen PKK” şeklindeki kalıp ifadelerde. Ayrıca terör kelimesinin çok az ve detay şeklinde kullanıldığı böylesi haberlerde söz konusu medya organlarının ideolojik duruşu başlıklarda da görülmektedir. *Economist*’te Türkiye Cumhuriyeti’nin PKK terör örgütüyle yürüttüğü meşru mücadele “asker ve gerilla arasındaki savaş” olarak tasvir edilmiştir.⁴² PKK’yı terör bağlamından çıkartarak bunun bir tür “Kürt gerilla yapılanması” olduğunu yazan gazetelerden bir diğeri *Telegraph* da⁴³ örgütün üst kadrosuyla yaptığı mülakatlarda PKK’nın Türkiye düşmanlığını betimleyen ifadelerini yayımlamış, bununla birlikte örgütün cihatçı yapılara karşı durduğu düşüncesini yüceltmıştır.⁴⁴

New York Times’ta PKK için en fazla kullanılan ifadeler sırasıyla “isyancılar” (*rebels*), “Kürt ayrılıkçı grup” (*Kurdish separatist group*), “Kürt militanlar” (*Kurdish militants*), “kanlı gerilla savaşı” (*bloody guerilla war*) ve “Birleşik Devletler tarafından terör örgütü olarak listelenen” (*listed as a terrorist organisation by US*) olmuştur.⁴⁵ Bu sempatikleştirme dili *Guardian*’ın Silhan Özçelik adında Londralı bir gencin PKK’ya katılma isteğiyle ilgili yaptığı haberde tekrar edilmiştir. Buna göre PKK’yı “yasaklı

40. NATO Centre of Excellence Defence Against Terrorism, *The Media: The Terrorists’ Battlefield*, (IOS Press, Amsterdam: 2007), s. 22.

41. “Turkey’s Erdogan Says Belgium a Center for PKK Militants and Coup Plotters”, Reuters, 16 Kasım 2016.

42. “The Hatred Never Went Away”, *The Economist*, 10 Eylül 2015.

43. Aynı söylem *The Times*’da da izlenmektedir. Bkz. “Kurdish Guerrillas Capture Turkish Spies in Kidnap Plot”, *The Times*, 21 Eylül 2017.

44. Richard Spencer, “PKK Urges US to Mediate in Its War with Turkey and Admits to Secret Talks with Washington”, *The Telegraph*, 17 Ağustos 2015.

45. Serra Pehlivan ve Kim Dixon, “Power of Media and Words: Analysis of News on PKK”, *Defence Against Terrorism Review*, Cilt: 3, Sayı: 1, (2000), s. 71-88.

Kürt militan örgüt” olarak tanımlayan gazete söz konusu kişinin “militan”, “savaşçı” ve “gerilla” olmak istediğini alıntılamıŐtır.⁴⁶

GÖRSEL 3. *ECONOMIST*'İN KULLANDIĞI FOTOĞRAF*

Turkey and the Kurds

The truce between Turkey and Kurdish militants is over

Air strikes on Kurdish camps and a car-bomb attack on Turkish troops mark the return of a decades-old conflict

**Economist*'in Fransız haber ajansından kaynak göstererek kullanılan bu fotoğrafın ilgili haberinde PKK Kürt halkına indirgenmiş, eli silahlı ve temkinli ancak kimliksiz askerler karşısında çaresiz ve masum kişiler olarak konumlandırılmıştır.⁴⁹

Şu açıktır ki geniş ölçekli uluslararası basın tarafından “PKK” yerine ikame edilen “Kürtler” ifadesi terörizmi etnik bir soruna indirgemeyi ve terör koalisyonunun bağlantılarını gizlemeyi hedeflemektedir. Örneğın BBC haberlerinde Birleşık Devletler ve AB tarafından terör örgütü olarak listelendiği söylenen PKK metnin ilerleyen bölümlerinde “Kürtler” şeklinde yeniden formüle edilmiştir. Buna karşılık Türkiye Cumhuriyeti devleti yerine “Türk Devleti”, “Türk askeri” ve “Türkler” gibi tanımlara yer verilmiş böylece mesele bir Türk-Kürt savaşı olarak etiketlenmiştir.⁴⁷

46. “Teenage Girl Left London to Join PKK, Court Hears”, *The Guardian*, 17 Kasım 2015.

47. “Kurdish PKK Warns Turkey of Long Fight for Freedom”, BBC, 25 Nisan 2016.

İstatistiki veriler üzerinden PKK sorununa yaklaşan haberlerde genellikle taraflardan birinin meşru devlet, diğersinin ise bir terör örgütü olduğu gerçeği silikleştirilerek bunun iki ayrı ve eşit unsur arasında yaşanan bir savaş olduğu izlenimi verilmiştir.⁴⁸

Bu yaklaşım Görsel 3'te görüldüğü gibi kullanılan fotoğraflarda da gözlemlenebilmektedir. Örneğin “savaş” ya da “çatışma” olarak karşılıklı legal saldırıyı ifade eden kavramlarla aktarılan haberler öz yönetim ilanındaki gibi sivil halkı siper yapmak suretiyle hendekler kazan teröristleri ağlayan anneler, üzgün çocuklar, yırtık ayak-kabılar ve inançlı gençler gibi “masum” imgelerle resmetmiştir. Bu görsel simgelerde güvenlik güçleri ise olabildiğince gayriinsani ifadelerle yansıtılmıştır.

Suriye'deki gelişmeler ve Rojava üzerinden yürütülen YPG propagandasıyla birlikte bu asker-terörist eşleştirmesi/karşılaştırması Kürt-DEAŞ eksenine kaydırılmıştır. *Guardian* 6-7 Ekim olaylarında katledilenlerin Sünni militan grup şeklinde nitelendirilen Hizbullah'la bağlantılı HÜDAPAR'ın üyeleri olduklarını belirtmiş ve böylece katillerin değil maktullerin terörist olduğu algısı yaratılmaya çalışılmıştır.⁵⁰ Buna paralel olarak *Financial Times*'in 8 Ekim tarihli haberinde bu kanlı şiddet eylemlerini gerçekleştiren teröristler DEAŞ karşıtı Kürt protestocular şeklinde nitelenmiştir.⁵¹ Çok sayıda vatandaşın yaşamını yitirdiği Suruç saldırısının ardından PKK uzantılı Apocu Fedai Timi'nin üstlendiği ve iki polisin şehit edildiği saldırıyla ilgili haberinde *Telegraph* gazetesi PKK'nın sözcülüğünü yaparcasına bunun Suruç'ta kendini gösteren DEAŞ'a karşı gerçekleştirilmiş bir “misilleme” eylem olduğunu tekrarlamıştır.⁵² Gerçekten de bugün itibarıyla gerek uluslararası diplomasi gerekse medya bağlamında PKK merkezli aklama, romantikleştirme ve kahramanlaştırma DEAŞ terörü üzerinden temin edilmekte ve bu yolla haberleştirilmektedir.

Terörist Tasviri

PKK'luların kim oldukları sorusuna cevap arayan BBC yaptığı bir haberde iki fotoğraf paylaşmıştır. Fotoğrafların ilkinde yere uzanmış eli silahlı bir kadın, ikincisinde ise spor ayakkabılı, renkli elbiseler giymiş ama yüzleri maskeli gençler vardır.⁵³ Bu imgede oldukça keyifli görünen kadınlar ve masum görünümlü gençler üzerinden terörist söylemi çarpıtılmış ve böylece Batı kamuoyunun sempatisi aranmıştır. Benzer şekilde CNN'de de Kürt kadınlar DEAŞ'a karşı verdikleri mücadele üzerinden

48. “The Human Cost of the PKK Conflict in Turkey”, BBC, 25 Nisan 2016.

49. “The Truce between Turkey and Kurdish Militants Is Over”, *The Economist*, 26 Temmuz 2015.

50. “Turkish Jets Bombard Kurdish Positions”, *The Guardian*, 14 Ekim 2014.

51. Annabel Cook, “Turkey's Kurdish Protestors Demand Action against ISIS”, *Financial Times*, 8 Ekim 2014.

52. Andrew Marszal, “Kurdish Militants Claim ‘Revenge’ Killing of Two Turkish Policemen”, *The Telegraph*, 22 Temmuz 2015.

53. “Who Are Kurdistan Workers' Party (PKK) Rebels?”, BBC, 4 Kasım 2016.

parlatılmıştır.⁵⁴ BBC, DEAŞ militanlarının bu silahlı ve “cesur” kadınlardan korktuğunu eklemiştir.⁵⁵

Bunların dışında birĐok Batı menşeli haberci ve belge selci terörizmi kadınlardan üzerinden sempatik gÖsteren filmler hazırlamıştır.⁵⁶ Bu filmlerde kullanılan Batı, Doğu, Güney ve Kuzey Kürdistan ifadeleri en başta Türkiye, Irak ve Suriye'nin toplam bütünlüğü konusunda altı çizilen rahatsızlığın yersiz olmadığını, bu tasarımın Batı tarafından organize edildiğini ve Kürtlerin de bu süreçte araçsallaŐtırıldıĐını ortaya koymaktadır. RT (Russia Today) tarafından hazırlanan benzer bir belgeselde de ip atlayan, Şarkı söyleyen ve aynı zamanda silah tutan kadın teröristler bu ciddi sorunu basitleŐtirme ve meŐrulaŐtırmada sembolleŐtirilmiŐlerdir.⁵⁷

Fransa'da öldürölen PKK'nın kurucularından Sakine Cansız'la ilgili *Guardian*'da yayımlanan haberin baŐlıĐında Cansız “PKK üyeleri içinde bir efsane” şeklinde tanımlanmıŐtır.⁵⁸ Ayrıca haberde “Kürt kadın aktivist” olarak da geliştirilen bu söylem PKK'nın içindeki “silahlı kadın güçleri”nin arkasındaki felsefenin anlatılmasıyla da derinleŐtirilmiŐ, bir bakıma bunun propagandası yapılmıştır. *Wall Street Journal* kadınlardan bu duruşunu öne çıkartarak video haberle detaylandırmıŐtır.⁵⁹ Haberde konuşan kadın terörist diğer birĐok haber ve belgeselde tekrar edildiği gibi PKK'yı kadınlardan öncü olduğu öğgürlükçü bir örgüt şeklinde tasvir etmiştir.

France 24'ün hazırladığı video haberde önce PKK ardından da YPG'ye yakın çekim yapılmıştır.⁶⁰ Bu haberde eli silahlı teröristlerin haklı nedenlerle dağa çıktıkları, öldürme eyleminin arkasında yüce bir düşüncenin yattığı, birlikte Őarkılar söyleyip hoŐ vakit geçiren bu militanların cihatçı bir yapıya karşı onurlu mücadele verdikleri mesajı işlenmiştir. Videodaki en ilginĐ anlardan birinde muhabir, teröriste kullandıkları silahları nereden aldıklarını sormuŐtur. Soru üzerine ŐaŐıran örgüt üyesi bunların bir kısmının yardım olarak gönderildiğini, diğer bir kısmının da çatışmalarda ele geçirilen mühimmatlar olduğunu söylemiştir. Bu yanıtla terörist hem söz konusu yardımların kimden geldiğini açıkĐa Őaret edememiŐ hem de düşman dediği Türkiye Cumhuriyeti'nin ordusu karşısında muzaffer oldukları izlenimini yaratmaya çalışmıştır.

54. Ghazi Balkiz ve Angela Dewan, “The Women Fighters Who Helped Defeat ISIS in Raqqa”, CNN, 22 Ekim 2017.

55. “Islamic State Are Afraid to See Women with Guns-BBC News”, YouTube, 5 Eylül 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=TGVbpsGmLV0>, (Erişim tarihi: 30 Ocak 2018).

56. Örneğ için bkz. “60 Minutes-Kurdish Female Fighters YPJ (Rojava) Western Kurdistan”, YouTube, 27 Nisan 2015, https://www.youtube.com/watch?v=Uv31_NvDBYw, (Erişim tarihi: 28 Ekim 2017).

57. “Her War: Women vs ISIS”, Youtube, 15 Haziran 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=2EnWz-bQ-qok&t=2014s>, (Erişim tarihi: 28 Ekim 2017).

58. “Sakine Cansiz: ‘A Legend Among PKK Members’”, *The Guardian*, 10 Ocak 2013.

59. “In PKK, Kurdish Women Fight Alongside Men”, *The Wall Street Journal*, 24 Temmuz 2015.

60. “Video: A Rare Look inside the Kurdish Rebel Movement”, France 24, 16 Kasım 2015.

Oysa örgütün medyada propagandası yapıldığı gibi gerçekten kendinden menkul, özgürlükçü ve bağımsız bir yapı teşkil etmediği açıktır. Ne var ki örgüt mensupları verdikleri demeçlerde destek aldıkları uluslararası odakların varlığını gizlemiş ve içinde buldukları terör ağının tümüyle hür olduğunu savunmuşlardır. Bu açıdan PKK-YPG'ye katılan ABD'lisinden Hollandalısına, Brezilyalılarından Finlandiyalılarına Batılı teröristlerle ilgili yapılan haberler dikkat çekicidir ve ipuçlarıyla yüklüdür. Kamerasına konuşan bu yabancılar hem PKK-YPG ve etnik terörizmin hem de uluslararası dünyanın içi boşaltılmış oryantalist bakış ve duruşunu da yansıtmıştır. Örneğin CNN'e konuşan bir ABD'li –ki bunlar için haberlerde “gönüllü” (*volunteer*) ifadesi kullanılmaktadır– Suriye'ye gelmeyi nasıl kararlaştırdığını ve burayı nereden öğrendiğini soran muhabire cevaben ironik bir şekilde “Google” yanıtını vermiştir.⁶¹

Bu bakımdan YPG'ye katılan yabancıların verdikleri demeçler özgürlük ve demokrasi götürmek iddiasıyla Irak'ı işgal eden Batı'nın tutarsızlıklarını ihtiva etmektedir. Öyle ki video röportaj veren başka bir ABD'li Rojava'ya yalnızca Kürtler için değil –trajikomik bir ifadeyle– kapitalizm ve Türk emperyalizmiyle savaşmak amacıyla geldiğini söylemiştir.⁶² Daha sonra Rakka'da öldürülen Jack Holmes isimli bir İngiliz de Sky News'e Suriye'de kötülükle mücadele etmek için bulunduğunu dile getirmiştir.⁶³ Aynı kişi Rohani TV'de hükümetleri YPG'ye destek olmaya ve destekçi göndermeye davet etmiştir.⁶⁴ Bu arada Brendan O'Neill imzalı haberle *Telegraph* Batı'yı Kürtlere ihanet etmek ve kıyımına uğramalarına izin vermekle suçlamış ve göreve çağırmıştır.⁶⁵

Terörist Eylem Tasviri

PKK'nın gerçekleştirdiği terör eylemleri ve bu eylemler karşısında Türkiye Cumhuriyeti devletinin geliştirdiği çözümler Batı medyasınca ağırlıklı olarak PKK yanlısı gazeteci veya siyasetçilerin demeçleri üzerinden yorumlanmıştır. Böylece söz konusu yayınların taraflı niteliği gizlenmeye çalışılmış ve farklı fikirlere açık oldukları düşüncesi uyandırılmak istenmiştir. “Biz terörist değil; haklarını arayan Kürtleriz” tarzı cümlelerin paylaşıldığı demeçlerle⁶⁶ devlet ve hükümet karşıtlığı pekiştirilmiştir. Buna ek olarak PKK karşıtı kamu önderlerinin sözleri çok az ve en zayıf bölümleri

61. “American Leaves U.S. to Fight ISIS”, CNN, 29 Ekim 2015.

62. “American Anarchist Socialist Killed in Syria by Turkish Jets”, YouTube, 3 Aralık 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=933ytnq2RnE>, (Erişim tarihi: 18 Kasım 2017).

63. “British Sniper Fighting IS, Hero or Zero.?” YouTube, 14 Ağustos 2017, https://www.youtube.com/watch?v=OE7s1n_68qk, (Erişim tarihi: 19 Kasım 2017).

64. “British YPG Fighter Jack Interview with ANHA”, YouTube, 31 Mart 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=-1PLGBhDnLA&t=101s>, (Erişim tarihi: 19 Kasım 2017).

65. “The West Is Betraying the Kurds and Allowing Them to Be Massacred”, *The Telegraph*, 28 Temmuz 2015.

66. Andrew Hosken, “PKK Defiant over Long War with Turkey”, BBC, 26 Ocak 2016.

ayıklanarak alıntılanmıştır. PKK sempatanlarının cümleleri ise oldukça kritik ve temsil değeri yüksek, uluslararası kamuoyunca karşılık bulması muhtemel noktalar öne çıkartılarak yayımlanmıştır. Örneğin *Spiegel* gazetesi Abdullah Öcalan'ın avukatıyla yaptığı kısa röportajda İmralı'daki hapis için Guantanamo kampı benzetmesini yapmakla kalmamış, terörist eylemlerin "pusu" değil "mecburi muhabere" değeri olduğunu öne sürmüştür.⁶⁷

Eylemlerin sonucunda Şehit olan güvenlik güçlerinin cenaze törenlerine dair fotoğrafların eklendiği haberlerde özellikle törenlere katılan devlet adamlarına dikkat çekilmiŐtir. Eylemlerin nasıl gerçekleştirildiği ve kaç kişinin yaşamını yitirdiğiyile ilgili veriler için çoğunlukla PKK kaynaklarından alıntılar yapan Batı medyası böylece terör propagandasına alet olmuştur.⁶⁸ 17 Şubat 2016'da Ankara'da askeri servis aracının geçiŐi esnasında bomba yüklü araçla yapılan saldırının ardından BBC "fail"e dair net bir vurgu yapmamıŐtır.⁶⁹ Haberlerde "terör saldırısını gerçekleştiren PKK" ifadelerinin yerine "saldırı yapmakla suçlanan PKK" Şeklinde bir dil kullanılmıştır. Hatta bu "suçlanma" durumu "Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın suçladığı" vurgularıyla da derinleŐtirilmiŐtir.⁷⁰ Eylemlerin PKK tarafından gerçekleŐtirildięini kimi zaman yalnızca "iddia"ymıŐ gibi veren haberlerde bu saldırıların sanki PKK'lı teröristlerce değil de faili belli olmayan kişilerce düzenlendiği algısı oluşturulmaya çalışılmıştır.

Yine Ankara'da yaşanan kanlı terör saldırısının *Guardian*'da haber ediliŐi de oldukça ilgin olmuştur.⁷¹ Haberde sorumluluğu üstlenen PKK uzantılı TAK (Kürdistan Özgürlük Őahinleri) terör örgütünün bu "intikam" eylemini gerçekleŐtirme gerekçelerine detaylı bir Şekilde yer verilmiş ve devletin bölgedeki sivillere verdiği zarara karşılık makul bir adım olduğu düşündürülmüŐtür. Esasında intihar bombası gibi "modern zaman terörizmi"ne denk düşen onursuz saldırı biçimine sık sık baŐvuran PKK ve uzantıları Batı medyasının gözünde benzer saldırılar yapan diğer terör örgütleriyle aynı perspektifle ele alın(a)mamıŐtır.⁷² Öyle ki örneğin Dağlıca'da 16 askerin Şehit olduğu saldırı dahi *Guardian* tarafından "terörist" değil "isyancı" eylem olarak betimlenmiŐtir.⁷³ Batılı medyanın gözünde PKK ve uzantıları hiçbir zaman kelimenin tam anlamıyla bir "terör örgütü" Şeklinde kodlanmamıŐtır. Bu ifade zo-

67. "Europe's Guantanamo: Öcalan Lawyer Discusses PKK Leader's Detention", *Spiegel*, 9 Ocak 2012.

68. *The Telegraph*'in Reuters kaynaklı yaptığı haber buna bir örnektir. Bkz. "PKK Says It Killed 15 Turkish Soldiers in a Major Attack in South-Eastern Hakkari", *The Telegraph*, 6 Eylül 2015.

69. "Ankara Blast: At Least 28 Dead in Turkish Capital Explosion", BBC, 17 Şubat 2016.

70. "Turkey Violence: 'PKK Attack' Kills Two Police Officers", BBC, 4 Mart 2016.

71. "Ankara Bombing: Kurdish Militants Claim Responsibility", *The Guardian*, 17 Mart 2016.

72. "Turkey-PKK Conflict: Checkpoint Car Bomb Kills 18", BBC, 9 Ekim 2016.

73. "Turkish Prime Minister Vows to 'Wipe Out' PKK after Deadly Militant Attack", *The Guardian*, 7 Eylül 2015.

runlu olarak yalnızca cümle aralarına gizlenmiş, terör kavramı DEAŞ üzerinden tek başına çoğu kurmaca “İslam” görünümlü şiddet odaklarına yakıştırılmıştır.

Batı literatürü ve medyasında kasıtlı olarak “İslam Devleti” (Islamic State) şeklinde etiketlenen DEAŞ dünyanın çeşitli ülkelerinde PKK’yla irtibatlı olduğu tespit edilen örgüt mensuplarının kahramanlaştırılmasında araçsallaştırılmıştır. Örneğin Avustralya’da PKK’yla bağlantısı bulunan gazeteci Renas Lenikan’ın tutuklanmasından sonra gerek basında gerekse sivil toplum örgütlerinde DEAŞ’a karşı direndiği söylenen bu teröristi serbest bırakma talepleri dile getirilmiştir. ABC’nin bu konuyu gündeme getiren haberinde zafer işareti yapan mütebessim bir genç olarak fotoğrafı Lenikan’a “İslam Devleti”ne karşı duruşu nedeniyle minnettar olunması gerektiği yazılmıştır.⁷⁴

Başka bir haberde YPG saflarında savaşan Danimarkalı bir kadının Kopenhag’da tutuklanmasıyla ilgili ciddi eleştiriler getirilmiştir.⁷⁵ Tutuklu kadının avukatının bunun bir utanç olduğunu belirttiği haberde bu utancın uluslararası koalisyon dengeleriyle çeliştiği düşüncesi hatırlatılmıştır. Benzer bir algı da PKK üyeliği ve Alman ajanlığı gerekçesiyle tutuklanan Deniz Yücel üzerinden geliştirilmiştir.⁷⁶ Söz konusu haberlerde gazeteci kimliğiyle öne çıkartılan Yücel hakkında demeçler veren Cumhurbaşkanı Erdoğan bilindik klişeci yaklaşımlarla yeniden “diktatörlük”le itham edilmiştir.

Türkiye ve Cumhurbaşkanı Erdoğan Tasviri

9 Aralık 2016 tarihli *Wall Street Journal*’da Erdoğan bir Osmanlı padişahı gibi başında fesle çizilmiş ve demir yumruk saltanatıyla ülkeyi Avrupa’dan uzaklaştırıp Ortadoğu’nun sorunlarının içine çektiği yazılmıştır.⁷⁷ Cumhurbaşkanı’na yönelik özellikle PKK ve DEAŞ politikası aracılığıyla yapılan bu eleştiride hem Atatürk ve Kemalist düşünceye dair bilgiler paylaşılmış hem de Batıların ve bir kısım Türklerin bu gidişattan huzursuz olduğu belirtilmiştir. Türkiye’nin bir “ateş hattı” olarak tanımlandığı *Financial Times* kaynaklı analiz yazısının fotoğrafında Erdoğan boynundaki Filistin puşisiyle oldukça çirkin, öfkeli ve tehditkar gösterilmiştir.⁷⁸

Konuyla ilgili uluslararası basında yer alan karikatürler de Erdoğan’ı kötülöklere göz yuman, tekinsiz, öfkeli, baskıcı ve özgürlük karşıtı biri olarak kodlarken⁷⁹ PKK terör örgütü ve uzantıları ise dünyanın sırt çevirdiği meselelerde DEAŞ’la tek başına

74. Sam Clark ve Dan Oakes, “Renas Lelikan: Australian Trapped in Iraq Refugee Camp Returns Home, Released by Police”, ABC News, 24 Ekim 2015.

75. “Danish Woman Who Fought against ISIS Faces Jail Sentence”, *The Guardian*, 19 Aralık 2016.

76. “Erdogan Says German Journalist Held in Turkey Was Agent and PKK Member”, Reuters, 3 Mart 2017.

77. Yaroslav Trofimov, “Turkey’s Autocratic Turn”, *The Wall Street Journal*, 9 Aralık 2016.

78. Daniel Dombey, “Turkey: In the Line of Fire”, *Financial Times*, 16 Ekim 2014.

79. “Erdogan Caricatures: Cartoonists Mock Turkey’s President-in Pictures”, *The Guardian*, 27 Ekim 2014.

savaşan gözüpek, yiğit ve inançlı kiŐilerden oluşan ideal yapılar Şeklinde resmedilmiştir. *Spiegel*'de bu yaklaşım oldukça açaıktan ifadelendirilmiŐtir.⁸⁰ Haberde “İslam Devleti”ne karşı yalnız başına mÜcadele ettiği sÖylenen PKK'nın “Batı'nın son umudu” olduğu yazılmıştır.

Ayrıca Erdoğan'ın PKK ile DEAŞ'ı aynı kötÜlÜkte gören bakış açaŐı da bir Şekilde boşa çıkarılmaya çalışılmıştır. Buna göre Cumhurbaşkanı'nın DEAŞ'ı korumak suretiyle PKK'yı hedef aldđı dahi iddia edilmiştir.⁸¹ *Washington Post* Erdoğan'ın PKK ve uzantılarının Suriye ve Irak'ta DEAŞ'a karşı yÜrÜttÜğÜ mÜcadeleyi olumsuz etkilediğini yazmıŐtır.⁸² BBC'nin haber sÖyleminde T¼rkiye Cumhuriyeti devletinin teröre karşı attığı adımların DEAŞ'ı koruma amacı güttÜğÜ savunulmuŐtur.⁸³ *Times* da aynı Şekilde T¼rkiye'nin PKK hedeflerini vurmasının delilik olduğunu açaıkça dile getirmiştir.⁸⁴

Economist'te açaılım s¼recinde devletin attığı yapıcı girişimler bile örgüt liderliğinin barış talebinin bir sonucuymuŐ gibi yansıtılmıştır.⁸⁵ Yine aynı yayıncı tarafından 23 Ocak 2016 tarihli haberde Güneydoğu'nun bir savaş bölgesine dönüŐmesinin nedeninin devletin PKK'ya karşı yÜrÜttÜğÜ operasyonlar olduğu belirtilmiŐ, örgütün ilan ettiği öz yönetim ve beraberinde gelen Şiddet politikalarına ise deđinilmemiŐtir.⁸⁶ BBC, öz yönetim ilanı ve hendek politikalarının ardından güvenlik güçlerinin operasyonlarının örgüte değil de sivillere dönük yapıldığını göstermeye çalışmıştır. İMC TV'den aldđı görünt¼leri de kullanan BBC, devleti duyarsız olarak nitelerken ağlayan anneler, çocuklar ve zafer işareti yapan kalabalıklar üzerinden hendek siyasetini egzotize ederek olumlamıŐtır.⁸⁷

Çoğunlukla YouTube üzerinden haber yayınlayan Vice News, Cizre'de PKK'nın gençlik yapılanması YDG-H'nin cephesinden olayları tüm¼yle s¼bjektif Şekilde d¼nya kamuoyuna aktarmıştır.⁸⁸ Yaklaşık on bir dakikalık videoda haber muhabiri bölgedeki sorunların sorumlusu olarak T¼rkiye'yi işaret eden teröristlerle m¼lakatlar gerçekteŐirmiŐtir. Örgüt üyelerinin propaganda yapmalarını sağlayan haberde teröristlerin bölgeyi kontrol ettikleri ve geçerli nedenlerle silah kullandıkları mesajı verilmiştir. *Spiegel* de “sivil savaş” olarak tanımladığı çatışma ortamında PKK'ya katılan gençleri oldukça mistik bir atmosfer içinde ateş etrafında ısınıp bağlama çalarken

80. Ralf Hoppe, Maximilian Popp, Christoph Reuter ve Jonathan Stock, “The Kurds' Lonely Fight against Islamic State Terror”, *Spiegel*, 29 Ekim 2014.

81. “PKK, Not Islamic State, Is Erdogan's Real Target”, *The Guardian*, 12 Ağustos 2015.

82. “A Parallel War in Turkey Threatens Its Fight against the Islamic State”, *The Washington Post*, 6 Ağustos 2015.

83. “Turkey v Syria's Kurds v Islamic State”, BBC, 23 Ağustos 2016.

84. “Times: T¼rkiye'nin PKK Hedeflerini Vurması Delilik”, BBC T¼rkçe, 27 Temmuz 2015.

85. “Put the Weapon down”, *The Economist*, 5 Mart 2015.

86. “Widening the Conflict”, *The Economist*, 23 Ocak 2016.

87. “Tears and Destruction amid Turkey PKK Crackdown”, BBC, 27 Ocak 2016.

88. “PKK Youth Fight for Autonomy in Turkey”, Vice News, 13 Şubat 2015.

fotoğraflamıştır.⁸⁹ Devletin PKK'ya yönelik ortaya koyduğu hukuki ya da askeri her türlü önlemin bu terör örgütüne değil de doğrudan Kürtlere dönük gerçekleştirildiği algısı oluşturulmuştur. Örneğin *Guardian*'ın 14 Mart 2016 tarihli haberinin manşetinde “Türk jetleri”nin “Kürtler”e saldırdığı yer almıştır.⁹⁰

Aynı gazete başka bir haberinde yaşanan yıkımın sorumlusu olan Ankara hükümetinin Kürt gençlerini “gerilla olma hayali”ne sevkettiğini öne sürmüştür.⁹¹ Bu analize göre örgüte katılanlar devletin haksız ve orantısız güç kullanımına bir tepki olarak militanlaşmıştır. *Independent* Cizre ve Sur'daki yıkımın sorumluluğunu bölgedeki bazı vatandaşların demeçleri üzerinden yine devlete yüklemiştir.⁹² Aynı gazetenin başka bir haberinde Sur'daki sokağa çıkma yasağını protesto edenlerle ilgili bir fotoğraf paylaşılmıştır.⁹³ Fotoğraftaki gaz maskeli yani robotvari gösterilen bir polis, yaşlı bir kadını kalabalığın içinden itiş kakış olmaksızın çıkartırken görülmektedir. Oysa haberdeki fotoğrafın altında bir kadının çevik kuvvet polisi tarafından alıkonduğu yazılmıştır. Haberin devamında Atatürk'ün “Ne mutlu Türküm diyene” sözü üzerinden ülkedeki Kürtlerin asimilasyona uğradığı ve ötekileştirildiği ima edilmiştir.

New York Times'in bol fotoğraflı haberinde Nevruz kutlaması yaparken ellerinde “Hayır” yazılı pankartlarla Abdullah Öcalan posterinin yanında zafer işareti yapan yüzü maskeli ve birbirlerinin omuzlarına çıkmış gençlerin görüntüsü verilmiştir.⁹⁴ Birliğin, beraberliğin, direnişin ve zaferin işaret edildiği bu fotoğraftan sonra başka bir fotoğrafta yüzü gülen bir protestocunun gergin yüz ifadeli bir polis tarafından gözaltına alınışı gösterilmiştir. Bu arada gözaltılar ve dolayısıyla özgürlük söylemi uluslararası basının Türkiye ve özde Cumhurbaşkanı Erdoğan'a karşı en yoğun kullandığı mesele olarak öne çıkmıştır. Başka bir ifadeyle özgürlük Batı medyasınca hem PKK (ve son zamanlarda FETÖ) terörizmine yönelik serbest alan açılmasına hem de seçilmiş iktidarı zafiyete uğratma çabasına hizmet ettirilmektedir.

Özgürlük Tasviri

Terör bağlantıları nedeniyle tutuklanan HDP eş genel başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'la ilgili olarak *New York Times*'in haberinde “iki muhalefet liderinin cezalandırıldığı” belirtilmiştir. Böylece Türkiye'de terörizmden ziyade mu-

89. Katrin Kuntz, “Children of the PKK: The Growing Intensity of Turkey's Civil War”, Reuters, 12 Şubat 2016.

90. “Turkish Jets Attack Kurds as Ankara Bomb Blamed on PKK”, *The Guardian*, 14 Mart 2016.

91. “In a Devastated Turkish Town, Teenagers Dream of Joining the Kurdish Guerrillas”, *The Guardian*, 3 Nisan 2016.

92. Dominique Soguel, “Turkey in Crisis: Military Eases Curfew after Assault on PKK Rebels that Left Kurdish Town of Cizre in Ruins”, *The Independent*, 2 Mart 2016.

93. Laura Pitel, “Turkey in Crisis: ‘Ripple Effect’ from Syria and Iraq Sees Worst Flare-up in Kurdish Conflict in 20 Years”, *The Independent*, 17 Ocak 2016.

94. “Amid Turkey's Purge, a Renewed Attack on Kurdish Culture”, *The New York Times*, 29 Haziran 2017.

halefet odaklarıyla bir hesaplaŐmanın olduğu izlenimi verilmeye çalışılmıştır.⁹⁵ Oysa ne burada ne de başka bir haberde Yüksekdağ'ın 19 Temmuz 2015'te Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde düzenlenen etkinlikte söylediği aŐađıdaki ifadelere herhangi bir yorum getirilmemiŐtir:

Partimiz için "sırtını terör örgütüne dayayan HDP" diyorlar. Anlamayanlara, anlamak istemeyenlere bir kere daha cevap veriyorum. Biz sırtımızı Rojava'ya, yaslıyoruz. Biz sırtımızı Kobani'ye yaslıyoruz. Biz sırtımızı YPJ'ye, YPG'ye ve PYD'ye yaslıyoruz. Bunu söylemekte ve savunmakta hiçbir sakınca görmüyoruz.

Öte yandan aynı haberde PKK'lılarla birlikte "sürgün vaiz" (*exiled cleric*) olarak nitelenen "Gülen'in başında olduğu hareket" e mensup kişilerin de hapsedildiğine yer verilmiştir. Böylece Türkiye'de meşru hükümeti yıkmaya dönük terör eylemleri gerçekleştiren bu terör odaklarına karşı yürütölen etkin mücadele üzerinden uluslararası kamuoyu manipöle edilmek istenmiştir. Bunun dışında *Independent* da "Barış için Akademisyenler Bildirisi" imzacılarından FETÖ'cü Feza Yayın Grubu'na terör ekseninde yapılan tüm müdahaleleri tek bir haberde masaya yatırmıŐ ve buradan ölkenin endişe verici düzeyde tehlikeli bir noktaya evrildiği mesajını vermiştir.⁹⁶

HDP milletvekillerinin tutuklanması üzerine BBC, Türkiye Cumhuriyeti devletini ifade özgürlüğünün olmadığı bir terör rejimi yürütmekle suçlamış ve bu algıyı pekiştirmek için Nobel ödölü vurguları altında yazar Orhan Pamuk'u konuŐturmuŐtur.⁹⁷ Bu anlatıma göre devletin teröre karşı aldığı güvenlik tedbirlerinin özgürlük atmosferinin yok edilmesine neden olduğu savunulmuŐtur. Benzer Şekilde *Guardian* da *Cumhuriyet*'i tarihi arka plan ve temsil ettiği ideolojik duruş üzerinden haksız baskıya uğrayan bir gazete olarak işlemiştir.⁹⁸ Ölkeyi yöneten hükümet ve onun baŐındaki Erdoğan'ın özgürlük karşıtlığı fikriyle birleŐtirilen bu haberin büyük puntolu üst bölümünde ise PKK yalnızca "Kürdistan İŞçi Partisi", FETÖ ise yalnızca "Gülen Hareketi" olarak isimlendirilmiŐtir. Bunların terör örgütü olarak değerlendirilmesinin aslında sadece Türk halkının kendi düşünceyi olduğu fikrinin de verildiği bu haberde terör gerekçesiyle kapatılan medya organlarının sayısının çokluğuna dikkat çekilmiŐtir. Ayrıca haberin görselinde gazeteciler ellerinde "Teslim Olmayız" başlıklı manŐetin atıldığı *Cumhuriyet* gazetesiyile poz verirken gösterilmiştir.

France 24'te benzer Şekilde PKK ve FETÖ'yle ilgili olarak atılan adımlar "cadı avı" olarak alıntılanmıŐ ve ihraç edilen ya da tutuklanan öğretmenlere vurgu yapıl-

95. Patrick Kingsley, "Turkey Punishes 2 Opposition Leaders as Crackdown Continues", *The New York Times*, 21 Şubat 2017.

96. Robert Ellis, "Turkey Has Reached New Levels of Journalist Repression - Yet the EU Willingly Lets Itself Be Fooled for a Deal", *The Independent*, 21 Mart 2016.

97. "Turkey-PKK: Clashes as Turkey Removes 28 Elected Mayors", BBC, 11 Eylül 2016.

98. "Turkish Activists Decry Attack on Press Freedom as Journalists Stand Trial", *The Guardian*, 24 Temmuz 2017.

mıştır.⁹⁹ Gazeteci, akademisyen ve öğretmenlerin bu denli altının çizilmesi Erdoğan'ın ülkedeki sivil muhalifleri susturmaya çalıştığı algısını oluşturmak için özellikle tercih edilmiştir. İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (Human Rights Watch) yayınında da gerek 15 Temmuz kalkışmasıyla ilgili gerekse PKK bağlantısı nedeniyle tutuklananların “sivil”, “özgürlükçü”, “eleştirel” ve en önemlisi “bağımsız” gazeteciler, yöneticiler, hukukçular ve entelektüeller olduğu belirtilmiştir.¹⁰⁰ Aynı raporda Kürtler ve Aleviler üzerinde yoğunlaşan bir sansür ortamının yaratıldığına dikkat çekilirken Türkiye'ye karşı terörist yönelişlerin Erdoğan ve hükümetin abartılı birer ithamı oldukları ima edilmiştir.

ULUSAL MEDYA VE PKK

Ulusal medyada beliren PKK imgesi ve söylemi özellikle kullanılan haber dilinde kendini göstermektedir. Tarihsel açıdan ideolojik kökleri olan bu dil PKK ekseninde büyüyen krizlerde analiz edilebilir bir form kazanmaktadır. Yaşanan çatışmalarda gelen şehit haberlerinin tasvirinden örgütün tanımlanışına kadar birçok dilsel farklılaşmanın izlendiği bu saha esasında yaşanan sürecin medya ayağının ne denli etkili ve etkin olduğunu da gözler önüne sermektedir. Bu etkinlik hiç şüphesiz terörlü mücadele tavrının başarısına da derinden tesir etmektedir. Başka bir ifadeyle bir tür “iç darbe” anlamına gelebilecek medyatik tesir terörizme karşı güvenlik önlemlerini kimi zaman zayıflatabilmekte kimi zamansa tümüyle boşa çıkarabilmektedir.

PKK ve Terör Eylemleri

PKK neredeyse tüm uluslararası organizasyonlarca terör örgütü olarak kabul edilse de bazı ulusal medya organları tarafından bir tür “özgürlük hareketi” ya da “kadın hareketi” olarak tanımlanabilmiştir.¹⁰¹ Özgürlük söyleminin hakkında çok yoğunlukla kullanıldığı silahlı örgütü “Kürt direnişi”nin onurlu bir temsilcisymiş gibi göstermeyi hedefleyen bu bakış bazen PKK'nın kuruluş yıldönümü kutlamalarını parlatarak haberleştirebilirken¹⁰² bazen de Brüksel mahkemesinin PKK'nın Türkiye'de yürüttü-

99. Fatma Kızıloğuş ve Sevil Delin, “Turkey Opposition Slams ‘Witch Hunt’ as Thousands of Teachers Sacked”, France 24, 3 Ekim 2016.

100. “Silencing Turkey’s Media the Government’s Deepening Assault on Critical Journalism”, Human Rights Watch, 15 Aralık 2016, <https://www.hrw.org/report/2016/12/15/silencing-turkeys-media/governments-deepening-assault-critical-journalism>, (Erişim tarihi: 17 Kasım 2017).

101. Fırat Çağlıyan, “Kürt Özgürlük Hareketi ve Sekülerlik”, *Ayrıntı Dergi*, Sayı: 16, (Haziran-Temmuz 2016).

102. Haber metni: “PKK, Kato Dağı’nda sabaha kadar ilk silahlı mücadelesinin yıldönümünü kutladı. Şırnak’ın Beytüşşebap İlçesi yakınlarındaki Kato Dağı’na çıkan binlerce kişi, PKK’nın 15 Ağustos 1984 tarihinde yaptığı ilk silahlı eylemin yıldönümünü kutladı. Önceki geceyi dağda geçiren göstericiler, tepelere yaktıkları ateşle ‘Apo’ yazarak sabaha kadar kutlama yaptı.” Bkz. “PKK Kato Dağı’nda Kutlama Yaptı”, *Ötekilerin Postası*, 12 Ağustos 2013.

ęü faaliyetlerle ilgili olarak “silahlı mücadele kapsamında olduğu için terör suçu oluŐturamayacaęı” yönündeki kararını övgüyle referans göstermiştir.¹⁰³ Ötekilerin Postası isimli haber sitesi de Fransız Komünist Partisi’nin “IŞİD çeteleriyle savaşan PKK’nın terör örgütleri listesinden çıkarılması”yla ilgili önerisini gündeme taŐımiŐtır.¹⁰⁴

Bu yaklaşımın kimi sol basınla sınırlı olduğunu söylemek mümkün değildir. Öyle ki PKK sorunu yer yer Cumhurbaşkanı Erdoğan’a muhalif bir duruş sergilemenin aracına da dönüŐebilmiŐtir. Gazeteci Cengiz Çandar’ın bazı çalıŐmalarında bu durum fark edilmektedir. TESEV için yazdığı *Dağdan İniş-PKK Nasıl Silah Bırakır? Kürt Sorunu’nun Şiddetten Arındırılması* başlıklı raporda Çandar PKK’yı “terör örgütü” ve mensuplarını da “terörist” olarak tanımlamak yerine olguyu “Kürt isyanı” şeklinde nitelendirmeyi yeğlemiştir.¹⁰⁵ Örgütün eylemlerini “devrimci şiddet”¹⁰⁶ söylemi içinde meŐrulaŐtırmaya çalışan medya organları silahlı militanları da “gerilla” sıfatıyla yumuŐatmıŐ ve birer kahraman gibi yansıtmıştır. Öte yandan şehitlerin Şu sayıda “Asker öldü” ifadesiyle yeniden formüle edildiği de dikkat çekmiŐtir.¹⁰⁷

*PKK terör saldırısında Çukurca’da şehit olan 24 askerin ardından yapılan operasyonlarda öldürülen 49 PKK’lıyla ilgili haber. SürmanŐetin altında öldürülen teröristler “Kürt” olarak mimlenmiş, şehitler “ölüler” şeklinde kodlanmış ve neticede bu kanlı süreçten ülke –yani ülkeyi idare edenler– mesul tutulmuŐtur. “Yazık Bu Çocuklara” başlıklı yazısında Ahmet Altan şehit olan askerlerle teröristleri bir tutmuŐ, teröristleri “çocuk” anlatısı içinde saflaŐtırmaya çalışmıştır.

103. “Belçika ‘PKK Terörist Değil’ Dedi”, *Gazete Duvar*, 4 Kasım 2016.

104. “PCF: PKK Terör Örgütleri Listesinden ÇıkarılıŐın”, *Ötekilerin Postası*, 13 Ağustos 2014.

105. Cengiz Çandar, *Dağdan İniş-PKK Nasıl Silah Bırakır? Kürt Sorunu’nun Şiddetten Arındırılması*, (TESEV Rapor, İstanbul: 2011).

106. Fahrettin Altun, “Bunu Unutma Cengiz Çandar”, *Sabah*, 12 Haziran 2017.

107. “Tunceli’de Karakola Saldırısı”, *Bianet*, 1 Mayıs 2010.

Güvenlik güçlerine yönelik saldırıları haklı dayanakları olan ve savunma düşüncesine dayalı devrimci eylemler şeklinde gören bu medya söz konusu eylemler sivillere döndüğünde bile pozisyonunu değiştirememektedir. Örneğin PKK uzantılı TAK terör örgütü tarafından 13 Mart 2016'da Kızılay'da gerçekleştirilen katliamla ilgili haberler de terörizme karşı tepkinin kısık ve muğlak kaldığını gözler önüne sermiştir. *Evensel* gazetesi “katliam” olarak tanımladığı bu girişimin sorumlusu TAK’ı terörle ilişkilendirmemiş ve yalnızca ismini zikretmekle yetinmiştir.¹⁰⁸ *Birgün* bir adım öteye geçerek TAK terör örgütünün olaya istinaden yaptığı açıklamayı olduğu gibi yayımlamış ve kınama içeren herhangi bir yoruma gitmemiştir.¹⁰⁹ Bu açıklamanın böylesine eleştirellikten uzak bir yaklaşımla yayımlanması esasında örgütün eylem gerekçelerini dile getirmek suretiyle katliama meşruiyet aramasına da vesile olmuştur.

Cumhuriyet de aynı saldırının faillerinin fotoğraflarında yüzleri kapatırken “Kanlı Pazar” başlıklı manşetinin altında terörist katliamda hayatını kaybedenlerin bedenlerini sansürsüz bir şekilde teşhir etmiştir.¹¹⁰ Yaşamını yitiren masum insanlar ve onların yakınlarına saygı duymayan bu habercilik anlayışı öte yandan terörün hedeflediği “kolektif moral bozukluğu”nun oluşmasına aracılık yapmıştır. Diğer taraftan yayın yasağını ihlal ettiği gerekçesiyle gazete hakkında açılan soruşturmalar ise *Cumhuriyet*’le aynı çizgideki medya organlarınınca eleştirilmiş, dahası tipik bir şekilde basın özgürlüğüne müdahale olarak yorumlanmıştır.

Bu saldırıdan bir ay önce, Şubat’ta, terör örgütünün medya organı Med Nuçe’ye konuşan PKK Yürütme Komitesi üyesi Duran Kalkan’ın demeçlerini veren *Cumhuriyet* gazetesi¹¹¹ 2016 Mart’ının “Kürt baharı”, “büyük direniş” ve “Erdoğan’ın yıkılışı”nın mevsimi olacağını aktarmıştır. *Cumhuriyet*’in altını çizdiği demecinde “canlı bomba eylemleri”nden Erdoğan’ı mesul tutan Duran’ın şu sözleri de aktarılmıştır:

Etme bulma dünyası, derler. Sen edersen bulursun da. Bir söz var: Rüzgar eken fırtına biçer. Sen bu kadar ahlak, hukuk, kural, insanlık, hiç bir değer tanımaz zulmeder, zalimlik yaparsan birisi de kalkar sana “dur” der.

Örgütün başlatıp *Cumhuriyet* gazetesinin yaydığı terör anlatısının paralelinde başka bir açıklama da “Emek ve Demokrasi İçin Güç Birliği” çatısı altındaki DİSK, KESK, TMMOB ve TTB tarafından yapılmıştır.¹¹² *Sözcü*’nün yer verdiği açıklamada

108. “Kızılay’daki Katliam Sonrası Gözaltına Alınanlar Adliyeye Sevk Edildi”, *Evensel*, 18 Mart 2016.

109. “Ankara Kızılay’daki Saldırısı TAK Üstlendi”, *Birgün*, 17 Mart 2016.

110. Bkz. *Cumhuriyet*, 14 Mart 2016.

111. “PKK’li Duran Kalkan’dan ‘Mart’ Uyarısı”, *Cumhuriyet*, 25 Şubat 2016.

112. “İzmir’de Saldırısı Kınama, Kaosa Protesto”, *Sözcü*, 14 Mart 2016.

saldırını kınadıklarını belirten birlikler bu kaos ortamının ülkenin siyasi iktidarı tarafından yaratıldığını öne sürmüştür. Aynı haberde DİSK Ege Bölge Temsilcisi MemiŐ Sarı Şöyle demiştir:

Yaşanan saldırılara dair kesin olan tek bir Şey var. O da, AKP iktidarının içeride ve dıŐarıda büyük bir hesapsızlık ve saldırganlıkla takip ettiği savaş politikalarının, bu saldırıların zeminini hazırladığıdır. AKP iktidarının ektiği dıŐmanlık tohumlarının bedelini maalesef halklarımız canlarıyla ödemektedir.

Sivil Katliamlar

Terör örgütünün sivil yaşamı hiçe sayan saldırılarında HDP temsilcileri yer yer eleştirel bir dil kullanıyormuŐ gibi görünse de PKK ya da TAK kelimesini “terör”le aynı cümlede anmamaya özen göstermiştir. 2’si polis 11 vatandaşın Şehit edildiği 4 Kasım 2016 tarihli Diyarbakır saldırısı için örneğin HDP milletvekili Ertuğrul Kürkçü bir tweet atmıştır. *Hürriyet* gazetesinin “HDP’li Ertuğrul Kürkçü’den Diyarbakır Tepkisi” başlığını attığı haberde Kürkçü Şunları demiştir:

Hiçbir Őöz, vekillerimiz, eŐbaŐkanlarımız, yöneticilerimiz ve sivil halkı hedef alan kör Şiddeti haklılaŐtıramaz. Hiçbir kurtuluş hareketi IŞİD’le aynı hat üzerine dıŐmeyi, yaşam hakkını hoyratça çiğnemeyi bir kuru özür ile geiŐtirezmez.¹¹³

Üç ton bombanın kullanıldığı kanlı saldırıdan değil esasında sivil halkın zarar görmesinden üzüntü duyduğu anlaŐılan Kürkçü terör örgütünü “kurtuluş hareketi” Şeklinde ifade etmekten geri durmamıŐtır. Daha sonra “PKK demek istesem öyle derdim...” diyen Kürkçü, PKK’yı terör örgütü olarak görmeyen bakıŐını yinelemiŐtir. Benzer Şekilde Selahattin Demirtaş da Alman *Süddeutsche Zeitung* gazetesine verdiği demeçte terör ifadesini devlet için kullanmış ve “Biz PKK’yı terör örgütü olarak tanımlamıyoruz” demiştir.¹¹⁴ Bu arada ilk aşamada terör örgütü DEAŞ tarafından geekleŐtirildiĐi iddia edilen bu Diyarbakır saldırısını daha sonra PKK üstlenmiştir.

Sivil kayıpların yaşandığı PKK eylemlerinin toplumsal tepkilere neden olması sebebiyle son yıllarda bu tarz eylemler daha çok TAK terör örgütüne angaje edilmeye baŐlanmıŐtır. Daha açık bir ifadeyle TAK üstlendiği terör eylemleriyle PKK’nın kimliğini yumuŐatan ve onun terörizmle bağını algısal düzeyde silmeye çalışan bir işlev görmeye uğraŐ verir gibidir. Yalnızca “taşeron” değil bir tür “paravan örgüt” olarak son yıllarda adını sık sık duyuran TAK’in bu misyonu hakkında PKK itirafılarından Abdulkadir Aygan da benzer ifadelerde bulunmuştur.¹¹⁵ Gerçekten de

113. “HDP’li Ertuğrul Kürkçü’den Diyarbakır Tepkisi”, *Hürriyet*, 7 Kasım 2016.

114. Bkz. *Cumhuriyet*, 3 Eylöl 2016.

115. Daha detaylı sorgulama için bkz. *Sabah*, 20 Haziran 2016.

TAK'ın üstlendiği hemen her saldırının ardından PKK bir taraftan bu eylemleri kınadığını belirten açıklamalar yaparken¹¹⁶ diğer taraftan da dolaylı tehdit söylemleri geliştirmiştir:

Şu anda bu tür eylemlerin gelişiyor olması, devletin Kürdistan'da izlediği politikalarla ilgilidir. Türk devleti Kürdistan'da çok büyük katliamlar yaptı. Bu tür durumlarda bu tür tepkiler ortaya çıkabilir.¹¹⁷

PKK'nın TAK üzerinden hedeften çıkarılmaya çalışılması toplum algısının manipüle edilmesini amaçlamaktadır. Fakat ulusal merkez medyanın bu amaca bilinçli ya da bilinçsizce alet olması dikkat çekicidir. Bursa Ulu Camii'nde yine PKK'nın gerçekleştirdiği canlı bomba eylemi için de benzer bir izlenim edinilmiştir. Örneğin *Hürriyet*'in 5 Mayıs 2016 tarihli haberinde canlı bomba saldırısı gerçekleştiren kadın teröristin olayın öncesinde bir kıza acıyarak ona telefonunu verdiğiyle ilgili esasında meseleyle doğrudan bağı bulunmayan bir son dakika bilgisi paylaşılmıştır.¹¹⁸ Haberde olayın seyrini değiştirdiği söylenen bu bilgi doğruluğundan bağımsız olarak teröristin sempatikleştirilmesine hizmet etmiştir.

Başka bir terör katliamı olan İstanbul Dolmabahçe'de Beşiktaş Vodafone Arena'nın misafir seyirci çıkışı kapısında ve Maçka Parkı'nda gerçekleştirilen canlı bomba eylemleri hakkında *Birgün* gazetesi ayrıntılı bir haber yapmıştır.¹¹⁹ Saldırıyı üst-

116. "KCK TAK'ı Eylemlerini Sonlandırmaya Çağırıldı", *Bianet*, 5 Kasım 2010.

117. "PKK, TAK'ın Saldırılarını Neden Durdurmuyor?", *BBC Türkçe*, 20 Mart 2016.

118. "Terörist O Kıza Acımış ve...", *Hürriyet*, 5 Mayıs 2016.

119. "400 Kilo Bombayla İstanbul'da Katliam", *Birgün*, 12 Aralık 2016.

lenen TAK'ın eylemle ilgili açıklamasına yer verilen haberde polislerin “öldüğü” ve devletin de “intikam” alacağı vurgulanmıştır. Haberin son bölümünde ise saldırıda yaşamını yitirenlerden biri olan Berkay AkbaŐ'ın babasının “Oğlumun Şehit olmasını istemezdim” cümlesi alıntılanmıştır.

Evrensel gazetesi de “TAK'ın düzenlediği” yerine “düzenlenen” dediği bu terörist eylem etrafında yalnızca 2016 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen terör saldırılarının çetelesini tutmakla yetinmiştir.¹²⁰ Bu bakımdan 12 Ocak Sultanahmet, 19 Mart İstiklal Caddesi, 12 Mayıs Sancaktepe, 7 Haziran Vezneciler, 28 Haziran Atatürk Havalimanı, 6 Ekim Yenibosna ve 10 Aralık Dolmabahçe saldırılarında yaşamını yitiren ve yaralananların sayısı verilmiştir. Oysa burada asıl önemli olan kaç eylemde kaç kişinin Şehit olduğundan çok, bu saldırıların kim tarafından ne amaçla gerçekleştirildiği ve buradan bir tenkit konusu edilip edilmediğidir ki gerek sol tandanslı gerek ana akım medyanın bu konuda yeterli özeni gösterdiğini söylemek güçtür.

Söz konusu medya organlarının “PKK terörü” ifadesini kullanmaktan geri durduğu diğer bir eylem de Ocak 2016'da Diyarbakır'ın Çınar ilçesindeki Emniyet Müdürlüğü saldırısıdır. Oysa patlamanın tesiriyle çöken evdeki Lokman Açıkgöz, “12 yaşındaki” Alper Murat Açıkgöz, “5 aylık” Ecrin Açıkgöz ve polis memuru eŐi Esra Söke BaŐaran, polis memuru Mehmet Őenol Çiftçi ile “4 yaşındaki” kızı Mevlüde İrem Çiftçi hayatını kaybetmişti. T24 bu olay üzerine “Saldırıyı henüz resmi olarak üstlenen olmadı ancak güvenlik kaynakları saldırının PKK tarafından düzenlendiğini aktardı” cümlesini kullanmıştır.¹²¹ *Birgün* gazetesi ise “Valilik enkaz altında kalan 5 kişinin hayatını kaybettiğini 39 kişinin de yaralandığını açıkladı” şeklinde haber yapmıştır.¹²² Bu anlatıdaki “enkaz” hedef alınan lojmanın teröristlerce değil de sanki doğal bir afet sonucu yıkıldığı fikrini vermeye çalıŐır gibidir.

Cumhuriyet gazetesi de bu saldırıyı üstlenen PKK uzantılı HPG'nin “Ölen sivil ve çocuklardan dolayı üzüntü duyuyoruz” açıklamasına yer vermiş ve sonunda saldırının Van'da öldürülen 12 örgüt üyesinin intikamını almak için yapıldığını iletmiştir.¹²³ Aynı haberde Selahattin Demirtaş'ın “sivil kayıplar nedeniyle” örgütün özür dilemesi gerektiğini belirten talebi de gündeme taşınmıştır. Tüm bunlar yaşanırken PKK ve medya bağlamında “sevimmileŐtirilen” yüzlerden olan HDP'li Sırrı Süreyya Önder CNN Türk'te Şirin Payzın'a konuk olduğu “Ne Oluyor” adlı programda

120. “Dolmabahçe Saldırısı İstanbul'da 2016'nın 7'nci Saldırısı”, *Evrensel*, 11 Aralık 2016.

121. “Diyarbakır Çınar Emniyet Müdürlüğü'ne Bombalı Araçla Saldırı; 6 Ölü, 38 Yaralı”, T24, 14 Ocak 2016.

122. “Diyarbakır'da Emniyet Müdürlüğüne Bombalı Saldırı: 5 Ölü, 39 Yaralı”, *Birgün*, 14 Ocak 2016.

123. “PKK'den Çınar Açıklaması: Ölen Sivil ve Çocuklar için Üzüntülyüz”, *Cumhuriyet*, 16 Ocak 2016.

PKK'nın silah sevdalısı bir örgüt olmadığını aksine demokratik cumhuriyet kurmak adına silah bırakmak istediğini söylemiştir.¹²⁴

PKK'nın güvenlik birimlerini hedef aldığı saldırılarda birçok sivil de yaşamını yitirmiş ve örgüt yöneticileri genellikle bu siviller hakkında üzüntü duyduklarını dile getirmiştir. Oysa örgütün katlettiği siviller “kaza sonucu” öldürülenlerden ibaret değildir. AK Parti Diyarbakır Lice İlçe Başkan Yardımcısı Orhan Mercan ve Van Özalp İlçe Başkan Yardımcısı Aydın Ahi PKK'lular tarafından planlı şekilde şehit edilen sivillerden yalnızca ikisidir. *Evrensel* ve *Birgün* gazeteleri bu olayı “Van'ın Özalp ilçesinde AKP İlçe Başkan Yardımcısı Aydın Ahi öldürüldü. Saldırının PKK tarafından düzenlendiği öne sürüldü” cümlesiyle geçmiştir.¹²⁵ Bu söylemde PKK'nın sivilleri katlettiği meselesi “öne sürülen” bir iddiaymış gibi resmedilmiştir. Diken'in haberinde de “Polis iki suikastın da PKK saldırısı olduğunu düşünüyor” ifadesi kullanılmıştır.¹²⁶ Yani bu saldırının PKK tarafından gerçekleştirildiği kesin bir doğru olmaktan ziyade salt polisin düşüncesiymiş gibi yansıtılmıştır.

Medyada PKK eylemleri üzerinden geliştirilen ve uygulanan bu “edilgen dil” memleketi Gümüşhane'ye gelirken PKK'lı teröristlerce alıkonup şehit edilen öğretmen Necmettin Yılmaz'la ilgili haberlerde de kendini göstermiştir. *Evrensel* gazetesi Yılmaz için “ölü bulundu” ifadesini kullanırken bunun kimliği ve aidiyeti meçhul kişilerce yapıldığı fikrini vermeye çalışmıştır.¹²⁷ Eğitim Sen de Necmettin Yılmaz'la ilgili açıklamasında endişeli olduklarını belirtirken “kaçırıldığı ve katledildiği iddia edilen meslektaşımız” ifadesini kullanmıştır.¹²⁸ Oysa hiç şüphe yok ki bu genç öğretmen PKK tarafından kaçırılmış ve vahşice katledilmiştir. Şehit olduktan sonra Pülümür çayına atılan Yılmaz'ın cansız bedeni dahi günler sonra bulunabilmiştir. Daha sonra PKK bu eylemi üstlenmiştir.

Hakkında sessiz ve ilgisiz kalınan çoğu medya anlatısında da ihmal edilen Necmettin Yılmaz gibi Şenay Aybüke Yalçın da kim tarafından katledildiği söylen(e)meyen başka bir öğretmen olarak medya gündeminden geçmiştir. Kozluk belediye başkanının özel aracına ateş açan, kaçarken de patlayıcı yüklü araçlarını infilak ettiren örgüt mensupları Yalçın'ı şehit etmiştir. Bu olay hakkında Eğitim Sen yaptığı açıklamayla PKK'yı değil iktidarı hedef almıştır. Açıklama şöyledir:

124. Bkz. Sırrı Süreyya Önder: “PKK Eğer Silah Bıraksaydı IŞİD Şu Anda Adana'daydı”, YouTube, 26 Ağustos 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=dm62NtrvjMY>, (Erişim tarihi: 30 Kasım 2017).

125. “AKP Özalp İlçe Başkan Yardımcısı Öldürüldü”, *Evrensel*, 2 Temmuz 2017; “AKP Özalp İlçe Başkan Yardımcısı Öldürüldü”, *Birgün*, 2 Temmuz 2017.

126. “İkinci Suikast: Van'da Evinden Kaçırılıp Vurulan AKP'li Siyasetçi Hayatını Kaybetti”, *Diken*, 2 Temmuz 2017.

127. “PKK'nin Kaçırıldığı Öğretmen Ölü Bulundu”, *Evrensel*, 15 Temmuz 2017.

128. Açıklama için bkz. “Kaygılıyız...”, Eğitim Sen, 22 Haziran 2017, <http://egitimsen.org.tr/8990-2/>, (Erişim tarihi: 2 Kasım 2017).

Dün Batman Kozluk'ta yaşanan saldırı sırasında öğretmen arkadaşlarıyla birlikte bir araçla olay yerinden geçerken vurulan genç meslektaşımız Aybüke Yalçın'ın hayatını kaybetmesi, tüm Türkiye'yi olduğu gibi, bütün eğitim emekçilerinin yüreğinde derin ve tarifsiz bir acı yaratmıştır. Yaşamı ve yaşatmayı savunmak yerine, yıllardır uygulanan şiddet ve toplumu kutuplaştıran politikaları ile ülkeyi ateşe atan siyasi iktidar da yaşanan bu tür ölümler ve acılardan sorumludur.¹²⁹

Öğretmenler gibi PKK tarafından şehit edilen Aziz Tan, Ramazan Bozdağ ve Mehmet Uzun gibi imamlar hakkında sol medya hiçbir şey yazmazken merkez medya da derin bir tepkisizlik içinde kalmıştır. Trabzon'un Maçka ilçesinde şehit edilen 15 yaşındaki Eren Bülbül de PKK tarafından hedef alınan diğer bir sivildir. Terörü lanetlemek adına herhangi bir şüphenin bulunmaması gereken bu olayla ilgili olarak *Cumhuriyet* gazetesi "Eren Bülbül 1300 TL için mi şehit edildi?" sorusunu sorabilmiştir.¹³⁰ Haberde Eren Bülbül'ün "Trabzon'un Maçka ilçesinde PKK'lilerin erzak çaldığını ihbar eden ve girdikleri evi gösterirken açılan ateşle kurşunların hedefi olarak şehit edildiği" açıkça söylenmiştir. *Sözcü* gazetesi de Eren'in annesi Ayşe Bülbül'ün şu sözlerini öne çıkarmıştır:

Benim çocuğum şehit olmak isterdi ama askerde şehit olmak isterdi, kapının önünde değil... Eren'in oraya götürülmesi yüzde 100 değil, binde 1000 ihmaldir.¹³¹

Doktor Abdullah Biroğlu da Diyarbakır'ın Kulp ilçesinde diğer siviller gibi PKK tarafından acımasızca katledilmiştir. Biroğlu hakkında basın açıklaması yapan TTB saldırıyı düzenleyen PKK'ya tek bir söz söylemezken bu durumdan hükümet ve Meclisi sorumlu tutmuştur. TTB Merkez Konseyi'nin yaptığı ve "Yaşatmak için var olduğumuz topraklarda öldürölmek istemiyoruz!" vurgusuyla başlayan açıklamada "Türkiye Büyük Millet Meclisi görevini yapmalı ve bu çatışma ve şiddet ortamı bir canımızı daha aramızdan almadan sonlandırılmalıdır" çağrısı yapılmıştır.¹³² Göröldüğu üzere açıklamada terörü tırmandıran ve can alan odaklarla değil bunlara karşı kararlı ve meşru mücadele yürüten devletle bir hesaplaşma arayışı söz konusudur. İstanbul Tabip Odası Başkanı Selçuk Erez'in bu kanlı eylemin üzerinden henüz bir yıl geçmeden Abdullah Öcalan için açlık grevi yapan HDP'lilere destek verdiğini ve "Halkın alkış tutup, tebrik etmesi gerekiyor. Kürt halkının temsilcisi Apo'dur. Bir an evvel masa başına oturmaliyiz!" sözlerini¹³³ tam da bu noktada hatırla(t)makta fayda vardır.

129. Açıklama için bkz. "Öğretmen Aybüke Yalçın'ın Ölümlü Hepimizin Yüreğini Acıtmıştır!", Eğitim Sen, 10 Haziran 2017, <http://egitimsen.org.tr/ogretmen-aybuke-yalcinin-olumu-hepimizin-yuregini-acitmistir-basimiz-sag-ol-sun/>, (Erişim tarihi: 2 Kasım 2017).

130. "Eren Bülbül 1300 TL İçin mi Şehit Edildi?", *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 2017.

131. "Eren Bülbül'ün Annesinden Feryat: Yüzde Yüz Değil; Binde Bin İhmaldir", *Sözcü*, 14 Ağustos 2017.

132. TTB, http://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=678bcf9e-9232-11e7-b66d-1540034f819c, (Erişim tarihi: 2 Aralık 2017).

133. "Çözüm İçin Tecrit Kaldırılın", *Evrensel*, 9 Eylül 2016.

Güvenlik güçlerine saldıran ve imamaları, öğretmenleri, doktorları katleden PKK salt yok etmeye güdümlü bir terör örgütü olduğundan aynı zamanda yol keserek, iş makinelerini yakarak, işçileri hedef alarak, barajlara, okullara, camilere, hastanelere, lojmanlara, havaalanlarına kastederek tüm yapıcı devlet politikalarını işlevsizleştirmeye çalışmıştır ve buna da devam etmektedir. Tüm bu saldırıların merkez medyada –tıpkı örgütün kendi medya organlarında olduğu gibi– tekrar tekrar gösterilmesi terörle mücadelenin psikolojik gereklerine gölge düşürmektedir. Örneğin Doğan Haber Ajansı'nın aktardığı bir haberin görüntüsünde PKK'lı teröristlerin yol kesip kimlik kontrolü yapmak suretiyle yaydıkları propaganda detaylı bir şekilde verilmiştir.¹³⁴ Haberde ayrıca türküler söyleyip buna alkış tutan insanlar ile etrafına topladığı kalabalığa Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AK Parti aleyhine kara propaganda yapan teröristin konuşmaları aktarılmıştır. Haberin son bölümünde ise teröristlerin –korku ve itaat üretme yöntemi olarak– yaktdıkları araçlar tüm teferruatıyla teşhir edilmiştir.

Şırnak Uludere'de yol inşaatında çalışan işçilere yönelik PKK tarafından düzenlenen saldırı üzerinden merkez medyanın tutarlı bir dil kullanmadığı söylenebilir. *Sözcü* gazetesinin haberlerinde bu işçiler için bazen “ölüler” ifadesi tercih edilirken¹³⁵ bazı haberlerde ise “şehit” denmiştir.¹³⁶ *Hürriyet* de genel olarak “Hayatını kaybetti” ibaresini kullandığı bir yaklaşım geliştirmiştir.¹³⁷ Fakat farklı yerlerde “öldü”¹³⁸ veya “şehit edilen” ifadeleri de tercih edilebilmiştir.¹³⁹ PKK'nın katliamları hakkında yapılan bazı haberlerde ise “duygusuz” ve hatta “gayriinsani” bir dil kullanılmıştır. Örneğin PKK'nın en çarpıcı sivil katliamlarından olan ve 2016'nın Mayıs ayında Diyarbakır'ın Sur ilçesine bağlı Sarıkamış köyü Dürümlü mezrasında bomba yüklü kamyonun infilak ettirilmesiyle yaşamını yitiren köylülerle ilgili haberde bu dil öne çıkmıştır. T24 bu olayı “patlamanın şiddetiyle dev çukur açılan geniş alandan toplanan ‘ceset parçalarının’ da kayıp köylülere ait olduğu sanılıyor” ifadesiyle ele almıştır.¹⁴⁰ Aynı haber sitesi bir gün sonra HPG'nin

134. İzlemek için bkz. “Tunceli Ovacık'ta Yol Kesen PKK'lılar Propaganda Yaptı”, YouTube, 18 Ağustos 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=Mjw2Rs3zlcQ>, (Erişim tarihi: 25 Kasım 2017).

135. Detay için bkz. “Hain Tuzak! 2 İşçi Öldü...”, *Sözcü*, 14 Ağustos 2017; “PKK Şantiye Bastı: 3 İşçi Şehit Oldu”, *Sözcü*, 28 Ağustos 2017; “PKK İşçilere Saldırdı: 1 Ölü, 1 Yaralı”, *Sözcü*, 2 Temmuz 2017.

136. “Şehit İşçiyi 3 Bin Kişi Uğurladı”, *Sözcü*, 24 Eylül 2017; “PKK İşçilere Füzeyle Saldırdı: 1 Şehit 1 Yaralı”, *Sözcü*, 29 Kasım 2017.

137. “PKK'lı Teröristler İşçilere Ateş Açtı: 2 İşçi Hayatını Kaybetti”, *Hürriyet*, 6 Eylül 2017; “Şemdinli'de PKK Saldırısı”, *Hürriyet*, 6 Eylül 2017.

138. “PKK Yol İşçilerine Saldırdı: 2 İşçi Öldü, 5 İşçi Yaralı (2)”, *Hürriyet*, 3 Temmuz 2017; “Teröristler Şırnak'ta İşçilere Saldırdı: 2 Ölü, 4 Yaralı”, *Hürriyet*, 3 Temmuz 2017.

139. “PKK Saldırısında Şehit Edilen İşçilerin Cenazeleri Memleketlerine Gönderildi”, *Hürriyet*, 9 Temmuz 2017; “PKK, Şırnak'ta Yol İnşaatına Saldırdı”, *Hürriyet*, 28 Ağustos 2017.

140. “Diyarbakır'daki Patlama Kaybolan 15 Köylü 15 Tonluk Patlayıcının Etkisiyle Parçalandı İddiası”, T24, 14 Mayıs 2016.

olayla ilgili açıklamasına yer vermiştir.¹⁴¹ Bu açıklamada örgüt patlayıcı maddenin patlatılmak üzere düzenlenmediğini ve sorumluluğun araca mermi sıkanlarda olduğunu iddia etmiştir.

Terör sözcülüğüne soyunan bu anlatının diğer bir uzantısı PKK'ya tıpkı Sarıkamış köyünün sakinleri gibi tepki gösteren halkla ilgili yapılan haberlerde de belirlemektedir. Örneğin çocukları PKK tarafından kaçırılan annelerin Diyarbakır Belediyesi önünde düzenledikleri protestolar da medyada çarpıtılarak ele alınmıştır. Öyle ki bu haberlerde annelerin boş vehimlerle saldırgan tavır içinde oldukları ima edilmiştir. *Hürriyet* gazetesi “Diyarbakır'da PKK'nın çocuklarını kaçırdığı aileler, bugün BDP il binasını bastı” şeklinde başlattığı haberinde BDP'lilerin PKK'ya katılımlarda ilgilerinin olmadığı bilgisine yer vermiştir.¹⁴² Haberde ayrıca PKK'nın herkesin gönüllü katıldığını belirten bildirisi de ayrı bir renk ve vurguyla alıntılanmıştır.

CNN Türk'te Cüneyt Özdemir'in hazırlayıp sunduğu 5N 1K programına konuk olan Sırrı Süreyya Önder de terör örgütü listesinden çıkma gündemi olduğunu söylediği PKK'nın çocukları kaçırmadığını ve 18 yaşından küçükleri evlerine gönderdiğini söylemiştir.¹⁴³ Oysa BBC Türkçe “gerilla” dediği bir örgüt mensubuyl ilgili yaptığı haberde kişinin örgüte 15 yaşındayken katıldığını bildirmiştir.¹⁴⁴ Ayrıca *Hürriyet* gazetesi de güvenlik güçlerine dayandırdığı bir haberinde Pülümür vadisi Zağge bölgesine düzenlenen operasyonda etkisiz hale getirilen teröristlerden “Sarya” kod isimli Özlem Çiftçi'nin örgüte 14 yaşındayken girdiğini aktarmıştır.¹⁴⁵

Çözüm Arayışları ve Krizler

Çeşitli isimlerle anılan ve yıllarca birçok farklı çevreden organizasyon ve kişinin arzuladığı “Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi”, “Açılım Süreci”, “Çözüm Süreci” veya “Demokratik Açılım” Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın “Açılıma omuz verin” davetinde¹⁴⁶ vücut bulmuştu. Bu konuda büyük riskler almayı göze alan siyasi iktidar her ne pahasına olursa olsun genişletmeye çalıştığı “barış” sahasına öncülük etmiş, oldukça somut adımlar atmış, çatışma ortamının dinmesini arzulamıştır. Ne var ki

141. “PKK Açıklamasına Göre; 15 Ton Patlayıcı Yüklü Örgüt Kamyonuna Ateş Açan Köylüler ile Yakınındaki Herkes Öldü!”, T24, 15 Mayıs 2016.

142. “Aileler BDP'yi Bastı PKK Açıklama Yaptı”, *Hürriyet*, 27 Mayıs 2014.

143. “Sırrı Süreyya Önder: Dağa Kaçırılma Yok”, YouTube, 2 Haziran 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=sELpbvFtPRU>, (Erişim tarihi: 30 Kasım 2017).

144. “Kandil'de Sıradışı Bir Gün”, BBC Türkçe, 26 Nisan 2013.

145. “PKK'nın Türkiye'deki En Etkili İsimlerinden Biri Ölü Ele Geçirildi”, *Hürriyet*, 28 Kasım 2017.

146. “Yine Görüşebiliriz”, *Vatan*, 27 Eylül 2012.

sol ve merkez medyaca bu “süreç” bir türlü “şüphe” ve “tedirginlik” sarmalından çıkartılamamış, süreçte yaşanan hemen her “tökezleme”de “Biz zaten demiştik” imasında bulunarak karamsar ve umutsuz bir hava estirilmiştir. Başka bir ifadeyle barış ve sükunet ortamını tesis etmesi beklenen bu yapıcı sürecin akamete uğramasında medya yapıcı olmayan roller üstlenmiştir. Halihazırda çeşitli önyargı ve beklentileri aşmayı gerektiren adımların engellenmesine yol açan bu durum toplumsal algının da barış istencinden uzaklaşmasına zemin hazırlamıştır.

Popüler mizah dergilerinden *Penguen* 20 Ağustos 2009 tarihli sayısında “Diyarbakır’a Kürtçe bilen polis takviyesi yapılacak” haberini “Eller yukarı, teslim ol ve dur vururumun Kürtçelerini bilen” polislerin alınacağı şeklinde yorumlamıştır. Yalnızca Kürtçeyle sınırlı olmayan benzer demokratik gelişmelerin hemen tüm kurumları kapsama aldığı göz ardı edilmiştir.¹⁴⁷ Benzer şekilde “Akil İnsanlar” projesi de birçok medya organı ve mizah dergisi tarafından samimiyetsiz ve art niyetli bulunmuştur. Akil İnsanlar heyetindekileri “yandaş” ve “liboş” olarak tanımlayan *Leman* dergisi “İşte Leman’ın akil adam önerisi” dediği kitleyi aşırı çirkin figürler şeklinde çizmiştir.¹⁴⁸

Sözcü gazetesi yazarlarından Emin Çölaşan da süreci “terörle mücadele edemeyen AKP iktidarının teslim bayrağı çekmesi, umudunu İmralı’ya bağlaması” ibareleri ekseninde yorumlamıştır.¹⁴⁹ Çölaşan özellikle 2010-2013 arası süreçte “Abdullah-Tayyip ikilisi” söylemini sık sık tekrarlamıştır. *Sözcü* gazetesi “PKK Ordu Kuruyor!” başlığını attığı haberde ise terörist Murat Karayılan’dan alıntılar yapmış ve “AKP’nin ‘çekiliyor’ dediği terör örgütü PKK için, ‘profesyonel gerilla’ kuruyor” ifadesini kullanmıştır.¹⁵⁰ Gerilimi kışkırtmayı hedefleyen gazete “PKK Şov Yaptı!” başlıklı bir haber de yayımlamıştır.¹⁵¹ Haberde teröristlerin yaylada defnedildiği ve BDP’li milletvekili ve teröristlerin cenazeye katıldığı yazılmıştır. *Taraf* gazetesi genel yayın yönetmeni olduğu dönemde Ahmet Altan da PKK’nın devleti bozguna uğrattığını söylemiş ve şu ifadeleri kullanmıştır:

Bu büyük bozgun döneminde devlet kendi içinde “illegal” örgütler kurdu, mafyayla iş birliğine gitti, binlerce cinayet işleyerek insanları sokaklarda öldürdü, uyuşturucu ticareti yaptı, haraç aldı, çeteleşti, devasa bir suç örgütüne dönüştü.¹⁵²

147. Açılım konusunda çizilmiş karikatür albümü için bkz. “Karikatürlerle Kürt Açılımı,” *Milliyet*, <http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/38879-yasam-karikaturlerle--kurt-acilimi-/1>, (Erişim tarihi: 4 Nisan 2016).

148. *Leman*, Sayı: 14, (3 Nisan 2013).

149. Emin Çölaşan, “2009 Habur-2012 Ankara”, *Sözcü*, 1 Kasım 2012.

150. “PKK Ordu Kuruyor!”, *Sözcü*, 15 Ağustos 2013.

151. “PKK Şov Yaptı!”, *Sözcü*, 12 Temmuz 2013.

152. Ahmet Altan, “PKK’nın Zaferi ve Ağar”, *Taraf*, 16 Eylül 2011.

Benzer süreçte Mehmet Ali Birand'ın 18 Eylül 2012 tarihli ve "TSK, PKK'yı Neden Durduramıyor?" başlıklı yazısında Şu soru yöneltilmiŐtir:

PKK yaklaşık 2 aydır bölgede, hepimizi hayretler içinde bırakan bir gerilla savaşı sürdürüyor. Őimdiye kadar görölmemiŐ bir saldırı yoğunluğu yaŐıyoruz. TSK da binlerce askerini ve büyük ateş gücünü aynı bölgeye yığdı, ancak çatıŐmaları bir türlü bitiremiyor. Şimdi herkes aynı soruyu soruyor: PKK mı başarılı yoksa TSK bu iÇi beceremiyor mu?¹⁵³

Cumhuriyet gazetesi 12 Nisan 2013 tarihli ve "Akil İnsanlar Komisyonu" başlıklı haberinde AK Parti'nin PKK ile ortaklık yürüttüğünü, amacın rejimi deđiŐtirmek ve bu nedenle barış ve helalleŐme ikliminin sahte olduğunu iddia etmiştir. Esasında diğer birçok haberiyle çelişkiler gösteren bu tenkit haberinde birebir Őunlar söylenmiştir:

Bu yutturma ya da algı deđiŐtirme görevine atanan Akil İnsanlar Komisyonu ise bir tür toplum mühendisliği yaparak sözde barış sürecine halkımızın desteğini sađlayacakmıŐ. Çünkü son 30 yılda 10 bini aŐkın güvenlik görevlisini, 20 binden fazla sivil vatandaŐı öldüren PKK terör örgütünü ve lideri Öcalan'ın kanlı ellerini "barış süreci"nin arkasına sığınarak halkımıza unutturması; bir çeşit mucizeyi, katillerden barış güvercinleri yaratması bekleniyor. Bu beyin yıkama operasyonunu benimsemesi, algısını deđiŐtirmesi için yüreğini, vicdanını, belleğini yitirmesi, Şehit analarının ve gazilerin isyanlarını duymamak üzere kulaklarını sađırlaŐtırması gerekiyor. AKP iktidarı İmralı'daki caninin ve yardımcılarının isteklerine boyun eğiyor. Kürt sorununu çözüyoruz. Barış sürecini baŐlattık. Anaların gözyaŐlarını dindireceğiz aldatmacası ile halkımıza dayatılan İmralı Sürecinin başarıya(!) ulaŐması için PKK'ye ödün üzerine ödün veriyor.¹⁵⁴

Bir taraftan bu haberi yapan *Cumhuriyet* diğer taraftan "Kürt siyasi hareketinin Avrupa'daki iki ağır topu, KCK Yürütme Konseyi üyesi aynı zamanda Kürdistan Ulusal Konseyi (KNK) üyesi" Şeklinde tanıttığı Zübeyir Aydar ve Kongra-Gel (Halk Kongresi) EŞ Başkanı Remzi Kartal'la söyleŐi yapmıştır.¹⁵⁵ SöyleŐinin fotoğraflarından göröldüğu kadarıyla oldukça "keyifli" geçtiği fark edilen görüŐmede Zübeyir Aydar "Demokratik olmayan bir pazarlık kimseyle yapılmaz. Tek adam iktidarına hizmet edecek bir pazarlıkta olmayacağız" derken Remzi Kartal da "Türkiye'de siyasi mücadele imkanı olmadığı için 'PKK silah bırakmalı; HDP iÇi götürmeli' dersiniz Kürtleri savunmasız bırakırsınız" çıkarımını paylaşmıştır. Buradan hareketle daha evvel barış sürecine omuz vermeyen gazetenin silahlı çatışma yöntemini yüceltmeye çalıştığı gözlemlenmiştir.

AK Parti ise özetle "Devlet Habur'da teröristlerin ayağına götürölmüŐtür. AKP Habur'da teröre teslim olmuştur" diyen CHP'li Milletvekili Nur Serter ile

153. PKK sorununun ele alındığı bu yazıda terör ve terörist kelimelerinin hiçbir Şekilde kullanılmaması, bunun yerine "gerilla" söyleminin tercih edilmesi dikkat çekmiŐtir. Bkz. Mehmet Ali Birand, "TSK, PKK'yı Neden Durduramıyor?", *Hürriyet*, 18 Eylül 2012.

154. "Akil İnsanlar Komisyonu", *Cumhuriyet*, 12 Nisan 2013.

155. "Tek Adam'a Hizmet Etmeyiz", *Cumhuriyet*, 23 Ocak 2016.

“PKK'nın ateşkesi 31 Ekim'de sona erecek. Önümüzde kısa bir süre kaldı. Bu sürecin barışa yönelik değerlendirilmesi gerekir. Aksi halde 1 Kasım'dan itibaren büyük şiddet olayları yaşanabilir” tehditinde bulunan BDP'li Milletvekili Mehmet Nezir Karabaş'ın temsil ettiği düşünce açmazının ikileminde bırakılmaya çalışılmıştır. Medya organları da bu baskıcı tehditkar tavrı geniş kitlelere yayma misyonunu üstlenmiştir. Ortadoğu'daki ilişki denklemlerinin değişmesi ve yeni krizlerin çıkmasıyla gittikçe açmaza sürüklenen sürecin en sembolik kırılma anlarından biri de Kobani olmuştur.

Öcalan'ın çözüm sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak deklare ettiği Kobani'nin DEAŞ tarafından ele geçirilmesini bahane göstererek bölgeyi kelimenin tam anlamıyla savaş alanına çeviren örgüt mensup ve sempatanları 2014 Ekim'inin ilk haftasını kana bulamışlardı. Her fırsatta barış, kardeşlik, demokrasi söylemini öne süren örgüt ve parti mensupları esasında devamlı arzuladıkları gibi bölge halkını ölçsüz şiddete davet etmişlerdi. 6-7 Ekim olayları olarak tarihe geçen eylemlerde Yasin Börü, Ahmet Dakak, Riyat Güneş ve Hasan Gökoç gibi masum gençleri vahşice katleden teröristlerle ilgili sağ/muhafazakar medya dışında eleştiri bir yana hemen hiçbir haber dahi yapılmamıştır. Yine Gezi Parkı Şiddet Eylemleri'nde öldürülenler için türlü klip ve etkinliklerde bir araya gelen medyatik isimler¹⁵⁶ 6-7 Ekim'in maktulleri için sessizliğe bürünmüşlerdir. Hatta *Cumhuriyet* gazetesi yazarı Ceyda Karan 6-7 Ekim olayları boyunca gerçekleştirilen PKK saldırılarının “yobaz Kürtler”e dönük yapıldığı hakkında tweet bile atmıştır.¹⁵⁷ Dahası KESK ve DİSK Kobani'ye destek eylemi düzenlemiştir.¹⁵⁸ Zaten bu sürece girmeden önce PKK'lı Duran Kalkan da DİSK gibi güçleri doğru tutum alma konusunda uyarılmıştı.¹⁵⁹

Bu süreçte mizah dergilerinden haber sitelerine, partilerden sivil toplum örgütlerine birçok kanaldan Türkiye'nin DEAŞ'la iş birliği yaptığı ve Kobani'yi kasıtlı olarak görmezden geldiği öne sürülmüştür. Örneğin *Leman* dergisi tarafından devlet Kürt kıyımına ortak olmakla suçlanmıştır.¹⁶⁰

“Epik Rojava anlatısı”nın yüceltilişine tanıklık edilen bu koşullar altında DEAŞ'ın kötücülleştirilmesi PKK uzantılı YPG/PYD'nin kutsanmasıyla bir arada

156. Kendilerini “Sanat Meclisi” olarak tanımlayan Tarık Akan, Zuhâl Olcay, Şevval Sam, Mustafa Altıoklar, Levent Üzümcü, Tayfun Talipoğlu, Cahit Berkay ve Bülent Emrah Parlak gibi bir grup popüler karakter “11 Mart'ta Berkin İçin Adalet İçin Hayatı Durdur” başlıklı kampanyaya öncülük etmiş, öfkeli yüz ifadeleriyle “Ben Berkin Elvan'ım” diyerek “Rahat uyuyor musunuz?”, “Huzurunuz yerinde mi?”, “Katilim nerede?” gibi sorular sormuşlardı.

157. Bu tweet'te PKK tarafından sık sık saldırıya uğrayan HÜDAPAR'a gönderme yaptığı da söylenebilir.

158. “KESK ve DİSK'ten Kobani Eylemi”, *Hürriyet*, 9 Ekim 2014.

159. “PKK, ÖDP ve DİSK'i Uyardı”, CNN Türk, 17 Mart 2015.

160. *Leman*, Sayı: 42, (14 Ekim 2014).

gerçekleŐmiştir. CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu YPG'nin terör örgütü değil vatanını kurtarmak amacı taşıyan bir oluşum olduğunu savunmuştur.¹⁶¹ İMC TV'de destansı müzikler ve metinler eşliğinde cesaretlendirilen YPG'li teröristlerin propaganda videoları yayınlanmıŐtır.¹⁶² Terörist Cemil Bayık'ın ve Alman Sol Parti'nin (Die Linke) açıklamalarına dayanarak bölgedeki on binlerce insanın ve hatta insanlık onurunun ABD uçakları tarafından değil HPG ve YPG sayesinde kurtarıldığı da haberleştirilmiştir.¹⁶³ Bu konudaki çarpıcı geliŐmelerden bir diğeri de Şirin Payzın'ın Ne Oluyor programında yaŐanmıŐtır. Programına Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Erdinç Yazıcı'yı konuk eden Payzın "PYD'nin kanlı bir terör örgütü" olduğunu söyleyen konuğunun konuŐmasını bölerek "YanlıŐ anlaşılmasın PYD'yi mi IŞİD'i mi kastediyorsunuz? Sürçi lisan mı ettiniz?" diye sormuŐtur. Bunun üzerine Yazıcı ise "PYD bir terör örgütü. Yapacak bir Şey yok. PYD, PKK'dır. PKK, PYD'dir. Prensip düzeyinde teröre karşı çıkmak gerekiyor" demiştir.¹⁶⁴ Bu sözler programda soğuk bir havanın esmesine neden olmuştur.

7 Haziran 2015 genel seçimlerine yaklaŐırken HDP'nin temel argümanlarının Őekillendiđi bu dönemde bir taraftan AK Parti DEAŞ terörü üzerinden karalanırken diğer taraftan HDP'nin barışı isteyen taraf olduğu fikri yerleŐtirilmeye çalışılmıştır. Bu fikir hiç Şüphesiz PYD gibi yan unsurlar üzerinden çeŐitlendirilmeye ihtiyaç duymuŐ ve Türkiye Cumhuriyeti devleti, hakkında türetilen iftira yüklü kurmacalarla suçlu gösterilmeye ve aciz bırakılmaya çalışılmıştır. Dahası silahsızlanma sürecinde yaşanan her türlü suistimalin hesabı yalnızca kendisinden sorulan seçilmiş iktidar Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi'nde de yalnızlığa ve çözümsüzlüğe itilmiŐtir. Üstelik bu yıpratıcı yaklaşım kitle iletişim araçlarını aÇarak film festivallerinden konserlere, kültür buluŐmalarından enstitü yayınlarına dek geniş bir alanda tatbik edilmiştir.

7 Haziran Seçimleri: Barış Söyleminden Hendek Siyasetine

Çözümsüzlük atmosferinin sebebi olarak medya tarafından doğrudan ya da dolaylı Şekilde işaret edilen AK Parti ve Erdoğan bir taraftan darbe yapmanın tüm altyapısını hazırlayan FETÖ'nün türlü sentetik operasyonlarına karşı mücadele verirken diğer taraftan PKK Şiddetini gölgeleyen ve HDP sempatisini türeten medya ordu-

161. "Kılıçdaroğlu: YPG Terör Örgütü Değil, Vatanını Kurtarmak İçin ÖrgütlenmiŐ Bir Oluşum", T24, 21 Ekim 2014.

162. İzlemek için bkz. "Kobani (Kobané) Direniyor-İMC TV", YouTube, 7 Ekim 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=I2kxydu4xHY>, (Erişim tarihi: 22 Ekim 2017); "Tarihi Zafer Sonrası Kobani'den İlk Görüntüler", YouTube, 27 Ocak 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=Fxgxybnk0ZM>, (Erişim tarihi: 22 Ekim 2017).

163. "On Binleri ABD Uçakları Değil PKK Kurtardı", Ötekilerin Postası, 11 Ağustos 2014; "Bayık: HPG ve YPG İnsanlık Onurunu Kurtardı, Ötekilerin Postası, 6 Eylül 2014.

164. "CNN Türk'ün PKK Sempatizanı Spikeri Şirin Payzın", Analiz Merkezi, 30 Temmuz 2015.

suna karşı ayakta kalmaya çalışmıştır. Bu süreç parti ve Erdoğan'ın en kırılğan karşılaşmalarının yaşandığı dönemdir. 7 Haziran 2015 genel seçimleri süreci el birliğiyle HDP'nin parlatıldığı kampanyalara sahne olmuştur. Başka bir ifadeyle Erdoğan ve hükümetin sayısız iftira ve isnada karşı kendini aklamaya çalıştığı bir dönemde örneğin Ahmet Hakan ile Tarafsız Bölge programına katılan HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş saz çalıp türkü söylemiştir.¹⁶⁵ Kitle iletişimin tüm araçlarında cilalanan HDP imajı en fazla Demirtaş'ın bu "güleç" ve "sıcak" yansımaları üzerinden yeniden üretilmiştir.

HDP'nin PKK'ya nasıl baktığıyla ilgili tüm soruların askıya alındığı bu romantik seçim döneminin paralelinde bir de "kırmızı fularlı kız" miti yaratılmıştır. CNN Türk'te yayınlanan 5N 1K programında Cüneyt Özdemir, gerçek ismi Ayşe Deniz Karacagil olan ve "kırmızı fularlı kız" şeklinde mitleştirilen, daha sonra da PKK saflarına katılan ve Rakka'da öldürülen teröristle telefon bağlantısı yapmıştır. Programa telefonla bağlanan Karacagil oldukça masum ve çocuksu bir anlatıyla tıpkı bir "masal kahramanı" gibi portrelenmiştir. Öyle ki Karacagil'in ölümünün ardından Cengiz Çandar 30 Mayıs 2017'de attığı tweette "Kırmızı Fularlı Kız, Gezi'nin içimizi ısıtan en güzel gülüşlü meleği, Rakka önünde toprağa düşüp yıldızlara yükselerek içimizi yine yaktı" derken Banu Güven de "Sınırları aşan savaşın elimizden aldığı bir gülüş daha" ifadelerini kullanmıştır.¹⁶⁶ Bu mesajlar Cengiz Çandar, Banu Güven ve diğer yas paylaşımcılarının PKK hakkında sergilediği genel yaklaşımla çelişmemiştir.

7 Haziran seçiminin öncesi ve sonrasında birçok medyatik popüler sima HDP'ye destek verdiğini ve verilmesi gerektiğini dile getirmiş, böylece HDP'nin seçim kampanyasına dahil olmuştur.¹⁶⁷ Murathan Mungan, Nur Sürer, Nejat İşler ve Vedat Türkali gibi tanınmış kişilerin 7 Haziran genel seçimlerinde HDP ile dayanışma için yayımladıkları çağrı metninde¹⁶⁸ "Bu kez ciddi biçimde Türkiye'nin geleceği oylanıyor" denmiş, "AKP'nin geriletilmesi" ve "Erdoğan'ın başkanlık hesaplarının bozulması" gerektiği vurgulanmıştır. Uzun zaman sonra yeniden laiklik göndermesinin yapıldığı bu açıklamada ayrıca şu sözlere yer verilmiştir:

Tüm Türkiye halklarının, emekçilerin, Alevilerin, laiklik mücadelesini vazgeçilmez gören yurttaşların, aydınların, sanatçıların, bilim insanlarının, sendikaların, demokratik kuruluşların, kadın örgütlerinin, doğa/çevre hareketlerinin, LGBTİ topluluklarının ve

165. "Selahattin Demirtaş Tarafsız Bölge'de Saz Çaldı", CNN Türk, 27 Mayıs 2015.

166. "Banu Güven PKK'lı Ayşe Deniz Karacagil'e Üzüldü", En Son Haber, 31 Mayıs 2017.

167. "HDP'ye Oy Verdiğini Açıklayan Ünlüler", Ülke, 7 Eylül 2015, <http://www.ulke.com.tr/foto-galeri/18685-hdpye-oy-verdigini-aciklayan-unluler/p1>, (Erişim tarihi: 28 Kasım 2017).

168. "Aydınlardan 'AKP Diktasına Karşı HDP' Çağrısı", *Evrensel*, 21 Mart 2015.

sivil inisiyatiflerin, Gezi’de olduğu gibi geniş bir dayanışma ve direniş koalisyonu ile yan yana gelmesine ihtiyaç duyuyoruz.¹⁶⁹

CHP’yi desteklediğini her fırsatta dile getiren piyanist Fazıl Say da *Radikal* gazetesinde yayımlanan yazısında HDP’ye destek vermenin gerekli olduğunu ifade etmiştir:

HDP teröristtir, diyen arkadaşım; beni bir saniye dinle. Tamam, haklı da olabilirsin, geçmişini karıştırırsın bu adamların, fotoğraf da çıkarırsın video da, haklısın. Tamam. Ama arkadaş Kürtleri kim savunacak? 18 milyon Kürt vatandaşımızı kim temsil edecek?¹⁷⁰

Yine *Radikal* gazetesinin haberinde bir kısım CHP’linin HDP’ye oy verdiği gündeme getirilmiştir.¹⁷¹ Haberde CHP Genel Başkan Yardımcısı Murat Özçelik’in kapalı oturumda “Ben ve çevremdekiler de HDP’ye oy verdik” dediği aktarılmıştır. Bu arada seçim sürecinde FETÖ ve medyasının tüm illerde AK Parti’ye rakip partileri desteklediğini, bunların içinde HDP’nin de olduğunu hatırlatmak gereklidir.¹⁷² FETÖ’nün terör bağlamında yaptığı manipölasyonlar ise başlı başına yeni ve daha büyük krizler üretme isteğine dayanmıştır. PKK’ya sızan Emniyet ve MİT görevlilerini deşifre ettiği öne sürülen FETÖ’nün¹⁷³ 15 Temmuz sonrası soruşturmalarda Uludere saldırısıyla da irtibatlı olduğu gündeme gelmiştir.¹⁷⁴ Anadolu Ajansı’nın ha-

169. Birçok farklı meslektan imzacının olduğu isimler listesi şöyledir: Abdurrahman Atalay, Adnan Saatçi, Ahmet Haluk Ünal, Ahmet Tonak, Ahmet Ümit, Akif Burak Atlar, Akif Kara, Ali Mert, Ali Şimşek, Anıl Güler, Arman Yılmaz, Aslı Baran Kaya, Aslı Filiz, A. Mücella Yapıcı, Başar Toros, Behçet Çelik, Bingöl Erdumlu, Burhan Sönmez, Bülent Akbay, Bülent Aslanhan, Bülent Çoşkungür, Bülent Öz, Can Atalay, Can Ersoy, Cansu Yapıcı, Cem Kaptanoğlu, Cemal Polat, Cenk Cihangir, Cenk Dik, Cenk Gündoğdu, Cihan Uzunçarşılı Baysal, Çetin Ali Nergis, Çoşkun Adalı, D. Özlem Bilgili, Doğan Halis, Ebru Sorgun, Ece Temelkuran, Eda Derya Toper, Edvar Aksakal, Elif Refiğ, Emre Öztürk, Enbiya Kırallı, Ender Özkahraman, Enis Rıza Sakızlı, Ercan Yavuz, Erge Yeksan, Eriş Bilaloğlu, Ertuğrul Mavioğlu, Ersin Tosun, Esra Türkekul, Evren İşler, F. Naciye Biten, Feridun Koç, Fırat Yücel, Fuat Ercan, F. Serkan Acar, Gaye Boraloğlu, Gökhan Dinçer, Gönül Kıvılcım, Güçlü Gözüaydın, Gülgün Nergis, Gülsüm Kav, Gün Zileli, Günseli Andaç Atalay, Hakan Güneş, Hakan Koçak, Hakan Öztürk, Hakan Tanıttıran, Haldun Açıksözlü, Haluk Yurtsever, Hamdi Özyurt, Harun Balcıoğlu, Hasan Ali Sönmez, Hasan Efe Uyar, Haydar Karataş, Hayri Erdoğan, Hayri Erol, Hüseyin Erdoğan, Hüseyin Eroğlu, Hüseyin Karabey, Hüseyin Sezer, Hüseyin Terzioğlu, Hüsnü Arkan, İbrahim Sinan Ege, İhsan Hacıbektaşoğlu, İlknur Birol, İsmet Aktaş, İnan Temelkuran, Kaan Müjdeci, Kemal Tanışan, Koray Türkay, Kubilay Kartal, Latife Tekin, Mahir Ünsal Eriş, Masis Kürkçügil, Mehmet Çevik, Mehmet Özgen, Mehmet Türkay, Meliha İnce, Metin Cihan, Metin Solmaz, Metin Yeğin, Mithat Ercan, Moray Morgül, Murat Uyurkulak, Murathan Mungan, Mustafa Atalay, Muzaffer Tekin, Mübarek Berkyüreik, N. Çiğdem Atalay, Nadir Öperli, Nazır Kapusuz, Nejat İşler, Nermin Yıldırım, Neslihan Önderoğlu, Nezih Kazankaya, Nur Süreir, Onur Keşit, Orhan Eskici, Osman Akinhay, Oylum Yılmaz, Ozan N. Kaya, Ömer Kamil Kartal, Özge Akman, Özgür Altın, Özgür Ay, Özgür Barış Akbayır, Özgür Doğan, Özgür Karaduman, Pelin Buket Olcay, Pertev Aksakal, Recep Yılbaşı, Reis Çelik, Rezzan Yeşilbaş, Rıfat Karadağ, Rıza Gezici, Sabri Kuşkonmaz, Sanem Deniz Kural, Sedat Biten, Sedat Yılmaz, Sema Kaygusuz, Sema Günaydın Solaklı, Seray Şahiner, Serdar Yazıcı, Seren Yüce, Serkan Öngel, Seyhan Kaya, Seyhan Şahin Ay, Suzan Geridönmez, Şevkat Bahar Özvarış, Tayfun Budak, Tevfik Güneş, Tuğrul Eryılmaz, Tursun Baydar, Vedat Türkali, Yasemin Zeytinoğlu, Yeşim Dinçer, Zafer Aydın, Zafer Kırac, Zeyyat Usalp ve Ziynet Özçelik.

170. “Fazıl Say’dan HDP Çağırısı”, *Radikal*, 1 Haziran 2015.

171. “CHP’nin Kapalı Grup Toplantısında ‘HDP’ye Oy Verdim’ Kavgası”, *Radikal*, 26 Haziran 2015.

172. “FETÖ’den 7 Haziran Emri: HDP’ye Oy Verin”, *Sabah*, 14 Aralık 2016.

173. “Son dakika: ‘PKK’ya Sızan Emniyet ve MİT Görevlilerini Deşifre Ettiler’ İddiası”, *Hürriyet*, 12 Ocak 2017.

174. “Uludere Incident Case to Be Reopened after Coup Attempt: Turkish Energy Minister”, *Hürriyet Daily News*, 26 Temmuz 2016; Ayrıca bu konudaki bir köşe yazısı için bkz. Mahmut Övür, “FETÖ’nün İlk F-16 Katliamı Uludere”, *Sabah*, 28 Temmuz 2016.

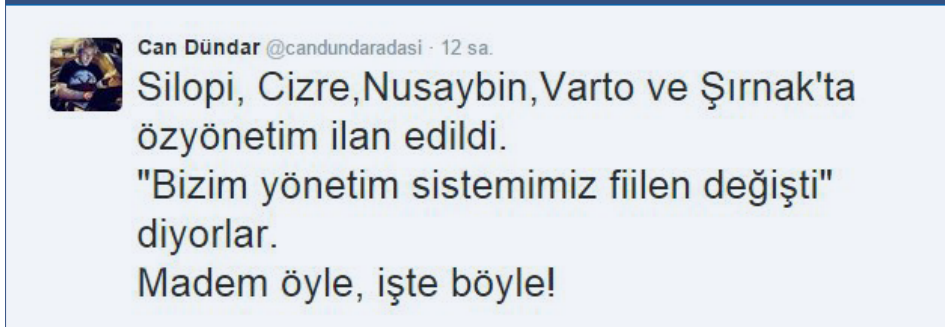
berine göre başarısız darbe girişiminin ardından FETÖ üyelerinin kaçarak PYD'ye sığındıklarının tespit edilmesi “PKK ile FETÖ arasında ileri boyutta iş birliği yapıldığı” düşüncesini pekiştirmiştir.¹⁷⁵ Zaten öncesinden FETÖ basınının o dönem etkin unsurlarından olan *Taraf* gazetesi PYD'nin lideri Salih Müslim'le ilgili olarak olumlayıcı şekilde coşkulu haberler yapmıştı.¹⁷⁶

Tüm bu iç ve dış kurmaca desteğin gölgesinde yüzde 13'lük oranla barajı geçen HDP seçim öncesi sunduğu “Türkiye partisi olma” hedefini bir kenara bırakarak hemen seçimden sonra vaatlerinden sapmaya başlamıştır. Dahası bir taraftan PKK'nın demeçleriyle örtüşürken diğer taraftan kendisi de kibir ve şiddet diline yönelmiştir. Burada daha önce bahsedilen HDP'li Figen Yüksekdağ'ın dillendirdiği “Biz sırtımızı YPJ'ye, YPG'ye ve PYD'ye yaslıyoruz; bunu söylemekte ve savunmakta hiçbir sakınca görmüyoruz” cümlelerine ek olarak yine HDP'li Abdullah Zeydan da PKK'yı yücelten, devleti aşağılayan bir üslup geliştirmiştir. Zeydan şöyle demiştir:

PKK, Türkiye'yi ve Ortadoğu'yu güller bahçesine çevirmek için ortaya çıkmış barış ve halk hareketidir. Eğer PKK Türkiye'yi güller bahçesine çevirmek istemeseydi, PKK'nın öyle bir gücü var ki, sizi tükürüğüyle boğar.

Hürriyet gazetesinde bu ifade hakkında yapılan üç haberin ilkinde Zeydan'ın bu sözleri aslında DEAŞ'a söylediği,¹⁷⁷ ikinci haberde bu demeci nedeniyle sekiz yıl hapis cezasına çarptırıldığı,¹⁷⁸ son haberde ise hapis cezası kararının bozulduğu belirtilmiştir.¹⁷⁹

GÖRSEL 6. CAN DÜNDAR'IN 7 HAZİRAN SEÇİMİNDEN SONRA ATTIĞI TWEET*

*Can Dündar 7 Haziran seçiminden yaklaşık bir ay sonra, 15 Ağustos'ta attığı tweette şiddet dilini yeniden diriltecek olan öz yönetim ilanına arka çıkmıştır.

175. “FETÖ-PKK İş Birliği’ İstihbarat Raporlarına Yansıdı”, Anadolu Ajansı, 2 Ağustos 2016.

176. Habere ilgili bilgi ve yorum için bkz. “Taraf PKK'yı Savundu!”, *Sabah*, 15 Ekim 2015.

177. “HDP’li Zeydan: ‘PKK Sizi Tükürüğünde Boğar’ Sözüünü DEAŞ’a Karşı Söyledim”, *Hürriyet*, 23 Mayıs 2017.

178. “HDP Milletvekili Zeydan 8 Yıl Hapis Cezasına Çarptırıldı”, *Hürriyet*, 14 Temmuz 2017.

179. “HDP’li Vekil Hakkında Flaş Karar”, *Hürriyet*, 1 Kasım 2017.

7 Haziran seçimlerinin ardından bozulan “samimi” atmosfer yerini öz yönetim ilanı ve bununla birlikte hendek siyasetine bırakmıştır. Terörist cenazelerine katılan, güvenlik güçlerinin operasyonlarını engellemeye çalışan HDP’li milletvekilleri 80 kişiyle katıldıkları Millet Meclisindeki güçlerini demokratik yollarla etkinleştirmek yerine sokak şiddetini kışkırtmayı yeğlemiştir. En azından silah bırakma sürecinde de verdiği sözü tutmayan PKK’nın çatışmacı çağrılarının domine ettiği bölgede önceden varsaydığı barışçıl söylemi kısarı HDP gayrimeşru mahkemelerin kurulması, vergilerin toplanması ve sivillerin kalkan yapılmasına engel olmamıştır.

Parti içinde çatlakların da izlendiği bu süreçte medya ise bir yandan şehit haberlerini psikolojik yıkıma neden olacak şekilde sunarken diğeryandan devletin hendek siyaseti güden odaklara yönelik gerçekleştirdiği operasyonları karalamaya çalışmıştır. Örneğın PKK’nın öz yönetim ilanı yaparak bombalar tuzakladığı hendeklerin imha edilmesine karşı devletin attığı adımlar Ali Nesin’e göre terörü meşrulaştırmış ve PKK’nın haklı olduğunu göstermiştir.¹⁸⁰ “Devletin şiddetine tepki PKK’ya duyulan tepkinin ötesine geçti” diyen Ömer Laçiner gibi¹⁸¹ Levent Gültekin de “PKK’ya katılan gençlerin silaha sarılmalarına neden olan, devletin yaptığı haksızlıklara tahammülsüz oluşları, kişilikleri, onurları, haysiyetleridir”¹⁸² sözlerini sarf etmiştir.

Bu dönemde bölgedeki krizi derinleştiren, içinden çıkılmaz hale sokan kanlı eylemler gerçekleştirilmiştir. Çoğu DEAŞ’la irtibatlı terörist saldırılarda birçok sivil vatandaş yaşamını kaybetmiştir. Bu arada tek başına iktidarın çıkmadığı Haziran seçimlerinden herhangi bir koalisyon hükümeti de belirmemiştir. Erken seçimlere gitmenin kaçınılmaz olduğu bu süreçte FETÖ’cü sosyal medya trolü Fuat Avni Suruç’a gönderme yaparak o günden sonra gerçekleştirilecek her kitlesel saldırının AK Parti tarafından hazırlandığını ima etmiştir.¹⁸³

Yaşanan elim saldırıların ardından merkez medya ve özellikle köşe yazarlarında DEAŞ üzerinden Erdoğan’ı hedef alma temayülleri gözlemlenmiştir. Örneğın *Sözcü* gazetesi köşe yazarı Yılmaz Özdil ülkedeki Reyhanlı, Suruç, Ankara garı, Kızılay ve Gaziantep gibi saldırıların Erdoğan’ın koltuğunu korumasına hizmet ettiğini, dolayısıyla mesuliyetin Erdoğan’da aranması gerektiğini söylemiştir.¹⁸⁴ Suruç katliamının ardından Ceylanpınar’da evinde uyurken şehit edilen iki polis memuru Feyyaz Yumuşak ile Okan Acar’la ilgili yapılan haberlerde bu eylemin PKK’dan bağımsız

180. “Ali Nesin: PKK Haklıymış, Ben Haksızmışım”, *Özgürlükçü Sol*, 21 Mayıs 2016.

181. “Ömer Laçiner: ‘Devletin Şiddetine Tepki PKK’ya Duyulan Tepkinin Ötesine Geçti’”, YouTube Medyascope kanalı, 5 Mart 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=dLRJlFYXQL8>, (Erişim tarihi: 30 Kasım 2017).

182. Levent Gültekin, “‘PKK Silah Bırakmalı’ Diyenlerin Gözden Kaçırıldığı Gerçek”, *Diken*, 25 Ekim 2015.

183. “Suruç Saldırısı Fuat Avni’nin İddiasını Gündeme Getirdi”, *Sözcü*, 20 Temmuz 2015.

184. Yılmaz Özdil, “İmmün”, *Sözcü*, 13 Aralık 2016.

bir örgüt olduğu imajı yaratılan Apocu Fedai Timi¹⁸⁵ tarafından “Suruç’un intikamı olarak” gerçekleştirildiği belirtilmiştir. *Cumhuriyet* gazetesi bu olayı “Şanlıurfa Ceylanpınar’da 2 polis başlarından vurularak öldürüldü” şeklinde oldukça belirsiz ve tepkisiz bir tarzda işlemiştir.¹⁸⁶

Devlet, Güvenlik ve Özgürlük

7 Haziran seçimlerinin ardından gittikçe yükselen gerilim ve bölgede artan yasa dışı faaliyetleri durdurmak için devletin tüm birimleri harekete geçirilmiştir. İlan edilen öz yönetim ve açılan hendekler nedeniyle güvenlik operasyonlarının başlaması, bu amaçla sokağa çıkma yasaklarının getirilmesi sol ve merkez medya tarafından kıyasıya eleştirilmiştir.

7 Haziran öncesinde yeni Anayasa için dört yüz milletvekilinin gerekli olduğunu dile getiren Erdoğan’ın bu demeci¹⁸⁷ 7 Haziran’dan sonraki kriz sürecinde sık sık gündeme getirilmiş ve bu açıklama yapılan operasyonların nedeniymiş gibi sunulmuştur. Örneğin *Penguen* dergisi Dağlıca’da 6 Eylül 2015 tarihinde PKK terör örgütünün yola döşediği el yapımı bombaların patlatılması sonucu şehit olan 16 askerin ardından siyah bir kapak üzerinde “Rabia Selamı”na benzer el hareketi yapan Erdoğan portresi çizmiş ve “400 vekil alınsaydı, bu kapak olmazdı” şeklinde bir metin eklemiştir.¹⁸⁸ PKK’nın öz yönetim ve hendekler ile Kürtlere uyguladığı terörü görmeyip devletin operasyonlarını “zulüm” olarak tanımlayan entelektüel bakış¹⁸⁹ Cizre, Sur, Dargeçit, Silopi, Yüksekova ve Nusaybin’i yüce direnişin kentleri şeklinde algılamıştır.¹⁹⁰ Aynı kaynaktan beslenen kemikleşmiş duruşa göre bu, örgütün değil sarayın savaşıdır ve tek sorumlu hep tekrar edile geldiği gibi devlet, hükümet ve en güncel haliyle Erdoğan’dır.¹⁹¹

Bu noktada Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın “şahsı” üzerinden ve “şahsı”na yönelik yapılan ithamları da detaylandırmak gerekmektedir ki bunlar yer yer PKK’yla mücadele sürecine etki edecek içerikleri barındırmaktadır. Mart 2015’te HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş’ın kullandığı ifadeler özellikle sosyal medya üzerinden yayılarak bir tür slogana dönüşmüştü:

185. “PKK: İki Polisi Öldürdüğünü Söyleyen ‘Apocu Fedai Timi’ Bizden Bağımsız, Yerel Güç”, T24, 29 Temmuz 2015.

186. “2 Polis Evlerinde Başlarından Vurularak Öldürüldü, Saldırıyı PKK Üstlendi”, *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 2017.

187. “Erdoğan: 400 Milletvekili Lazım”, *Milliyet*, 6 Şubat 2015.

188. Sertaç Timur Demir, *Türkiye’de Mizah Dergileri: Kültürel Hegemonya ve Muhalefet*, (SETA Rapor, İstanbul: 2016).

189. Arman Yılmaz, “Çözumsuzlük Süreci”, *Ayrıntı Dergi*, Sayı: 12, (Ekim-Kasım 2015).

190. “Kentlerin Direnişi, Direnişin Kentleri”, *Ayrıntı Dergi*, Sayı: 13, (Aralık 2015-Ocak 2016).

191. “Sarayın Savaşına Dur De!”, *Sosyalist Alternatif*, 6 Eylül 2017.

HDP var oldukça, HDP'liler bu topraklarda nefes aldığı müddetçe sen başkan olmayacaksın. Sayın Recep Tayyip Erdoğan, seni başkan yaptırmayacağız. Seni başkan yaptırmayacağız. Seni başkan yaptırmayacağız.¹⁹²

“Erdoğanısız Türkiye” hayalini yineleyen bu slogan gerçekte birbirinden çok farklı ideolojilere sahip kimlik ve örgütleri Erdoğan karşıtlığında buluşturmaya hedeflemişti. 16 Nisan 2017 Anayasa değişikliği referandumunda “hayır” etrafında toplanan bu uzak kesimler gibi PKK da “hayır demeyi örgütlü mücadelenin devamlılığı için olmazsa olmaz” şeklinde görmüştür.¹⁹³

CHP-HDP yakınlaşmasının da zirveye ulaştığı bu dönemde Erdoğan yıllar önce yaşanmış kirlilişiler ve faili meçhullerin sorumlusuymuş gibi gösterilebilmiştir. Örneğin mizah dergilerinden *Uykusuz* 19 Mart 2015 tarihli dergi kapağında Erdoğan'ı “kayıp oğlunun kemikleri”ni arayan Kürt annenin hesap sorduğu kişi olarak resmetmiştir. Erdoğan'ı DEAŞ terörünü destekleyen siyasi bir figür gibi gösterme meylili de o sıralarda PKK ve FETÖ etrafında toplanan ulusal ve uluslararası medyanın başat ve ortak tavrına dönüşmüştür. Türkiye'nin “sol aydın”larından Murat Belge de bu minvalde şu cümleleri yazabilmiştir:

IŞİD bütün dünyayı Müslüman yapmak üzere yola çıkmış bir örgüt... “Dünyayı Müslüman etmek” gibi bir amaçla davranmak, Tayyip Erdoğan'a bir “iyi niyetlilik” işareti gibi görünebilir.¹⁹⁴

Bu yaklaşım Suriye iç savaşı sürecinin tüm aşamalarında –örneğin Süleyman Şah veya Fırat Kalkanı operasyonları– da yeniden üretilmiştir.

Daha önce belirtildiği gibi 7 Haziran genel seçimlerinden önce yapılan güvenlik operasyonlarında dökülen kanın tek sorumlusu olarak işaret edilen Cumhurbaşkanlığı Erdoğan gazeteci Hasan Cemal'e göre “PKK'ya karşı savaş stratejisi” uygulamıştır. Terör medyasının engellenmesi, teröristlerin tutuklanması ve teröre destek veren belediyelere kayyum atanmasını “toptan imha stratejisi” şeklinde yorumlayan Cemal, Bahoz Erdal kod adlı terörist Fehman Hüseyin'in öldürüldüğu haberleriyle ilgili dikkat çekici bir yazı kaleme almıştır.¹⁹⁵ 11 Temmuz 2016 tarihli bu yazıda aŐağıdaki ifadeleri kullanmış ve sonunda konuyu bölgede yapılan güvenlik operasyonlarına getirmiştir:

192. Demirtaş'ın grup toplantısında söylediği sözleri izlemek için bkz. “Demirtaş: Recep Tayyip Erdoğan Seni Başkan Yaptırmayacağız...”, *Cumhuriyet*, http://www.cumhuriyet.com.tr/video/video/231945/Demirtas__Recep_Tayyip_Erdogan_seni_baskan_yaptirmayacagiz....html, (Erişim tarihi: 12 Ekim 2017).

193. “PKK'nın Kadın Kolları Hayır Diyor”, YouTube, 9 Mart 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=EnRjHgMdSPs>, (Erişim tarihi: 28 Kasım 2017).

194. Murat Belge, “IŞİD ve PKK”, T24, 27 Mart 2016.

195. Hasan Cemal, “Fehman Hüseyin...”, T24, 11 Temmuz 2016.

Devlete silah çekmiş, yıllardır dağda yaşayan bir gerilla lideriyle bir gün konuşursun, sonra yine bir gün cennet gibi maviliklerde onun ölüm haberine yakalanırsın. Hayat acımasızdır, adaletsizdir.

Askerle teröristi aynı şekilde ele alan yazar Cizre, Sur, Nusaybin, Yüksekova, Şırnak ve Lice'yi Gazze'ye benzeterek kendi sınırları içinde ülke güvenliğini tesis etmeye çalışan meşru Türkiye Cumhuriyeti devletini Filistin'in topraklarını her türlü hak ihlaliyle gasp eden işgalci İsrail'le ilişkilendirebilmiştir. Bu açıdan yazarın tankla, topla, helikopterle yerle bir edildiğini söylediği mahallelerde teröristlerin kalkıştığı ve sebep olduğu yıkıma sessiz kalmasına da şaşmamak gereklidir.

Esasında bu Gazze teşbihi Hasan Cemal'den önce *Birikim* dergisinin genel yayın yönetmeni Ömer Laçiner tarafından da dile getirilmişti.¹⁹⁶ PKK'nın strateji değişiminin örgütün lojistik gücünü de artıracığını savunan Laçiner "Gazze'de nasıl ki tüneller açıldıysa, Suruç'ta, Nusaybin'de, Kamışlı'da da inşaat halinde olan en az elli tane tünel var" ifadesini kullanmıştır. "Senin devlet olarak bunu engelleme mümkün değil" diyen Laçiner sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

PKK eğer "Ben çatışmayı sürdüreceğim" derse, Filistinlerin İsrail'e karşı sürdürdüğünden çok daha etkili sürdürebilir. Sadece Silopi'de, devletin gaddarlığı yüzünden 500 çocuğun dağa çıktığı söyleniyor. Ha, bundan sonra dağda gerilla görmeyeceksiniz! O iş bitti.

Operasyonların dağa çıkışları artırdığıyla ilgili geliştirilen bu görüş terörizmin sebebi olarak devleti gören önceki klişe söylemlerle örtüşmüştür. Bu konuda Hasan Cemal "Devlet politikası PKK'yi şehirlere indirdi" demekle kalmamış, Kürt sorununun çözümünün Öcalan'dan geçtiğini, Erdoğan "dikta"sının ise sonsuz olmadığını öne sürmüştür.¹⁹⁷

Bu yaklaşım örtük bir şekilde Kürtleri sokağa davet etmenin diğer bir ifadesidir. Yürütülen operasyonlar, yayınlanan KHK'lar ve gerçekleştirilen tutuklamalar üzerinden bölge halkı HDP ve HDP'yi ısrarla barış elçisi olarak gösteren medya tarafından "sokağa çıkma"ya ve "isyan"a çağrılmıştır. Bu davete icabet etmeyen halk aynı cenahlarca öfkeyle aşağılanmıştır. Örneğin HDP'nin medyatik figürlerinden Hasip Kaplan 4 Kasım 2016'da Twitter hesabından sokak çağrılarına rağbet etmeyen Kürtler hakkında şunları söylemiştir: "Kürdün yavşağına, iktidar uşağına, tırşıkısına yazıklar olsun; kekklik soylulara!"¹⁹⁸

196. "Fatih Vural Röportajı", *Nokta*, 15 Mart 2016; Detaylar için bkz. "Ömer Laçiner: Kürtler 90'larda Bile Kendini Düşman Olarak Hissetmemişti; Artık Ülkeden Ayrılmayı Düşünüyorlar", T24, 15 Mart 2016.

197. "Hasan Cemal: PKK'yi Şehre Devlet Politikaları İndirdi", *Özgürlükçü Sol*, 15 Haziran 2016.

198. Bu tweet üzerinden tartışmaya daha geniş bir bakış geliştirmek için bkz. Cengiz Alğan, "PKK'nın Kürtlük Kriterleri", *Serbestiyet*, 12 Kasım 2016.

Operasyonlar boyunca en yoğun şekilde kullanılan haber dili tehdit ve ajitasyon olmuştur. Özellikle ajite edici haberlerle teröre karşı yürütölen mücadeleler akamete uğratılmaya çalışılmıştır. Bu haberler ağırlıkla uluslararası kamuoyunun tepkisini beslemiŐ ve birtakım sivil toplum örgütlerinin açıklamalarına dahi yön vermiştir. “VahŐet bodrumlarında katledilenler” şeklinde haberleŐtirilen¹⁹⁹ operasyonlarda altı en kalın çizgilerle çizilen temalardan biri “sağlık” olmuştur. Öyle ki *Hürriyet* gazetesinde yayınlanan bir haberde PKK yöneticisi Cemil Bayık Diyarbakır ve çevresinde sağlık ekipleri adı altında halka ilaç ve iğneler dağıtılarak Hepatit B hastalığına neden olunduğunu iddia etmiştir.²⁰⁰ TTB “yaralıların sağlık kuruluşlarına erişimi güvenlik güçlerince engelleniyor, ambulanslar ve sağlık kuruluşları düzenli olarak hedef alınıyor” diyerek burada bir bakıma devlet tarafından “insanlık suçu” iŐlendięini ima etmiştir.²⁰¹

Kanal D’de yayınlanan Beyaz Show programına telefonla bağlanan ve kendisini öğretmen olarak tanıtan Ayşe elik isimli kişi canlı yayında Türkiye’nin Güneydoğu’sunda doęmamıŐ çocuklar ve annelerin öldüröldüğünü ve sanatçıların da buna sessiz kaldığını söylemiŐti. Yaşanan atıŐmalardan devleti mesul tutan ve sonrasında halk tarafından büyük bir tepkiyle karŐılanan bu demeç Diken, T24, *Agos*, *Evrensel* ve özellikle *Cumhuriyet* gibi mecraların “Ayşe Öğretmen” söylemiyle yumuŐatılmıŐ, bir terör propagandasına dönüŐtürölmüŐtür. *Cumhuriyet* konu hakkında hükümeti eleştiren tavrıyla Selahattin DemirtaŐı bir kez daha barış elçisi olarak öne çıkarmıştır.²⁰² *Sözcü* gazetesi Ayşe elik’in “ocuklar ölmesin dediği için” mağdur edildiğini öne sürerek 2-3 aylık hamile olması nedeniyle çocuğunu muhtemelen hapisteyken doğuracağını belirtmiştir.²⁰³

Bu anlatı devleti saldırgan taraf olarak kodlarken PKK’yı kendi haklarını koruyan meşru bir yapı şeklinde gösterebilmiŐtir. Aynı strateji “kalekollar” ve silahlı insansız hava araçları (SİHA) hakkında yürütölen manipölatif haberlerde üstelik belli bazı siyasi parti ve sivil toplum örgütlerinin yorumlarıyla birleŐerek izlenmiştir. Örneğin HDP EŞ Genel Başkanı Sebahat Tuncel Şu açıklamalarda bulunmuştur:

Lice neden kalekollara karşı, iyi anlamak gerek. Çünkü kalekol Lice’nin hafızasında taciz, tecavüz, işkence ve ölümler demektir. Siz nasıl paralarınızı bir gecede sıfırlayamıyorsanız, bizim gençlerimiz de öfkelerini bir gecede sıfırlayamıyorlar.²⁰⁴

199. “Metin Göktepe Ödülleri Sahiplerine Verildi”, *Evrensel*, 10 Nisan 2016.

200. “Bayık’tan ‘Hepatit B Salęını’ Suçlaması!”, *Hürriyet*, 15 Nisan 2016.

201. “Suat ağlayan Yazdı: Bir Tabip Odası PKK Eylemine Nasıl Destek Verir”, *Odatv*, 13 Eylül 2016.

202. “Demirtaş’tan Beyaz Show’da Konuşan ‘Ayşe Öğretmen’ Açıklaması”, *Cumhuriyet*, 10 Ocak 2016.

203. “Beyaz Show’a Bağlanan Ayşe Öğretmen ocuğunu Hapiste Doğuracak”, *Sözcü*, 2 Ekim 2017.

204. “Kalekol Lice’nin Hafızasında Taciz, Tecavüz, İŞkence ve Ölümler Demektir”, *Diken*, 10 Haziran 2014.

CHP'li Sezgin Tanrıkulu da Twitter hesabından “BAYRAKTAR adlı Silahlı İnsansız Hava Araçları sivil yurttaşları vurdu, öldürdü. Bütün alçaklığınıza rağmen bunu teşhir etmeye devam edeceğim” paylaşımında bulunmuştur.

DİSK, KESK, TMMOB ve TTB de halkın güvenliği için getirilen sokağa çıkma yasaklarına karşı greve yönelmiştir. Bununla ilgili medyatik söylemlerde “Kürt illerinde Saray’ın savaş politikası yürüttüğü” savunulmuş ve KESK Eş Başkanı Lami Özgen’in “İktidarın gücüne biat ederek onların suç ortaklığını yapanlar da en az onlar kadar suçludur” ifadesine yer verilmiştir.²⁰⁵ Birçok meslek örgütü yöneticisinin konuyla ilgili açıklamasının bulunduğu haberde Eğitim Sen İstanbul 2 No’lu Şube Başkanı Turgut Yokuş da “Bugün Kürdistan’da devlet terörü yaşanıyor” demiştir.

“Savaşa karşı barışı savunacağız” pankartları altında birleşen örgütler içinde en geniş kapsamlı açıklama DİSK Genel Sekreteri Arzu Çerkezoğlu’ndan gelmiştir. Açıklamada Çerkezoğlu ülkenin koltuk derdinde olduğunu düşündüğü iktidar tarafından ateşe verildiğini savunmuştur. Ona göre güvenlik operasyonları öz yönetim ilanı ve hendek siyasetinin değil 7 Haziran’ın kanlı intikamıdır. Barıştan bahsederken üst perdeden şiddet dilini kullanan Çerkezoğlu devlet ve hükümetin eli kanlı, ırkçı, dinci, mezhepçi, faşist, bombacı, çocuk katili, gayrimeşru, köleleştirici, servet düşkünü ve korkak olduğunu bazen doğrudan bazen de dolaylı ifadelerle dile getirmiştir. Esasında tüm bu nitelikler PKK gibi terör örgütleri için kullanılabilirse veya kullanılmıyorsa da Çerkezoğlu için böyle bir terör eleştirisi söz konusu değildir.

Bu “sivil toplum” örgütleri PKK’yla mücadele tarihinin neredeyse tüm kırılma noktalarında olduğu gibi bu süreçte de devletin karşısında pozisyon almıştır. Örneğin “Direne direne kazanacağız”, “Hayır geri döneceğiz” ve “başkanlığa hayır” gibi pankartların gölgesinde KESK “Öğretmenime Dokunma” kampanyasıyla KHK kapsamında ihraç edilen terörle bağlantılı öğretmenleri savunmuştur.²⁰⁶ TMMOB, DİSK, KESK ve TTB tarafından başlatılan “OHAL Değil, Demokrasi İstiyoruz” kampanyası da AK Parti’nin darbe siyaseti yürüttüğünü savunmuş ve bu fikri sloganlaştırmıştır.²⁰⁷

“Barış İçin Akademisyenler” çerçevesinde binden fazla imzacının bulunduğu inisiyatif de bölgedeki operasyonları insan hakları ihlali olarak görmüş ve “Bu suç ortak olmayacağız” sloganı altında birleşmiştir. Kürt halkının kasten açlığa ve susuz-

205. “Saray’ın Savaşına Karşı Barışı Savunanlar Grevde, Sokakta”, Sendika.org, 29 Aralık 2015.

206. “Öğretmenime Dokunma”, *Hürriyet*, 11 Şubat 2017.

207. “TMMOB, DİSK, KESK, TTB: ‘OHAL Değil, Demokrasi İstiyoruz!’, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, 3 Kasım 2017, <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmob-disk-kesk-ttb-ohal-degil-demokrasi-istiyoruz>, (Erişim tarihi: 3 Aralık 2017).

luğa mahkum edildiği, işkenceye maruz bırakıldığı ve kıyımaya uğradığı öne sürölen bildiride devletin vatandaŐlarına uyguladığı varsayılan katliam ve sürgün politikasından derhal vazgeçmesi istenmiştir. Terörizme açıkça onay veren ve yaşanan çatışma üzerinden devlet dinamiklerini hedef alan bildiriye imzalayanlara yönelik başlatılan yasal süreç ulusal ve uluslararası medyanın ilgisini çekmiŐtir. Buldukları üniversitelerden ihraç edilen bu akademisyenlerle ilgili yapılan haberlerin dili bu noktaya kadar ele alınan PKK ve medya iliŐkisine olduğu paralel ve içkindir.

Sözcü gazetesi “Ankara Üniversitesi’nde Akademisyen Bırakmadılar” Şeklinde baŐlık attığı haberinde²⁰⁸ Eğitim Sen temsilcisi Dinçer Demirkent’in AK Parti’nin Mülkiye (SBF) ve İLEF’i (İletişim Faköltesi) kapatıp kendi fikrine uygun bir okul yaratacağına dair iddialarını alıntılanmıştır. Bu haberde *Sözcü* üniversiteden atılanların teröre destek vermeleri meselesini gizlemiş ve ihraç kararının üniversiteleri zayıflatacağını vurgulamıŐtır. *Cumhuriyet* gazetesi ihraç edilen bu kişileri “barış imzacısı” olarak tanımlarken²⁰⁹ Bianet de “barış isteyen akademisyenler” ifadesini kullanmıştır.²¹⁰ *Hürriyet* ise TTB ve sendikalardan akademisyenlere kadar birçok kesimin bu kampanyaya destek verdiğini aktarmıştır.²¹¹ Ülkeyle ilgili birçok kritik konuda Batı medyasınca fikri alınan “Nobelli yazar” Orhan Pamuk da İtalyan *La Repubblica* gazetesindeki demecinde Şunları dile getirmiştir:

Barış için bildiri imzalayan akademisyenlerin gözaltına alınması, Türkiye’de zaten sınırlı olan demokrasiye ağır zarar vermektedir. Bildiri yayımlamak ve imzalamak, her demokrasinin temel eylemlerindedir... Hükümetin mutabık olmadığı bir bildiriye imza koydukları için onları gidip evlerinden almak, gözaltında tutmak ya da tutuklamak, bunlar kabul edilemez Őeyler.²¹²

Tam da bu noktada PKK’yla mücadelenin medya zeminiyle ilgili bir diğer önemli konudan, basın ve ifade özgürlüğü sorunsalından bahsedilebilir. Nitekim “özgürlük” PKK’nın ve genel olarak terör söyleminin maędurlaŐtırılması ve makulleŐtirilmesinde işlevselleŐtirilen, bu amaçla da sık sık içi boşaltılan bir kavramdır. Yıllarca AB’ye üyelik müzakerelerinde gündeme getirilen en aktif fasıllardan biri olan basın ve ifade özgürlüğü aynı zamanda Türkiye hakkında en fazla eleŐtirinin de yöneltildiği alanlardandır. Son yıllarda özellikle terör ve mültecilik ekseninde geliştirilen politikalarla da ilişkilendirilen “hür basın” sorunsalı AB’nin Türkiye’nin önüne koyduğu bir “Şart” olarak konumlandırılmıştır. T24’ün 8 Mart 2016’da derlediği haberde örneğin

208. “Ankara Üniversitesi’nde Akademisyen Bırakmadılar”, *Sözcü*, 8 Şubat 2017.

209. “İzmir Üniversitesi, Barış İmzacısı Akademisyenin İşine Son Verdi”, *Cumhuriyet*, 16 Şubat 2016.

210. “NiŐantaŐı Üniversitesi Barış İsteyen 6 Akademisyeni İşten Attı”, Bianet, 9 Şubat 2016.

211. “Türk Tabipleri Birliği ve Sendikalardan Akademisyenlere Destek”, *Hürriyet*, 29 Haziran 2017.

212. “Orhan Pamuk’tan Gözaltı Tepkisi”, *Sözcü*, 18 Ocak 2016.

o günün Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande, Avrupa Parlamentosu Başkanı Martin Schulz ve İtalya Başbakanı Matteo Renzi'nin Türkiye'yle yapılacak her türlü anlaşma için basın özgürlüğünün şart olduğunu belirten sözlerine yer verilmiştir.²¹³

Radikal gazetesi Twitter ve YouTube gibi sosyal ağların engellenmesinin AB'yi rahatsız ettiğini belirten haberinde Almanya'nın o günkü Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier'in "AB ile üyelik müzakerelerinde bulunan bir ülke ifade özgürlüğünü kısıtlayamaz" sözleri aktarılmıştır.²¹⁴ Aynı haberde hatırlatıldığı gibi FETÖ'nün medya organlarından Samanyolu Haber'de yayınlanan Avrupa Masası programına konuk olan Avrupa Parlamentosu Türkiye raportörü Ria Oomen-Ruijten de "Avrupa'da böyle bir yasak uygulayan iktidar ertesi gün Mecliste çoğunluğunu kaybeder" ifadesi öne çıkarılmıştır. Benzer şekilde *Cumhuriyet* gazetesi Can Dündar, Erdem Gül ve Tahir Elçi gibi isimler üzerinden Türkiye'nin baskıcı bir yönetim ve sansürcü medya anlayışına sahip olduğunu tartışmıştır.²¹⁵ Aynı haberde Fox TV ana haber bültenini sunan Fatih Portakal'ın tutuklanan gazeteciler için söylediği sözlerine de yer verilmiştir:

Gazetecilerin içeri alınması net bir mesaj: Benim istediğimi yapacaksın. Ama enseyi karartmaya gerek yok. Şimdi beni alkışlamayın, alkışlar Dündar ve Gül'e gelsin.

Sözcü gazetesi 1 Şubat 2017 tarihli ve "RTÜK'ten Büyük Sansür! Muhabirlerin Sözleri de Ambulans Görüntüleri de Yasak" başlıklı haberinde RTÜK'ün olası terör saldırılarının medyada yer alma biçimlerine dair yönlendirmeleri "sansür" olarak yorumlanmıştır.²¹⁶ Esasında terör saldırılarında OHAL ve yayın yasağı gibi uygulamaları anında hayata geçiren Batı ülkelerinde de görünen bu "gerekli" kısıtlama söz konusu Türkiye olduğunda bir şekilde "özgürlüğe müdahale" kapsamına alınmaktadır.

213. "AB Liderleri, Türkiye'ye Basın Özgürlüğü Mesajı Verdi", T24, 8 Mart 2016.

214. "Türkiye'de Sosyal Medya Yasakları Avrupa'nın Gündeminde", *Radikal*, 5 Nisan 2014.

215. "AB İçin Basın Özgürlüğü Tartışma Konusu Değil", *Cumhuriyet*, 8 Aralık 2015.

216. "RTÜK'ten Büyük Sansür! Muhabirlerin Sözleri de Ambulans Görüntüleri de Yasak", *Sözcü*, 1 Şubat 2017.

SONUÇ

Raporun çözümleme, tartışma ve öneri alt başlıklarından oluşan son bölümünde bu noktaya kadar ele alınan medya araç ve organları üzerinden geliştirilen dil ve yaklaşım toparlayıcı ve panoramik bir bakışla özetlenmektedir. Çözümleme bölümü PKK'nın kendi medyası ve araçsallaştırdığı medya organlarının takındığı tavrı ve vermeye çalıştığı etkiyi kategorize etmektedir. Bu kategorizasyonun her şeyden önce konuyla ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalar için yol açıcı olması hedeflenmiştir. Neticede medyanın PKK hakkında sergilediği tavrın hangi düşünceye karşılık geldiğini ve gerçekte neye hizmet ettiğini çözümlemenin öncüllerinden biri de örgütün önce kendi kanalı, sonra ona sempati duyan, meşru gören veya onun diliyle konuşan medyanın söylem analizine sistematik bir yaklaşım getirmektir. Bu açıdan çözümleme kısmının ardından raporun çıkarımlarını ele alan “tartışma” alt bölümüne yer verilmiş ve en sonda da PKK ve medya eksenli geliştirilecek eserler ve politikalar için faydalı olabileceği düşünülen öneriler sunulmuştur.

ÇÖZÜMLEME

Rasyonalize Etme

Kavram işlenen her türlü suç ve gerçekleştirilen terörist saldırıyı haklı bir gerekçeye dayandırma arayışı olarak tanımlanabilir. Medyada PKK yer yer saldıran değil saldırgan, hakları gasp eden değil de hak arayan, eli kanlı değil de zulme uğrayan bir yapı olarak gösterilebilmiştir. Bir tür “nefsi müdafaa” ya da “meşru saldırı” şeklinde de aklileştirilen bu paradoks hayatı ve insanları “biz” ve “ötekiler” olarak keskin hat-

larla ayırtıran PKK'nın tehditlerini makul ve ideolojik temelli gösterme eğilimine dek vardırılmıştır.

Karşıtlık Oluşturma

Bu tavır kötücül rasyonalitenin hem nedeni hem de sonucu olarak okunabilir. Örgütün medya anlatısında devlet zulüm ve esaretin vücut bulmuş hali şeklinde betimlenirken bunun antitezini dağ ve dağdakiler oluşturmuştur. Bu yaklaşımda örgütün kahramanlık hikayeleri devlete düşmanlık atfedilerek beslenmiştir. “Kobani” ya da “Rojava” meselelerinde bu karşıtlık oluşturma yönelimi DEAŞ üzerinden yürütülmüş ve bu kurgu dünya kamuoyuna “ışıklandırılmış” vitrin aracılığıyla duyurulmuştur. Mensuplarınca da paylaşılan ortak bir “inanç” olarak empoze edilen söz konusu vurgu örgüt etrafında sempati toplamayı hedefleyen bir ahlaki öğretilmiş gibi içselleştirilmiştir. Tam da bu nedenle teröristlerin mevzubahis mesajları her eğitim ve kültür seviyesinden alıcıların anlayabileceği şekilde yüzeysel, klişeci ve bir o kadar abartılı ve provokatif kodlanmıştır. Esasında bu, terörün evrensel ve ortak diliyse de PKK özelinde söz konusu manipülasyon belli bir sipariş tarzı içinde hususen uluslararası ve yerli medya üzerinden geliştirilmiştir.

Klişeleştirme

Söylemi basitleştirmenin ve herkes tarafından anlaşılır/uygulanır kılmanın en kestirme yolu ideolojiyi klişeler etrafında sloganlaştırmaktır. Örneğin örgütün ilk ciddi yayını *Serxwebun*'dan beri ezberletildiği şekliyle düşman “TC devleti”dir. Zamanla “Türk devleti” veya “Türk ordusu” olarak formüle edilen bu klişe ifadenin bugünkü güncellenmiş ve popüler versiyonu “AKP devleti”ne dönüştürülmüştür. Hatta bir adım ötede bu anlatının gitgide daha fazla spesifikleştiği ve özelde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın şahsında yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Klişeleştirme stratejisinin bazı alt ayakları mevcuttur. Örneğin “Devlet daima yeni komplolar kurmaktadır” gibi paranoyalar, “Kürtler köleleştirilmektedir” gibi etnik genelleştirmeler veya “TC sömürgeci ve işgalcidir” gibi aşağılayıcı kötülemeler birer medya stratejisi olarak tekrar edilmiştir. Uluslararası kamuoyunda PKK hakkında oluşturulan pürüzsüz semboller gibi PKK'yla mücadele eden güvenlik güçleri hakkındaki çirkin imgeler de bu klişeleştirme çabasının mahsulleridir.

Tektipleştirme

Örgüt mensuplarının medyaya verdikleri demeçlerde ya da PKK hakkında yazılan metinlerde tek bir ağızdan çıkmışçasına aynışmış bir dil kullanılmıştır. “PKK jargonu” olarak da ifadelendirilebilecek bu tarzın belirgin bir terminolojisi vardır. Zira

yıllar içinde PKK'nın hem kendi hem de dış medya organlarını besleyen ve burada sıklıkla tekrar edilen bir örgüt dili oluşmuştur. Devrimci, emekçi, faşist, sömürgeci, emperyalist, iş birliği, oportünist, lümpen, komprador, konformist, tasfiye, imha, inkar, komplo, asimilasyon, linç, soykırım politikaları, önderlik, inisiyatif, sosyalist ütopya, sınıf, özgürlük bilinci ve hareketi, sistem, direniş, çözümleme, olgu, irade, kolektif, kitle eylemleri, topyekun mücadele ve özgürleştirme bunlardan birkaçıdır. Marksist literatüre de gönderme yapan bu sözcük dağarcığı vaat ettiği yüce gerçekliğin aksine esasında aynı şeyi üstelik benzer şekilde düşünen, çözümleyen ve tecrübe eden neferler üretmekten başka bir şey hedeflememektedir. Aynı kelimeleri kullanan ve buradan canlı bomba olacak kadar kişisizleştirilen ve kimiksizleştirilen bir kitlenin “özgür düşünce miti” etrafında toplandığını iddia etmesi ironik ve trajikomiktir.

Kahramanlaştırma

Örgütün propagandasının en temel hedef noktalarından biri dağlarda “zor koşullarda hayatta kalmaya çalışan mensupları”na “uğruna ölünebilir anlamlar” katmaya çalışmaktır. Bu amaçla dağın sefalet olduğunu gizleyerek orada ölmenin bile bir onur taşıdığını benimsetmenin yolu ve erdemini gösteren yayınlar yapılmıştır. Bu bazen doğrudan bazen de dolaylı haberler veya kliplerle renklendirilmiştir. “Gerilla”nın kahramanlığı olarak coşkulu müzikler eşliğinde içselleştirilen bu anlatıda kusura yer yoktur. Esasında belli bir coğrafyada kontrolü amaçlayan silahlı grup anlamındaki “gerilla”²¹⁷ PKK söyleminde cesaret ve kahramanlığa tekabül etmektedir. Bu yanılsamaya göre gerillanın mücadelesi meşru olmanın ötesinde paylaşımcı, birikimli ve özgürleştiricidir.

Kutsallaştırma

Yüceltmenin bir uzantısı ama daha yoğunlaştırılmış formu olarak kutsallaştırma örgüt içinde en çok “şehitlik” inancı ve söyleminde belirmiştir. Esasında ahiret inancına tekabül eden ve dinsel bir çerçeve olan şehadet Marksist-Leninist değer yargıları içinde karşılığı bulunmasa da örgüt içinde kültürel bir paradigma şeklinde konumlandırılmıştır. Öldürülen teröristler için yaptırılan “şehitlik”ler ve bu anı mekanlarının etrafındaki ritüeller gerçekte ölenlerin şahsına saygıdan çok geride kalan ve ölmeye kilitlenmiş kitleye güç ve cesaret aşılmasını amaçlamıştır. Dün beraber olduğu yakın arkadaşlarının ölümüne şahitlik eden bir terörist için şehitliğin yüceliğinden dem vurmamak inançsal değil mental bir yöneliştir ve bu nedenle PKK içinde en fazla kullanılan kelime şehitliktir. Bu tavır düşman olarak kodlananı sorgulamaksızın öldürme istencini de beraberinde getirmiş ve açıkça intikam duygusunun güdülenmesine malzeme edilmiştir.

217. David J. Whittaker, *The Terrorism Reader*, (Routledge, New York: 2001), s. 8.

Kutsallaştırmanın diğer bir boyutu da terörist başı Abdullah Öcalan hakkındadır. Dini sosyoekonomik koşulları gözlemleyip buna tepki geliştiren kişiler (peygamberler) tarafından stratejik olarak inşa edilen zorba bir yapı gibi gören Öcalan,²¹⁸ etrafında kendisine peygambermiş gibi iman ve biat etmiş bir kitlenin sürekli kendisinden alıntı yaptığı bir ulvi referans olarak işlenmiştir. Öyle ki örgütün ikinci lideri Cemil Bayık Urfalılardan HDP'ye oy vermelerini istediği bir yerde şöyle demiştir: “Urfa peygamberler kentidir. Burada bir gelenek vardır. Bu geleneği bugün Önder Apo sürdürüyor ve uyguluyor.”²¹⁹ Kutsallaştırılan bir obje olarak Öcalan gerçekten de mensuplarına onları tüm sosyolojik esaretten kurtarma vaadinde bulunurken aslında kendine esirleştiren bir tabu gibi posterleriyle belirmiştir. Her ulus inşasının heykelleştirilebilir bir kahraman türetme dürtüsü belki de kahramandan ziyade yığınların bir arzusudur. Bu açıdan PKK mensupları ve destekçilerinin çelişkisi tüm medyatik anlatılarda inşa edildiğinin aksine esaretten kaçtığını söyleyen bir topluluğun tam da kaçtığı şeyin içine düşmesinde olabilir.

(Devleti) Aciz Gösterme

Devleti yani teröristler açısından “düşman”ı aciz göstermenin ilk yolu onun haksız ve suçlu olduğunu belirtmektir. PKK propagandasının özü zaten budur. İkinci yol Gerilla TV gibi adresiz mecralar üzerinden düzenlenen pusuları, esir alınan kamu görevlilerini ve yol kesme eylemlerini göstermektir. Paylaşılan bu görüntüler esasında örgütün dezavantajına olabilmektedir. Nitekim böylece örneğin pusu görüntülerinde örgütün yüz yüze mücadele etmekten kaçındığı, eylemi gerçekleştiren teröristlerin dağın ıssız bir köşesinde çalılar ardında gizlendiği de mimlenmiş olmaktadır.

Çarpıtma

Terör saldırılarının hem nitelik hem de nicelik boyutunu olduğundan farklı yayınlayan örgütün yayın organları Türk askerinin boş dağları ya da yerli köylüleri bombaladığı izlenimini yaratmaya çalışmıştır. Çarpıtmanın içeriksel boyutunda da trajikomik tespitlere yer verilmektedir. Örneğin örgütün üst kadrosundan Bese Hozat ANF'ye verdiği röportajda Kürtler üzerinde “soykırım politikası” yürüttüğünü söylediği Türkiye'nin bölgedeki barajları kültürel soykırım amacıyla inşa ettiğini öne sürmüştür.²²⁰ Yine silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan yargılanan Gülten Kışanak ve Sebahat Tuncel'le ilgili olarak örgüte yakın bir medya kuruluşunun manşeti benzer bir

218. Abdullah Öcalan, *Din Sorununa Devrimci Yaklaşım*, (Weşanén Serxwebun: 2008), s. 48.

219. “PKK Liderlerinden Cemil Bayık, HDP İçin Oy İstedi”, Odatv, 28 Mayıs 2015.

220. Haber videosunu izlemek için bkz. “PKK Resmen Bittik Dedi”, YouTube, 24 Ağustos 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=63owkmaIgR8>, (Erişim tarihi: 5 Kasım 2017).

çarpıtmayı içermiştir: “Kadın Mücadelesi Yargılanamaz!”²²¹ Çarpıtmanın başka boyutu da terörist eylemleri edilgin hale getirerek “PKK yapmıştır” yerine “yapılmıştır” demektir ki bu özellikle ulusal sol medyada sıklıkla kullanılmıştır.

Sevimlileştirme ve Ajite Etme

PKK ve medya ilişkisinin en aktif ve önde propaganda vitrini kadınlar, çocuklar ve annelerdir. Bunlar örgütün kirli ve karanlık yüzünün temize çekilmesinde işlevselleştirilmişlerdir. Özellikle kadın hakları meselesi üzerinden uluslararası kamuoyunun sempatisi aranmıştır. Belgesel ve video haberleri başta olmak üzere sosyal medyada da teröristler doğasever, hayvansever, halaysever, müziksever, yaşlısever, çocuksever, eğitimsever ve barışsever karakterler olarak resmedilmiştir. Sevimlileştirmenin diğer bir yüzü de ajitasyondur. Hendek kazanları meşru müdafaa yapanlar, molotof atanları ceza ehliyeti olmayan çocuklar, Türkiye’yi DEAŞ’ı fonlayan ülke, Kobani’yi yalnızlaştırılmış mazlum bir halkın direniş merkezi ve teröristleri de davasında haklı gerillalar gibi göstermek bu ajitatif tavra sadece birkaç örnektir.

Umut Verme ve Davet Etme

PKK’nın umut ve cesaret aşıl原因an propagandalarında temel amaç örgüte insan kaynağı sağlayacak duygulanımı harekete geçirmektir. Buna istinaden gücün PKK’nın elinde ve devrimin yakın olduğu fikri tekrar edilegelmiştir. Ayrıca bölge halkının son umuduymuş şeklinde betimlenen PKK bir teröristin verdiği demeçte anlatıldığı gibi tereddüt yaşamayan korkusuz insanların örgütü olarak yansıtılmıştır.²²² Burada her umut beraberinde bir vaadi, her vaat de beraberinde davetçi bir sorumluluğu getirmektedir. HDP’li Osman Baydemir, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi başkanlık görevini yürütürken örgütün kanalı Stêrk TV’ye konuk olduğu bir programda bu umut, vaat ve sorumluluk üçgenini şöyle özetlemiştir:

Bizim duruşumuz ulusal ittifakın oluşumuna katkı sunan bir duruş olacaktır... Bizim duruşumuz Kürt siyasetlerinin birbirine yakınlaştıran bir duruş olacaktır. İncim o ki Sayın Öcalan, sayın başkan, bir gün cezaevinden çıkacak. Ortadoğu’da barışın gelebilmesi için Sayın Öcalan’ın Kuzey Kürdistan’da legal siyasetin başında olması gerekiyor... Bunun için çaba sarf edeceğiz... Her Kürt siyasetçisinin de böyle yaklaşması gerekiyor... Her Kürdistani parçanın özgürlüğü en az diğer parçaların özgürlüğü kadar önem arz etmelidir.²²³

221. “Kadın Mücadelesi Yargılanamaz”, *Şujin*, 14 Ağustos 2017.

222. Haberin videosu için bkz. “YPG Savaşçısı Zozan Cudi ile Röportaj ve Kürt Halkına Çağrı”, YouTube, 21 Ocak 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=bymRhejxUKQ>, (Erişim tarihi: 5 Kasım 2017).

223. Haberin videosu için bkz. “Sayın Öcalan da Bir Gün Hewlêr’i Ziyaret Edecek”, YouTube Barış ve Demokrasi Partisi Kanalı, 15 Kasım 2013, https://www.youtube.com/watch?v=hr9z5D_5aaw, (Erişim tarihi: 5 Kasım 2017).

Korkutma

PKK'ya dair medya organlarından sızan bilgi ve görüntülere göre örgütün tehdit ve korkutma politikasının ilk muhatabı Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenlik güçleri ve Türk halkı ve sonra da özellikle PKK'ya destek vermeyi reddeden Kürt vatandaşlar, siyasiler ve gruplardır. Öfke ve nefret dilinin üst perdeden geliştirildiği bu muhatapları sindirmek adına üretilen her bir “zor stratejisi” insanlık dışı sonuçlara yol açmıştır. Çoğunlukla demokratik eleştiri kültürüne sahip olduğunu iddia eden örgüt kendi iç mekanizmasında tehditkar ve infazcı davranmıştır. Yeri geldiğinde kendi siyasi temsilcilerini dahi hedef tahtasına oturtabilen bu bakış açısı örneğin *Serxwebun*'un 1985 tarihli 48. sayısında biraz da Kemalizm'e atfen PKK'ya arka çıkmayan her türlü solu ilkel ve kabul edilemez olarak nitelendirmiştir.²²⁴ Yıllar sonra hendek siyasetini eleştiren HDP'li milletvekili Altan Tan da Med Nuçe kanalında şu sözlerle tehdit edilmiştir:

Kürdistan'da direnişe (PKK) karşı tek laf söyleyenin Kürdistan'da yaşama hakkı yoktur. Eğer sömürgeciliğe karşı direnmiyorsan, katliamlarını eleştirmiyorsan, üstelik kalkıp direnen ve şehit düşenleri eleştiriyorsan senin Kürdistan'da hakkın yoktur.²²⁵

Daha sonra infaz listeleri medyaya yansıyan örgüt bağımsız Kürt aydınları ve sanatçılarından Kemal Burkay, Muhsin Kızılkaya, Orhan Miroğlu, İbrahim Güçlü, Mehmet Metiner, Şivan Perver, Rojin ve en son da Nizamettin Ariçi' i ihanetle suçlayıp ölümle tehdit etmiştir. Aynı şekilde bölgedeki güçlü siyasi oluşumlardan olan ve PKK tarafından devamlı DEAŞ'a destek vermekle itham edilen HÜDAPAR'ın üyeleri de saldırıya uğramıştır.

Kavramların İçini Boşaltma

Medyada PKK'yı silahlı bir terör örgütü olmaktan çok ideolojik, düşünsel ve yapıcı bir oluşum gibi gösterme çabasının sonucunda kavramların içi boşaltılmıştır. Örgüt mensuplarının diline pelesenk ettiği barış, kardeşlik, özgürlük ve demokrasi gibi kavramlar esasında örgüt içi tutarsızlıklara işaret etmektedir. Örneğin “Barışın ve Özgürlüğün Sesi” sloganıyla yayın yapmış olan ROJ TV yıllar yılı kanlı eylemler gerçekleştiren teröristleri yüceltmıştır. ROJ TV'nin bir haberinde “Barış Anneleri” olarak bilinen oluşumdan Sakine Arat'ın “Ya bu memlekete barış gelsin ya biz sonuna kadar savaşağız, bizim hakkımız bize verilecek”²²⁶ ifadesine yer verilmiştir. Kavramlara zoraki yüklenen anlam ve düşünsel kaydırmalar her detayda kendini ifşa etmiştir.

224. *Serxwebun*, Sayı: 48, (1985), s. 18.

225. “PKK Kanalında Ölüm Tehdidi: PKK'ya Karşı Olanların Kürdistan'da Yaşam Hakkı Yoktur”, YouTube Hürseda Haber Kanalı, 10 Kasım 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=VLXKoa2MyCs>, (Erişim tarihi: 5 Kasım 2017).

226. Haberin videosu için bkz. “Barış Annesi Sakine Ana: Barış Diyoruz ama Yetmiyor”, YouTube Yarın TV Kanalı, 4 Ocak 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=9g1tRsImYNA>, (Erişim tarihi: 5 Kasım 2017).

Küreselleştirme

Daha önce de belirtildiği gibi kadın ve ekoloji vurguları örgütün evrensel değerlerden beslenme hedefinin bir sonucu olarak kasten ve planlı bir şekilde parlatılmıştır. Bu yolla aktivistler ve sivil toplum kuruluşlarının da desteğini arayan örgüt Noam Chomsky ve Slavoj Žižek gibi ünlü sosyal bilimcileri kendi söylemine çekmeyi başarmıştır. Yalnızca yabancı değil bir şekilde Kürt milliyetçiliğinde birleşen birtakım sol yayınlar da PKK dilinin çerçeve ve hedef kitlesini genişletmiştir. Ayrıca yürüyüş, konferans, sempozyum veya günlük paneller üzerinden kanlı teröriste entelektüel boyut kazandırılmak istenmiştir. Örgüt kültür, sanat, spor ve ekonomi gibi güncel haberlerle de sesini duyurmaya çalışmıştır. Yine de PKK propagandasının küreselleşmesi sürecinde en dikkat çekici roller örgütün kendi merkez medya uzantılarından çok Türkiye'deki sol basın ve özellikle de uluslararası yayınlar tarafından üstlenilmiştir.

TARTIŞMA

Artık terör uzaklarda değil daha çok ekranlardadır. Geleneksel medyanın vazgeçilmezliğinin yanında terör bugün dijital bir çözünürlük meselesidir. Gelinek noktada terörist söylemin yönü iki uçludur. Kaynak –iletiyi gönderen– ile alıcı –buna muhatap olan– devamlı yer değiştirmektedir. Bu nedenle yerleşik unsurlar için de bir o kadar tehdit teşkil etmektedir.

PKK da bu açıdan hem geleneksel hem de yeni medyanın tüm avantajlarından faydalanmaya çalışan bir terör örgütüdür. Bu bağlamda terörle mücadelenin en etkin ayağı güvenlik politikaları olsa da medya üzerinden yaratılan manipülasyonun gücü göz ardı edilemez. Çünkü kanlı terörün hedeflediği tüm kolektif ruh hali medyanın çoğaltan ve yayan süzgecinden geçerek yeni boyutlar kazanmıştır. Terörist eylemleri aklıştirmeye çalışan PKK'nın medyası dünyayı “dostlar ve düşmanlar” olarak sınıflandırmış ve Türkiye'yi –Türkler ve Türkiye'yle ilgili hemen her şeyi– kötücülştirmiştir. Öyle ki bugün medyada herhangi bir bağlamda “Türk” demek bile ırkçılığa eş bir suçmuş gibi lanse edilmektedir. Tümüyle klişeler ve kalıplaşmış jargonların etrafında şekillendirilen bu dost-düşman söyleminde örgüt yaşayan mensuplarını güdülemeye, ölümlerini ise kutsamaya çalışmaktadır. Özellikle YouTube, Facebook ve Twitter gibi sosyal ağlar üzerinden müzikli video klipler paylaşarak insanları hem “dağ”a teşvik etmekte hem de halk üzerinde bir korku kültürünü egemen kılmayı hedeflemektedir.

Bir tür “kahraman gerilla” ifadesine inen bu kemik söylem örgütün her iletişim aracıyla tekrar edilmiş ve sloganlaştırılmıştır. Bunun karşısında ise devlet yapılan her saldırısının suçlusı gibi gösterilmiştir. Devlet buna göre hem aciz hem de azılı olanın

yerine konumlandırılmıştır. Bu fikri pekiştirmek için her türlü manipülasyonu meşru gören örgüt bir yandan teröristlerini sempatikleştirirken diğer yandan güvenlik mensuplarını değersizleştirmeye çalışmıştır. Olaylar gibi kavramların da içeriğini boşaltan medya PKK'yı demokrasi, barış, özgürlük ve kardeşlik gibi olumlu çağrışımlarla anmıştır. PKK dahil her terörist oluşumun medyayı iyi yapılandırılmış ve önceden hesaplanmış bir sistem içinde kullanmaya çalışması bundandır.

Yine de PKK'yı medya bağlamında diğer birçok örgütten ayıran en temel özellik onun yalnızca kendi medya organlarından ibaret olmaması aksine bu konuda uluslararası ve ulusal düzeyde kendine geniş bir zemin bulabilmesidir. Bu raporda ortaya konduğu gibi günümüz itibarıyla PKK çok dilli, katmanlı ve uzantılı medya odaklarının desteğini öyle ya da böyle almaktadır. Başka bir ifadeyle PKK'nın üretmeyi arzuladığı ideoloji ve yaymaya çalıştığı mesaj en fazla PKK dışı medyanın araçsallaştırılmasıyla tasarlanmış ve kitlelere ulaştırılmıştır. Bu tasarının ilk önemli ayağı uluslararası medyadır. Yabancı basında yumuşatılan ve özgürlük payesi verilen PKK, Türkiye'yi suçlamanın aracına dönüşmüştür. Başka bir ifadeyle Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AK Parti iktidarına bir tepki biçimi ve aciz duruma düşürme gerekçesi olarak kurgulanmıştır. Bu durum ortak bir düşmanda buluşmuş iki yapının aynı hedefte bir araya gelmesi olarak okunabilir.

Batı medyasına göre PKK devletler tarafından terör örgütü olarak listelense de açık bir şekilde ifade edildiği gibi bir "Kürt özgürlük hareketi"dir. Teröristlerin de "gerilla" şeklinde kodlandığı bu tanımlamada dağa çıkanlar haklarını arayan masum ve devlet tarafından zorla suça itilmiş Kürtler olarak tarif edilmiştir. Batı medyasının ilgisini en fazla çeken ve en çok vurgulamaya çalıştığı nokta "kadın direnişçiler"dir. Ekolojik denge ve barışa sevgi duyduğu klişesinin yaratıldığı bu teröristler örgütü dünyaya "sempatik" gösterecek şekilde pazarlanmaktadır. Özellikle Suriye ve DEAŞ krizlerinden sonra iyiden iyiye "efsaneleştirilen" bu hikayelerin içine Batı'dan katılan "gönüllü savaşçı"ların detayları eklenmiştir. Tıpkı bir Hollywood filmi anımsatan bu kurguda "Kürtler İslam Devleti'ne karşı mücadelenin öncüsü" olarak tasvir edilmiştir. Bu noktada çeşitli enstitülerin çalışmaları ile film ve müzik festivalleri gibi kültür-sanat etkinlikleriyle bu algının entelektüel düzeyde kalıcılığı hedeflenmiştir.

PKK dışı medyanın örgüt propagandasında araçsallaştırılmasının diğer önemli ayağı ise ülke içinde yayın yapan bir kısım sol ve merkez medyadır. Özellikle sol medyanın örgütle kurduğu ilişki örgütü terörle ilişkilendirmeyecek denli yakın ve iç içedir. Bunlar arasında PKK'yı bir kadın ya da özgürlük hareketi olarak görme eğilimi tespit edilmiştir. Hükümeti DEAŞ'la kolaylıkla ilişkilendirebilen bu medya

organları hem çözümün silahlarda olmadığını savunmuş hem de silahsızlanma sürecine destek vermemiştir. PKK hakkında yaratılmaya çalışılan barışçıl atmosfer her canlı bomba saldırısının nedeni olarak da AK Parti ve Erdoğan'ı göstermiştir. Bu medya organları açısından PKK'ya terör örgütü deme meselesi neredeyse bir tabuya dönüşmüş durumdadır. Haber dilinde bu tanımlamadan kaçınmak için gizli özneler ve edilgen fiiller kullanılmıştır.

Esasında Kemalist milliyetçi çizgide duran *Cumhuriyet* gazetesi PKK'yı terör örgütü olarak tanımlasa da raporda da işaret edildiği gibi yaptığı haberlerle devleti zayıf düşürme ve gösterme eğilimine sahiptir. Öyle ki savcı ve kaymakam gibi devletin esaslı ve sembolik değerlerinin şehit edilmesiyle ilgili haberlerde terörü haklılaştırma izlenimleri sergilenmiştir. Benzer şekilde ülkenin birtakım önde gelen sivil toplum örgütleri de kendilerini var eden ideolojik refleksler ve dogmatik tavırlardan sıyrılmayarak hükümeti eleştirmek adına teröre sessiz kalmışlardır.

Benzer şekilde merkez medyanın tümü değilse de köklü adresleri belli kırılma noktalarında PKK'yı sempatikleştirme yönelimleri sergilemiştir. Dahası özellikle Gezi Parkı Şiddet Eylemleri sürecinin sembol isimlerinden Berkin Elvan veya Ali İsmail Korkmaz'la ilgili sayısız haber, klip ve organizasyon hazırlanırken PKK ve uzantılarının gerçekleştirdiği saldırılarda şehit olan onlarca masum vatandaş için bir şey yapılmamıştır. Dahası bunlar için “ölüler” denmiş ve eylemin sorumluları kaçamak ifadelerle eleştirilir gibi yapılmıştır. Bu durum PKK'nın kasten ve planlayarak şehit ettiği öğretmenler, doktorlar, imamlar, işçiler ve AK Parti'li yöneticiler için olduğu kadar yakılan iş makineleri ve inşaatlar için de geçerlidir. Aynı şekilde medyayla organik bağı olanlar gibi ülkenin şöhretli kamu önderleri için de aynı durum söz konusudur. Özetle PKK Türk medyası ve kültür-sanat dünyasının ortak bir tavır ve yüksek sesle dillendirebildiği bir “terör örgütü” sıfatıyla tanımlanmamış ve kınanmamıştır.

PKK'yla arasına mesafe koymayan ve hatta yine devletin imkanlarıyla terörü besleyenler için devletin attığı hukuki adımları “özgürlük engeli” olarak tanımlayan ve tanıtan bu medya organları kendilerine yönelen her eleştiriye “dar görüşlülük” ya da “sansür” şeklinde görmüştür. Oysa gazeteciler ve hatta hukukçular bile terörü destekleme suçuna muhatap olabilir. Neticede Türkiye'de PKK'nın önemli bir kısım medya, meslek örgütleri ve akademi, kültür, sanat camiası tarafından terör örgütü olarak kanıksanmadığı ve dahası yeri geldiğinde seçilmiş iktidarı yermek adına olumlandığı açıktır. Oysa yakın tarihe bu denli tesir etmiş bir örgütle mücadele millet ve devletin olduğu kadar o ülke medyası, düşünürü ve sanatçısının da öncelikli ödevi olmalıdır.

ÖNERİLER

PKK terörü yalnızca bir hükümet meselesi değil her şeyden önce bir devlet ve millet meselesidir. Nitekim terörün vermeyi hedeflediği hasar hükümetlerden çok devletlerin istikrar ve itibarlarıyla birlikte toplumların yaşama haklarını gasp edicidir. Karşıt olunanı zora sokmak amacıyla terör odaklarına destek vermek kalıcı bir çözüm getirmeyeceği gibi bir gün destekleyene de dönebilecek bir tehdit olarak kontrolden çıkabilme potansiyeliyle yüküldür. Bu açıdan terör bir dünya ve gelecek sorunudur. Terörün gittikçe evrenselleşmesini masaya yatan özellikle uluslararası siyasi çalıştaylar ve buluşmalar gerçekleştirilmelidir.

Bunun dışında uluslararası medyanın PKK hakkındaki duruşu Türkiye'nin muhatap ülkelerle kurduğu ilişkiyle doğrudan bağlantılıdır. Bu açıdan dönemsel ve olgusal bir ilişkiden söz edilebilir. Eğer diplomatik bağlar gerilmiş veya zayıflamışsa PKK Türkiye'ye karşı oynanan bir kart olmakta ve bu durum medya yansımalarında kendini çok ciddi düzeyde hissettirmektedir. Medya organları destek vermedikleri hükümetleri güç durumda bırakmak adına bazen doğrudan ama çoğunlukla dolaylı olarak terörist söylemi yeniden üretebilmektedirler.

Hiç şüphe yok ki terörle mücadelenin en esaslı adımı raporda da sık sık altı çizildiği gibi medyayla ilgilidir. Çünkü kolektif ruh halini yönlendiren propagandaların oluşturulduğu ve yayıldığı alan burasıdır. Bu nedenle terörle mücadele bağlamında medya yönetimi bir devlet politikası içinde şekillendirilmeli ve yürütülmelidir. Terör haberleriyle ilgili tüm kırmızı çizgilerin belirlendiği bu politikalarda PKK'nın yalnızca kendi medya organlarından ibaret olmadığı, daha ziyade ulusal medyayı araçsallaştırdığı göz önünde bulundurulmalıdır.

PKK'yla mücadele kapsamında en çetin ve kaypak saha dijital mecralardır. Sosyal medya, forum ve blog gibi sürekli ve kolayca yön ve adres değiştirilebilir bu alanlarda terör söylemini engellemek, söyleyeni zapt etmek ve iletiyi gerçek bilgiyle bastırmak oldukça zordur. PKK ve yeni medya ilişkisinin en etkin ve etkili ağının YouTube olduğu söylenebilir. Çünkü YouTube metinlerden ziyade erişimi her yer ve zamanda mümkün olan ve izlemesi kolay propaganda videolarının paylaşıldığı yerdir. PKK propagandasına çözüm bulmak noktasında geleneksel medya organlarından çok bu tarz görüntü ve ses (müzik ya da konuşma) paylaşma sitelerine ve kişisel/grupsal internet sitelerine yoğunlaşmak gerekmektedir. Zira yayın yasağı getirilen birçok görüntüye bile buradan ulaşmak mümkündür. Siber mekan üzerindeki çözümleme ve çözümlerin istenilen düzeyde hayata geçirilememesi terörle mücadeleyi yavaşlatabilmektedir.

Örgütün medya aracılığıyla aktardığı süslü ve çelişkili verilerin gerçek yüzünü göstermek gerekmektedir. Örneğin barıştan bahseden örgütün şiddet eylemleri bu mantıkla haberleştirilmelidir. Benzer şekilde “dağda yaşama”nın yüceliğini anlatan örgüt söyleminin karşısında dağın sefalet ve ölmeye sürükleyen bir çıkmaz sokak olduğu gösterilmelidir. PKK’nın oluşturduğu mitler ve kavramların içinin ne denli boş ve aldatıcı olduğunu aktarmak medyanın en öncelikli görevlerinden birini teşkil etmelidir. Bu haberlerin görüntü, özellikle de video ağırlıklı olması izlenirlik düzeyini doğrudan etkileyeceğinden görsel anlatıma özen gösterilmelidir.

Medyanın terörizm karşısındaki en kritik sorumluluklarından bir diğeri de şehit haberleridir. Terörle mücadele eden güvenlik güçlerinde moral bozukluğu ya da karamsarlık oluşturabilecek haberlerin yapılmasına izin verilmemelidir. Bu habercilik anlayışına büyük bir yıkımın yaşandığı şeklinde aktarılan şehit cenazeleri haberleri de dahildir ki bazen bu tarz haberler muhafazakar ve milliyetçi medya organları tarafından da PKK’nın istediği şekilde verilebilmektedir. Neticede bu karamsar tablo –yani şehit haberlerinin ajitasyon anlatısı içinde yansıtılması– terörün motivasyonunu artırabilmektedir. Şehitliğin bir felaket değil asalet ve haysiyet nişanesi şeklinde görülmesi ve gösterilmesi gerekmektedir. Dahası şehit olan asker ve sivillerin unutulmasına müsaade edilmemelidir. Haklarında sanatçıların ve kamu önderlerinin öncü olacağı kampanyalar, klipler ve medya programları hazırlanmalıdır.

Ayrıca bu raporda bir kısmı gösterildiği gibi PKK’nın söylem ve eylemleri arasındaki tutarsızlıklar tespit edilmeli ve haberleştirilmelidir. Bu örgütün öne sürülenin aksine barış ve kardeşliğin özlemiyle değil kan ve gözyaşıyla beslendiği tarihi vesikalar eşliğinde ortaya konmalıdır. Bu noktada terör örgütü mensup ve sempatanlarının PKK propagandası yapan demeçlerinin aktarılmasına aracılık edilmemelidir. Bu, teröristlerin olduklarından farklı şekilde gösterilmesi manipülasyonunu ihtiva etmektedir. Dizi ya da filmlerde komedi görünümü altında dahi olsa PKK’lı teröristlerin olumlulaştırılmasına fırsat verilmemelidir. Dahası medya anlatılarında PKK ile Kürtler arasında mesafe konmalıdır.

Bölgedeki yatırımlar detaylı bir şekilde ve yapıcı bir üslupla anlatılmalıdır. Nitekim bunlar halka doyurucu şekilde yansıtılmadığında burada beliren boşluklar PKK’nın provokatif söylemleriyle doldurulabilmektedir. Buna göre örneğin yapılan her yatırım örgütün baskısı sonucu elde edilmiş bir kazanım olarak pazarlanabilmektedir. Dahası örgütün bölgedeki siviller, okullar, şantiyeler, iş makineleri ve taşımacılık yapan araçlara verdiği zararlar da yetkin bir şekilde medyada gündem edil(e)memektedir. PKK’nın yıldırıcı politikalarına bağlı olarak uyguladığı tehdit, kaçırma ve infaz gibi yöntemler de medyada ciddi yer bulamadığı için halkın kendi

başına üstesinden gelmeye çalıştığı ve bu konuda bedel ödemek zorunda kaldığı bir kördüğüm olarak çetrefilleşebilmektedir. Bu noktada medyanın ödevi teröre karşı cesaret ve gayretle mücadele eden devlet ve güvenlik birimlerini desteklemek kadar örgütün yalnızlaşmaya ve geri kalmaya ittiği bölge halkının yanında olmaktır. Her türlü etnik ve ideolojik ayrımcılığı dışlaması gereken bu yaklaşım ülkenin, toplumun ve özelde medyanın özgür ve güçlü kalmasının da teminatıdır.

Batı'nın PKK konusunda sergilediği ikircikli duruş betimlenmeli, eleştirilmeli ve toplumla paylaşılmalıdır. Batı medyası dışında esasında kendi ideolojik duruşuyla da çelişkili söylemler geliştiren birtakım sol ve merkez medya organlarının bu konjonktürel duruşları karşılaştırmalı çalışmalarla belirginleştirilmelidir. Bu ikiyüzlü politikanın Türkiye dışı, örneğin Irak ve Suriye bağlamları da göz ardı edilmemelidir. Nitekim son yıllarda PKK eksenli meşrulaştırma politikasının büyük bir bölümünün DEAŞ üzerinden Suriye ve Irak meselelerinde yürütüldüğü gözlemlenmektedir.

Örgütün Irak ve Suriye'deki uzantılarının birçok Batılı ülkeye göbekten bağlı bulunduğu gerçeğine rağmen yaratılmaya çalışılan özgürlük ve kahramanlık mitinin asılsızlığı gözler önüne serilmelidir. Kendinden menkul bir örgüt olmayan PKK'nın bağımsızlık arayışındaki açmaz ve çelişkiler yinelenerek gösterilmelidir. PKK'nın taşeronlaştırdığı terör örgütleri de bu kanlı örgütün bağlamı içinde haberleştirilmeli ve raporlandırılmalıdır. Son yıllarda özellikle TAK terör örgütü bu açıdan popülerlik kazanmıştır.

Popüler kültür-sanat erklerinin PKK ve benzeri terör örgütlerini olumluyan tavırlarıyla ilgili olarak da barışçıl toplumsal tepkiler organize edilmelidir. Bu bazen geleneksel bazen de sosyal medya üzerinden gerçekleştirilebilecek paylaşılabilir protesto ve boykotlarla da desteklenmelidir. Nitekim PKK'yla mücadelede ülkenin entelektüellerinin sessiz kalması doğru değildir. Bu nedenle sosyolojik ve hatta felsefi açıdan PKK'nın ideolojik arka planı nitelikli bir şekilde eleştirilmelidir. Özellikle medya bağlamında PKK hakkında devlete ve medya organlarına öneriler sunacak sempozyum ve paneller düzenlenmelidir. Bunların çıktısı kısa ve vurucu maddeler halinde raporlaştırılıp çeşitli tercümeleriyle beraber dağıtılmalıdır.

Medyanın PKK çerçevesinde bir devlet politikasına tabi tutulması fikrine istinaden PKK'lıların özellikle şehit sayısı gibi nicelikler hakkında yaptığı manipülatif haberlerin gerçek dışılığı hızlı ve sağlıklı bir şekilde düzeltilmelidir. İç muhalefet sistemini de ihtiva etmesi beklenen bu politikanın kırmızı çizgisi PKK terörünün övülmemesi olmalıdır. Devletin ilgili tüm birimleriyle dirsek teması halinde sürdürülmesi gereken bu medya süreci örgüt propagandası yapan kanal ve sitelerin tespit edilmesi ve işlevsizleştirilmesini de kapsamalıdır. Ayrıca yerli ve yabancı med-

ya kuruluşlarıyla terörle mücadele kapsamında belli aralıklarla toplanılmalı ve bilgi alışverişi yapılmalıdır. Bu buluşmalar teröre karşı medyada ortak bir duruşun sergilenmesini hedeflemelidir.

Devletin terörle mücadele kapsamında attığı adımları özgürlüğe müdahale ve sansür şeklinde yorumlayanlara rağmen şiddeti teşvik eden ve yayan bu bakışa alan bırakılmamalıdır. Çünkü şiddetin teşhiri terörün hem zihinsel düzeyde normalleşmesi hem de duygusal anlamda yayılması demektir. Dahası söz konusu terör saldırılarında yakınlarını kaybedenler için bu tarz kontrolsüz teşhirler incitcidir. Terörü destekleyen medya organlarının terörle mücadele kapsamında değerlendirilmesi doğru bir karardır ve bu konudaki duruş devam ettirilmelidir. Yoksa örneğin şehit savcı Mehmet Selim Kiraz'ın başına silah dayanmış fotoğrafını sergilemenin basın özgürlüğüne herhangi bir katkısı olmadığı gibi böylesi bir eylem terörün hedeflediği manevi yıkıma da hizmet etmektedir.

Son olarak PKK ve medya ilişkisini akademik düzeyde ele alma noktasında önerebilir bulunarak rapor nihayetlendirilebilir. Nitekim entelektüel ihmalkarlığın gözlemlendiği bu konuda yeteri düzeyde çalışma yapılmadığı raporun girişinde de belirtilmişti. Gelecek çalışmaların sürekli ve hızla değişen medya bağlamında incelenmesi ve detaylandırılması gerekmektedir. Bu çalışmaların bir kısmının sadece PKK medyasına yönelmesi bir kısmının ise araçsallaştırılan PKK dışı medyaya odaklanması önerilebilir. Dahası medya başlığı da örneğin “Sinemada PKK”, “Kliplerde PKK”, “Yerel Gazetelerde PKK”, “Mizah Dergilerinde PKK”, “Bilimsel Yayınlarda PKK” ve “YouTube’da PKK” gibi çok daha indirgenmiş alanlarda analiz edilebilir ve hatta edilmelidir. Tüm bu potansiyel çalışmalar için bir tür kapı aralayıcı olarak tasarlanan bu rapordaki başlıkların teferruatlandırılması hem medyatik duruş hem de PKK propagandasının deşifre edilmesi açısından önemlidir. Esasında bu katkı PKK terörüyle mücadelenin yalnızca güvenlik güçlerimizin ödevi olmadığını bilen ve yüke omuz veren her onurlu ve vefalı aydının kaçınılmaz sorumluluğudur.

Sertaç Timur Demir

2007 yılında Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'nin önce İletişim, sonra Sinema ve Televizyon bölümlerinden fakülte birincisi olarak mezun oldu. Bu arada 2005'te bir yıl süreyle Avusturya'da bulunan Alpen-Adria Klagenfurt Üniversitesi'nde İletişim Çalışmaları alanında misafir öğrenci olarak bulunan Sertaç Timur Demir, 2010-2015 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığı bursu ile yüksek lisans ve doktora öğrenimini İngiltere'deki Lancaster Üniversitesi'nde tamamladı. Burada Medya ve Kültürel Çalışmalar Bölümü'nde "Fatih Akın Sinemasında İstanbul ve Hamburg" başlıklı yüksek lisans tezi (2011) ve Sosyoloji Bölümü'nde "Sinematik İstanbul: Modern Kentin Yabancıları" başlıklı doktora tezi (2015) hazırladı. Şu anda Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölüm Başkanlığını yürüten Demir'in akademik yayın ve ilgi alanları arasında sinema, modernite, kentleşme, mekan ve beden sosyolojisi bulunmaktadır.

PKK'NIN İLETİŞİM STRATEJİSİ

SERTAÇ TİMUR DEMİR

Rapor PKK'yı medya ilişkileri içinde ele alırken esasında medyanın terörizmi besleyen düşünce ve eylem stratejilerinin tam da merkezinde bulunduğunu ortaya koymaktadır. Medya ve terör arasında birbirini var eden ve büyüten bağı çağdaş düzeyde en fazla belirginleştiği örgütlerin başında gelen PKK kurulduğu günden bu yana medyanın tüm başat uzantılarını organize bir şekilde kullanmaktadır. Böylece hem güdümlü insan ve finans kaynakları temin etmekte hem de ulusal ve uluslararası arenada meşruiyet zemini aramaktadır.

Medya bağlamının teröre karşı geliştirilen güvenlik politikalarından ayrı düşünülmemesi gerektiğini öneren raporun ilk bölümü PKK'yı kendi medya organları çerçevesinde incelemektedir. Nitekim gelecekte dijital uzamlara dönüşen yüzüyle PKK medyası örgütün dayandığı ve dayattığı ideolojik kodları ve jargonu ele vermektedir. İkinci bölümde eylemleri, söylemleri ve mensuplarıyla örgütün uluslararası medya tarafından nasıl işlendiği eleştirel bir yaklaşımla tartışılmaktadır. Üçüncü bölümde ise bir kısım ulusal merkez ve sol medyanın PKK'yı olumlarken devleti terör karşısında tenkit eden haber dili masaya yatırılmaktadır.

Rapor içinde bulunduğumuz çatışma ortamının daha iyi okunmasına imkan sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle PKK meselesini HDP, PYD, YPG, DEAŞ, FETÖ, TAK ve DHKP-C'den uzak görmemekte ve örgütün uzantılarıyla birlikte yürüttüğü infaz tavrı ve nefret söylemini medyadaki izleri üzerinden betimlemektedir. Kültür, sanat, sivil toplum ve akademi çevrelerinin duruşlarını da göz ardı etmeyen bu iz sürme teşebbüsü açılım projelerinden hendek siyasetine birçok esaslı başlığı dikkate almaktadır. Neticede medya yalnızca bilgilenme ve eğlenme aracı olmadığı gibi PKK da yalnızca PKK'dan ibaret değildir.